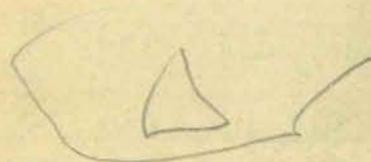

۷

۱۵۰
۱۶۵

اداره مجلس شورای ملی
۴ شریع شهر ۱۳۲۸

کتابخانه مجلس شورای ملی
نمره دفتر ۱۰

جلد ۱۰
منجمه کتب خریداری جهه
۲۰
۲۱۸

Scan
Safari

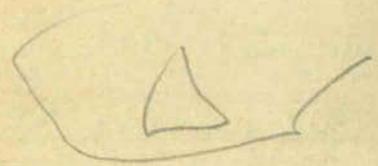
کتابخانه
مجلس شورای ملی
۱۶
۹۲۷

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

۷

۱۵۰
۲۰
۱۶۵

اداره پست شورای ملی
۴ شروع مهر ۱۳۲۸

نمره دفتر ۱۰ کتابخانه مجلس شورای ملی

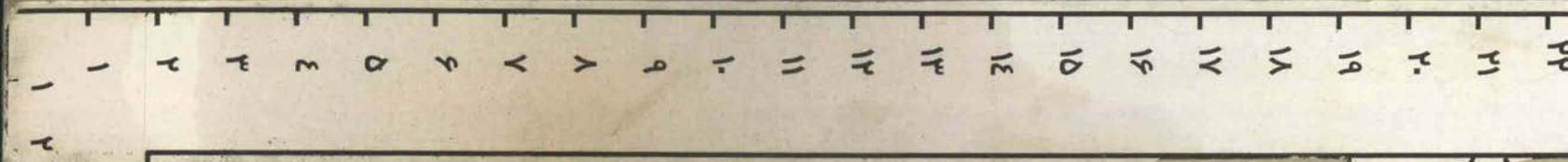
۲۰
۲۲۸

جلد ۱۰
منجمه کتب خریداری جهه

Scan
Safari

۱۶
۹۲۷

کتاب جغرافیا

که تا نیا مرابو و تکمیل شده با انضمام جزائی ایران

تالیف محمد صفی خان

بتصویب وزارت معارف

فرض ایرانی معادل است با ۱۰۴ متر

فرض ایرانی معادل است با ۶۲۴۰ متر

فرض مربع معادل است با ۳۸۹۳۷۶ متر مربع

فرض فزکی معادل است با ۴۰۰ متر با ۴ کیلومتر

چاپ سیم

طهران

۱۳۲۵ قمری

بدون اذن مؤلف کسی را حق طبع نیست

۷
۱۵
۲
۱۹۵

دوستان اول

جزایر مینا

قسمت اول

جنه افیای محلی

بسم الله الرحمن الرحيم

جہات یابی

س - ما الان در کجا در چه محلی هستیم

ج - در فلان محل

س - آفتاب از کدام سمت این محل پردن میاید

د آن سمت را چه میگویند

ج - از فلان سمت و اینجا را مشرق میگویند

س - آفتاب که ام سمت اینجا فرد میرود

اداره پست
شماره ۱۱۱۱
تاریخ ۱۳۰۲

ج - فلان سمت

س - این سمت را چه میگویند

ج - مغرب

س - وقت ظهر آفتاب که ام سمت تا واقع است

و آن سمت را چه میگویند

ج - فلان سمت و آنرا جنوب یا قبه میگویند

س - سمت مقابل جنوب را چه میگویند

ج - شمال

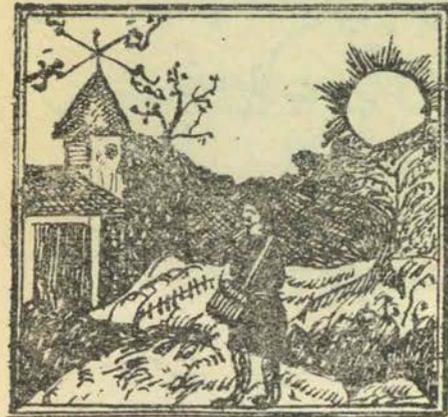
س - حالا اجالا بگویند به سپنم چند سمت داریم

ج - چهار سمت مشرق مغرب شمال جنوب

س - این چهار سمت را چه میگویند

ج - جهات اربعه یا جهات اصله

س قائده جهات یابی یعنی یافتن این جهات است
 ج قائده یافتن این جهات است که وقت طلوع آفتاب
 طوری بایستیم که دست راست ما بطرف خورشید باشد
 آنوقت مشرق طرف راست ما واقع میشود و مغرب
 طرف چپ شمال رو بود و جنوب پشت سر

س - غیر از این چهار سمت دیگر سمتی نداریم
 ج - چرا چهار سمت دیگر هم داریم که واسطه ما بین آنها میشود

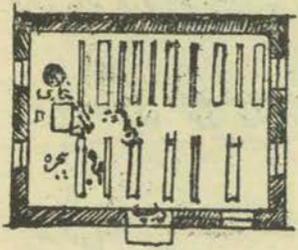
اول شمال شرقی واقع ما بین شمال و مشرق
 دوم شمال غربی واقع ما بین شمال و مغرب
 سوم جنوب شرقی واقع ما بین جنوب و مشرق
 چهارم جنوب غربی واقع ما بین جنوب و مغرب

اطاق درس و مدرسه

س - نقشه اطاق درس این است بگویند بیسم کلام
 بدنه اطاق سمت شمال است و کدام بدنه سمت جنوب است
 بدنه سمت مشرق و کدام بدنه سمت مغرب (۱)

ج -

(۱) معلم باید نقشه اطاق درس و مدرسه مخصوص خود را
 از روی نمونه که بدست داده شده روی شمشیر یا کاغذ برای شاگردان
 بکشد

س - بگونیله پنیم در این نقشه چه چیز ناکشیده شده است

ج -

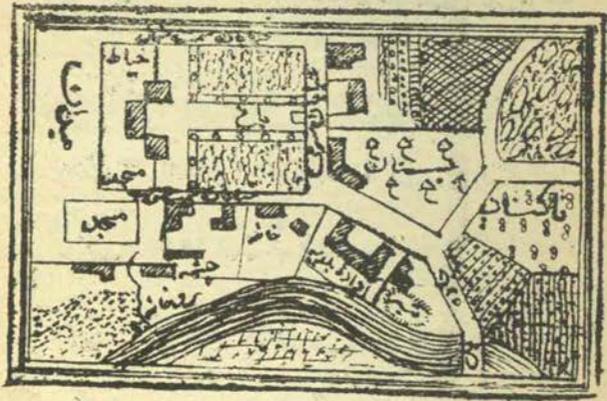
س - فلان کس کجای اطاق نشسته است

ج - فلان کس

س - نقشه تمام مدرسه انیت اجزای از شرح بدید

ج -

س - جای طبقات شاگردان را نشان بدید

نقشه اطراف مدرسه

س - مدرسه از چهار سمت کجا چسبیده و با چه جایی است

ج -

س - مدرسه مادر چه محدوده واقع است

ج - فلان محله

س - خرد این محله جزو کاست

ج - جزو فلان شهر یا فلان قصبه یا فلان دیخره

س - شهر چند محله دارد و محلات بزرگ و معروف

آن که آمده

ج - فلان قدر محله دارد و محلات معروفش اینها ^{باشند}

س - اطراف شهر بازاری آبادی است

ج - بل بلوک بسیار است مثل فلان فلان که خود آنها

بر کدام صاحب دامت و آبادیهای زیاده باشد

س - شهر را با توابع و بلوکات اطرافش چه میگویند

ج - ولایت مثل ولایت اصفهان و کاشان و غیره

س - پالانزاره ولایت چه چیز است

ج - ایالت که خود آن ممکن است چندین ولایت داشته باشد

شکل ایالت عراق عجم و غیره

س - جای بزرگتر از ایالت را چه میگویند

ج - مملکت مثل مملکت ایران که مرکب از ایالات

و ولایات بسیار است و ممالک عثمانی و روس و غیره

تتمت درو کلیات جغرافیا

بسمه تعالی

س - جغرافیا چه علمی است

ج - جغرافیا یا وصف الارض علمیت که در آن از چگونگی سطح زمین گفتگو می کند

س - علم جغرافیا چند قسم است

ج - دو قسم جغرافیای طبیعی و جغرافیای ملکی یا سیاسی

س - جغرافیا چیست

طبیعی که ام است

ج - جغرافیای طبیعی آنست که در آن از خشکی یا دریاها و کوهها و آنچه خداوند خلقت فرموده و بالطبع در روی

زمین موجودند بحث میشود

س - جغرافیای ملکی که ام است

ج - جغرافیای ملکی عبارت از تعریف طوایف

و ممالک و وی زمین است

س - زمین چه شکل است

ج - زمین کروی است یعنی کره شبکل گلوله

س - سطح زمین مثل گلوله صاف و هموار است

ج - خیر سطح زمین عوارض جغرافیائی زیاد از قبیل

اقیانوس دریا و قاره و رودخانه دارد

س - اقیانوس چه چیز است

ج - اقیانوس یا بحر محیط عبارت از مجموع آبهای

شهرت که دور زمین را احاطه نموده است

س دریا چیت

ج - دریا جزئی است از اقیانوس

س - ساحل چیت

ج - ساحل عبارت از کناریا لب دریا

س - خلیج چیت

ج - خلیج جزئی است از دریا که در زمین پیش ^{باشد}

س - بندر چیت

ج - محلی از ساحل دریا یا رودخانه را که مخصوص ^{دور}

کشتی باشد بندر میگویند

س - تنگه یا باب چیت

ج - تنگه یا باب قسمتی است از دریا است ^{یا}

دو خشکی که دو دریای بزرگ یا کوچک را بیکدیگر مربوط نماید

س - قاره چیت

ج - قاره خشکی بسیار بزرگی است که بواسطه دریا

بریده شده باشد

س - جزیره چیت

ج هر خشکی کوچکی را که نتوان قاره و گفت از همه طرف

آب بر آن احاطه داشته باشد جزیره گویند

س - دماغه چیت

ج - پیش آمدگی ساحل را در دریا دماغه گویند

س - ساحل چیت

ج - قسمتی از خشکی را که مجاور دریا باشد ساحل ^{یا کنایه}

یا گران گویند

س - کوه چیت

ج - مواضعی از زمین را که نسبت با ما کن اطراف بسیار
برجسته و بلند باشد کوه یا جبل گویند

س - مقصود از ارتفاع کوه یا ارتفاع فلان مکان چیست

ج - ارتفاع کوه یا ارتفاع مکان عبارتست از اندازه

بلندی آن کوه یا آن مکان نسبت بسطح دریا مثلاً اینکه

میکویند کوه دماوند قشش هزار متر ارتفاع دارد ^{مقصود}

ارتفاع اوست نسبت بسطح دریا نسبت بقریه ^{بالطریق} دماوند

س - برآمدگی کوچکی که از کوه را چه میگویند

ج - تپه و تل و ماهور و تپه

س - کوه آتش فشان چیست

ج - کوه آتش فشان کوهی است که از دانه آن

شعله و بخارات و مواد آتشی خارج گردد

س - دشت یا جلگه چیست

ج - هر زمین هموار و مسطح را دشت یا جلگه گویند

س - بجز چیست

ج - هر دشت هموار و مسطحی را که در سطح آن پستی و

بلندی موجود باشد بجز گویند

س - دره چیست

ج - دره زمین کوهیست که در درون آن نه آب

جریان داشته باشد

س - رودخانه یا نه چیست

ج - هر رشته آب عظیمی را که آبش از جریان ^{بلاخره}

دریا یا رود رودخانه یا نه گویند

س - مقصود از حوضه چیست

ج - حوضه دریا و حوضه رود جبارت از مجموع زمینهاست
که آستان دارد آن دریا یا آن رود میشود

س - نضب چیست

ج نضب قسماست از حوضه و آنرا جانیه نیز گویند

س - دریاچه چیست

ج دریاچه مقدار آبی است که در داخل زمین محصور
باشد و دریاچه کوچک را برکه گویند

قسمت سیم

جزایر فیلیپین

ایران

۱ - جزایر فیلیپین

س - ایران کجاست

ج - ایران دهن است که در آن سوزند شده در
کلبی

نیایم و آن یکی از ممالک قدیم و نامی آسیای شرق
زمین است

س - تکلیف ایرانی خوب چیست

ج - هر ایرانی خوبی باید با تربیت و بهر سزا و سزا

دهن پرست باشد و مال و جان خود را در وقت لزوم

از وطن مضایقه نماید

س - حدود ایران کدام است

ج - ایران از سمت شمال محدود است ب بحر خزر و از سمت

شمال شرقی ب ترکستان روس و از سمت شرق ب افغانستان

و بلوچستان انگلیس و از جانب جنوب ب بحر عمان و خلیج فارس و از

طرف مغرب ب خاک عثمانی و از سمت شمال غربی ب قفقازیه

روسی - وسعت ایران و جمعیت آن چیست

ج - طول ایران حالیه از شمال غربی ب جنوب شرقی ^{۲۱۰۰۰}

کیلومتر و عرض متوسطش ۱۱۰۰ کیلومتر و مساحتش

۶۴۵۰۰۰ کیلومتر مربع و جمعیتش تقریباً ۲۴ کرور

نفوس است

س - جزایر و بنا در معروف ایران در خلیج فارس کدام است

ج

ج - مدخل خلیج فارس که بنام هرمز معروف است چند

مثل بره و جزیره است جزیره قشم و جزیره هرمز که مقابل

بندر عباس واقع شده و اسم خود را با این تنگه داده است

در داخل خلیج جزایر بسیار دیگر از قبیل جزیره کیش و شیخ

و خارکن پراکنده است که بواسطه قلت یا عدم آبادی

اهمیت چندانی ندارند بنا در مشهور دیگر ایران در این خلیج

بندر بوشهر و بندر لنگه است خلیج فارس بصید مروارید

مشهور است مس بنادر معروف ایران در بحر خزر کدام است

ج - بندر انزلی و بندر حسن

س - آب و هوای ایران چگونه است

ج - بهترین نواحی ایران در سمت جنوب واقع شده ^{کین}

هوای اغلب مواضع آن شدت گرم است و با خط نایکی ^{معروف}

بسموم

بمجموع دارد

آب و هوای سمت مغرب و شمال غربی آن معتدل و کوار است
و ناحیه شمالی آن که در ساحل بحر خزر ممتد است بسیار حاصل
و مرطوب است و در مشرق آن کوه بزرگ واقع شد
مس - محصولات طبیعی و حیوانات و معادن ایران از چو
ج - ایران محصولات طبیعی نفیسه دارد و چنانکه قشاق اصلی آنند
داجیر و نوت و بادام و باد و قیسی و کوبه بنابر مشهور آنجا
انگورش بسیار خوب میشود و گندم و برنج و جو زرد و فی شکر
در اغلب نواحش حاصل میآید و کل دریا چین باغات
و انواع مرکباتش بسیار است

اسب ایرانی در خوبی و امتیاز مشهور است و شتر آنجا که
همه در برای حمل مال التجاره و مسافرت وجودش بسیار
نافع

نافع و بکار است از باب لطافت چشم که در اغلب نواح
از قیل شمال و جبال بکار برده میشود و خیلی مطلوب میباشد و
نواحی شرقی آن بواسطه قشکی که گن مانند برت مشهور
است نیر و بر و پلنگ هم در بعضی از نقاطش دیده میشود
معدنیات خیلی مشهور ایران عجا و سندانگ که تقریباً
در اغلب نقاط آن یافت میشود و نفت که بمنزله روغن
چراغ است و مس و ذغال سنگ و غیره و غیره که تا ما بود
فراهم بودن اسباب استخراج بکار افتاده اند
و اجاره که به از قیل لعل و فیروزه و لاجورد که آبی سرد
از آن کشیده میشود

مس - یقینات طبیعی ایران و جبال معروف آن گدا
ج - ایران طبخابه ناحیه یا قطان نام میسند
ناحیه

ناحیه اول که بالنسبه بزرگتر باشد مرکز و مشرق مملکت را
 متصرف است و خود آن جزء عربی نجد مرقعه را تشکیل میدهد
 که بجز ایران اشهار دارد و بجز مرقعه مذکور از سمت
 شمال بجلال خراسان و جبال البرز و از طرف مغرب
 بکوهستانات الوند محدود میشود
 مرقعه ترین قلیل جبال مذکوره قد و ماد است که در جبال
 البرز واقع شده و ارتفاعش تقریباً بشهر اترمز میرسد
 ناحیه دوم ناحیه شمالی است که جانبیه بحر خزر باشد
 ناحیه سیم ناحیه جنوبی است که مثل بر جانبیه مابلس است
 خلیج فارس و تنگه هرمز و بحر عمان است

س رودخانه نادر یا چه نامی بزرگ ایران که از
 ج رودخانه های نجد ایران عموداً دارد و در کربلا

یا دریاچه ای بحیران میشوند و معروف ترین آنها بحیرانند
 از زمانیده رود که وارد باطلاق کاو خونی میشود و بند آبر
 که دریاچه نیریز میریزد

در شمال غربی نجد مذکور دریاچه ارومیه واقع شده که ۱۳۰
 کیلو متر طول دارد و آبش بقدری شور و ناکوار است که هیچ
 قسم ای تربت نیاید در سمت مشرق دریاچه مومن است
 که رود هیرمند در آن میریزد

رودخانه قرل اوزن دارد و بحر خزر میشود و رود ارس
 نیز که رودخانه بسیار سریع السیری است و قسمت وسط
 آن سرحد ما بین ایران و قفقاز و دس محبوب میشود
 و در خزر میسکود

در جانبیه جنوبی رود دوعوه هست یکی گرفته که داخل

دیگر نیز قریب باشند از جهت اطراف اصفهان بسیار حاصل
است و مخصوصاً میوه جاتش خیلی خوب و از حیث صناعت
اول شهر ایران محسوب میشود

نایب طهران و اصفهان کاشان واقع شده که کارخانجات
محل بافی و حریر بافی خوب دارد و شهر بسیار قشنگی است
و جقیش قریب ۵۰,۰۰۰ نفر است دیگر شهر قم که مدفن
حضرت معصوم علیها السلام است و زیارتگاه ایرانیان

چنانچه

در شمال غربی طهران شهر قزوین واقع گردیده که در
۴۰,۰۰۰ نفر جمعیت دارد و سابقاً دارالسلطنه بوده

همان در سمت مغرب عراق واقع شده و در آنجا
اکباتان قدیم نزدیک آنجا است ۵۰,۰۰۰ نفر جمعیت
یزد

یزد در سمت جنوب شرقی واقع شده شهر متوسطی است
۴۰,۰۰۰ نفر جمعیت دارد و پارسیان در آنجا بسیارند
سلطان آباد حاکم نشین عراق اصطلاحی این زمان
در سمت مغرب عراق محج واقع گردیده تقریباً ۳۰,۰۰۰ نفر
جمعیت دارد

بروجرد نزدیک لرستان اتفاق افتاده صاحب ۳۰,۰۰۰
نفوس است

س - ولایات سمت شمال ایران که نامند

ج - در سمت شمال مملکت ایران و ساحل بحر خزر

ولایت واقع شده مازندران و گیلان

مازندران یا طبرستان حاکم نشین ساری دارای

۴۰,۰۰۰ نفر جمعیت است لکن بازرگانش که در مغرب
آن

آن واقع گردیده از حیث جمعیت و تجارت و صنعت
و تعداد اهل آن شهر است
کیلان حاکم ^{نشین} شهر رشت صاحب ۵۰۰۰ نفر جمعیت
است و کار خانجات کل دوزی و صوری بانی معروف است
و دارد بندر ازلی نزدیک بان واقع است

مس در مغرب ایران اما لات واقع شده
چهار ایالت آذربایجان کردستان لرستان

و خوزستان یاعربستان

آذربایجان ملکی است که هسانی و سردسیر که
آثار زلزله در آن بسیار دیده میشود که سی این ایالت
بزرگ است که در جنب دریاچه ارومیه واقع شده دارای
معتبریت و تجارت و آزار ۴۰۰۰ نفر جمعیت دارد

در شمال غربی همین دریاچه شهر خوبی واقع گردیده که تمام
حالی از اهمیت نیست

کردستان ایران یا اردلان آن نیز ولایتی است
که مستانی که اکثر سکنه اش ایلات چادرنشین گردیده
که پیش سنندج است

دگرمانشاه که ۳۰۰۰۰ جمعیت دارد و جزو کردستان
محبوب میشود لکن حکومتی مخصوص دارد

لرستان حاکم نشین خرم آباد صاحب ۱۵۰۰۰
نفر جمعیت است

خوزستان یاعربستان از طرف جنوب خلیج فارس
تجدید دارد که پیش شوهر نزدیک خرابه شوش قدیم
باشد صاحب ۱۵۰۰۰ جمعیت و بندر معروفش

در ساحل شط العرب مجمره دارای ۱۰۰۰ نفوس است
س - ولایات جنوبی ایران کدام است
ج - در جنوب غربی ایران ما بین عراق عجم و خلیج فارس
ایالت بزرگ و معتبر فارس واقع شده که پیش شهر
شیراز صاحب ۱۰۰۰ جمعیت در درون دره با صفا
و فخرتی احداث کرده که کو با بهار و امی دارد و زلزله
در آن زیاد میشود و بندر عمده اش در خلیج فارس
بو شهر است

خرابهای اصطخر قدیم که باقی نمانده است که در سوخت
در شمال شرقی شیراز واقع است
ولایت لارستان که بالنسبه جنوبی تر از فارس است
از اهمیت و اعتبار سابقش چیزی کاسته شده و امروزه
جز

جزو فارس محسوب میشود حاکم نشین آن شهر لار و بندر معروف
بندر عباس مقابل جزیره هرمز واقع است
س - دیگر چه ولایاتی است
ج - دیگر بلوچستان که قسمت عمده و آب و هوش را
انگلیس تصاحب نموده و در جنوب شرقی ایران واقع
است و از مضافات کرمان است حاکم نشین آن شهر دینا
در بحر عمان جارکت و کوا در است

س - در سمت شرق ایالات داریم
ج - دو ایالت داریم یکی کرمان که مندرج است
شهر کرمان صاحب ۴۰۰۰ جمعیت است
دیگر خراسان که سمت شمالش بیار و صیقل و ط
جنوبش بالعکس چیل و کویراست که پیش شهر شهدار است

۳۰۰۰۰ نفوس است در قد مطهر حضرت علی بن ابی طالب ^{رضی}

علیها السلام در آنجاست

نیاید بر شهر با روح و استعداد خوبی است معادن ^{فرز}

وارد

س - دیگر ولایتی مانند که گفته باشیم

ج - چرا ولایت دوازدهم استرآباد است که در جنوب

شرقی بحر خزر می باشد و در جلجلی همین اسم ممتد است حاکم نشین

آن استرآباد دارای ۳۰۰۰۰ جمعیت است و بند

در جلجلی مذکور بندر حسد آذربایجان و خراسان

و فارس را از باب غنیمت مملکت گویند

قسمت چهارم

جزایای عمومی

زمین

س - زمین چیست

ج - زمین کوهی است مثل ماه و خورشید و شکل آن ^{کروی}

یعنی گرد است و دوره آن ۳۰۰۰ کیلومتر یعنی تقریباً ^{۳۶۰۰}

فرساخت

س - زمین حرکت میسازد

ج - زمین حرکت بدو حرکت اول حرکت ^{صغیر} یومی و

ثانیاً حرکت سالیانها ^{شمالیه}

س - زمین چگونه میسازد

ج

۳۴
 ج زمین را به توسط کره ارضیه و جزییات آن را به توسط
 نقشه های جغرافی می نمایند

س - کره ارضیه چیست

ج - کره ارضیه کره ایست از مقوا که در روی آن شکل
 خشکیها و دریاها و سایر عوارض جغرافیائی زمین را کشیده اند

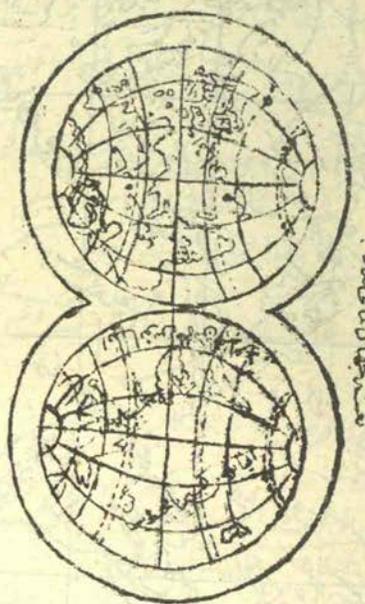
س - نقشه های جغرافیائی که نامند

ج - نقشه های جغرافیائی صفحه های کاغذی هستند که در روی
 آنها شکل تمام زمین یا شکل بعضی از قطعات آن را کشیده اند

س - نقشه جهان نامی مدوره کدام است

ج - نقشه ایست که در روی آن شکل زمین را در دو نیم
 کره بخش کرده اند یکی نیم کره شرقی و دیگری نیم کره غربی

س - نقشه جهان نامی سطحی کدام است

نقشه جهان نامی مدوره

س جهات فرجه که آمد

ج جهات واسطه ما بین جهات اصلیه راجعات
فرجه که بند و عده آنها نیز چهار است شمال شرقی شمال غربی
جنوب شرقی جنوب غربی

س جهات یابی حصیت

ج - مقصد از جهات یابی تعین جهات اربعه است
و چون طوری بایستیم که دست راست با طرف مشرق
واقع شود دست چپ مغرب است و در بر و شمال و پشت
جنوب

س ترتیب جهات اربعه روی نقشه حصیت

ج - سهود چنانست که همیشه شمال را در بالای نقشه قرار
بدهند و جنوب را در پایین مشرق را طرف راست
و مغرب را طرف چپ

نقشه

تقیات کره زمین

س - سطح زمین از چرخ مرکبست
ج - سطح زمین مرکبست از آب و خاک یعنی از دریا
س - خشکیهای زمین چند قسمت اند
ج - خشکیهای زمین عبارتند از سه قاره و عده
بسیاری از جزایر

س - سه قاره زمین که آمد

ج - اول قاره قدیم یا دنیای قدیم دوم قاره جدید
یا دنیای جدید یا نیکی و نیاسیم قاره جنوبیه یا استرالیا

س - پنج قطعه عالم که آمد

ج - آسیا و اروپا و آفریقا که سه قطعه دنیای
نقطه

قطعه چهارم اریکا یا نیگی دنیا

قطعه پنجم اقیانوس سید یعنی استرالیا با جزایر اطراف آن

س اقیانوس را چگونه قسمت نمایند

ج اقیانوس یعنی بحر محیط را نیز پنج اقیانوس خوانند

قسمت نمایند

اول اقیانوس کبر واقع در مشرق دنیای قدیم و جنوب

دنیای جدید

دویم اقیانوس اطلس واقع در مغرب دنیای قدیم و

مشرق دنیای جدید

سیم اقیانوس هند واقع ما بین افریقا و آسیا و استرالیا

چهارم اقیانوس منجمد شمالی واقع در شمال زمین -

پنجم اقیانوس منجمد جنوبی واقع در جنوب زمین -

۲۰
پنج قطعه کرده

۱- آسیا

س - حدود آسیا را پان نمایند

ج - آسیا از طرف شمال محدود است با اقیانوس منجمد

شمالی و از طرف مشرق با اقیانوس کبر و از جنوب با اقیانوس

هند و از طرف مغرب بقطعه اروپا -

س - وسعت آسیا با تنبیه ایران چیست

ج - آسیا تقریباً ۲۴ برابر ایران است

س - جرکه کوه عمده آسیا کدام است

ج - عمده ترین جرکه کوه آسیا منجمد بزرگ مرکزی است که از

منحرف جنوب بحال هیمالیا تا کنجیه دارد و از آنها بلندتر کوه اورینت

س رودهای عمده آسیا کدام است
ج رودهای عمده آسیا عبارتند از هرکلیک، یروبار
زردیالک، سیه کالیگ، یلدوز و زرق که بدریای زرد
پیریزند و رود گلگ که وارد خلیج بنگاله میشود و رود سند
که داخل خلیج عمان میگردد
س ممالک عمده آسیا و شهرهای بزرگ آنرا بنامید
ج اول در شمال سیبری رودس است که گری
آزایر کونک کوبند

دویم در ممالک چین است که پای تخت آنرا پکن میگویند
شهرهای عمده آن نانکن و کانتون است
سبیم ممالک ژاپون که پای تخت آنرا توکیو گویند
چهارم

چهارم ممالک کره است که پای تخت آنرا سئول گویند پنجم
در جنوب هند و چین است که شهرهای بزرگ آن مانچی است
و هودو و سالیگون و سنگاپور و بانگلور ششم هندوستان
که پای تخت آنرا کلکتا میگویند و شهرهای عمده اش مدرس یعنی است
هفتم افغانستان که پای تخت آن کابل است هشتم ترکستان
که کرسی آن ماسقند است نهم ایران که دطن غرب است
پای تخت آن طهران است و بلاد عمده اش تبریز است
دشده و اصفهان و شیراز رجوع کنید بجزایری
(خصوصی ایران)

دویم در مغرب قفقازیه که کرسی آن تفلیس
است یازدهم آسیای عثمانی
که شهرهای عمده آن

از میرات و دمشق و بیت المقدس
 و دوازدهم عربستان که شهرهای عمده آن که
 و مدینه طیبه است

۴ - اروپا

- س - حدود اروپا را پان نمایند
 ج - اروپا از طرف شمال محدود است با قیان زمین
 شمالی و از طرف مشرق بقطعه آسیا و از طرف جنوب ببحر
 متوسط یا بحر الروم و ببحر اسود و از طرف مغرب با قیان زمین
 اطلس س - وسعت اروپا با التبت بایران و آسیا صغیر
 ج - اروپا شش برابر ایران و یک ربع آسیا است
 س - کوههای عمده اروپا کدام است
 ج - کوههای عمده اروپا عبارتند از جبال البرنز
 و جبال کارپات
 س - رودهای عمده اروپا کدامند
 ج

ج - رودهای عمده اروپا عبارتند از رود راین که
 در اروپای شمالی میشود و رود دانوب که بدریای سیاه
 میرسد - ممالک عمده اروپا و پادشهرهای بزرگ آنرا بشمار
 ج - اول در مغرب مملکت انگلیس است که پایتخت
 آنرا لندن مینامند
 دوم مملکت جمهوری فرانسه که پایتخت آن پاریس است
 سیم مملکت بلژیک که پایتخت آن بروکسل است
 چهارم مملکت هولند که پایتخت آن لاهاه است
 پنجم در وسط اروپا مملکت المانی که پایتخت آن برلین است
 ششم مملکت اطریش که پایتخت آن وین است
 هفتم جمهوری سوئیس که پایتخت آن برن است
 هشتم در سمت شمال مملکت دانمارک که پایتخت آن
 کپنهاگ

رودهای اروپا عبارتند از رود راین که بدریای سیاه میرسد

کپنهاگ است
 نهم و دهم دو مملکت سوئد و نروژ که پایتخت های آنها
 استکهلم و کریستیانیا هستند
 یازدهم در مشرق مملکت روسیه که پایتخت آن سن پترز
 بورگ است و دوازدهم در جنوب مملکت اسپانی که پایتخت آن
 مادرید است سیزدهم مملکت پرتغال که پایتخت آن لیسبون است
 چهاردهم مملکت ایتالیا که پایتخت آن رم است
 پانزدهم مملکت عثمانی که پایتخت آن قسطنطنیه و اسلامبول
 کونستانتینوپل است و شانزدهم مملکت یونان که پایتخت آن آتن است
 هجدهم مملکت رومانی یا اطلاق و بغداد آن که پایتخت
 آن بخارا است
 هیجدهم مملکت سرستان که پایتخت آن بلگراد است
 نوزدهم

نوزدهم ملک قرا طاع که پای تخت آن
ستیز است

۳۰ —————
فریقا

- س - حدود فریقا را پان گنبد
ج - از بقا از طرف شمال محدود است به بحر ایضی جنوب
و از طرف مشرق به بحر احمر یا قلمر و اقیانوس هند و از طرف
جنوب و مغرب با اقیانوس اطلس
س - وسعت فریقا بالغ بر پانصد و سیصد
ج - فریقا ۱۸ برابر ایران و سه ربع آسیات
س - رودهای عمده فریقا که ام است
ج - رودهای عمده فریقا عبارتند از رود نیل
که وارد اقیانوس اطلس میشود و رود نیل که به بحر اتریش میرود
س - ممالک عمده فریقا و شهرهای بزرگ آنرا بشمارید
ج - اول در شمال ملک اتریش و آنست
دوم

دوم ملک انجریزه پای تخت آن بحر بزرگ است
سیم ملک طونس پای تخت آن طونس است
چهارم طرابلس غرب پای تخت آن طرابلس است
پنجم مصر پای تخت آن مصر العاهره است که گاه بطور

قاهره گویند و شهر عمده آن اسکندریه است

ششم در شرق حبشه پای تخت آن آدیس آباب است
هفتم ملک موزامبیک پای تخت آن موزامبیک است
هشتم در مغرب سنکال شهر عمده آن سن لوی است

نهم سودان شهر عمده آن تبوکوت است

دوم ملک کینه

باروم ملک گونگو

دوازدهم در وسط ملک آراوگو گونگو پای تخت آن برما

بازوم در جنوب مهاجر نشین کاپ پای تخت
آن کاپ است

چهاردهم جزیره ماداگاسکار که در شرق افریقا
واقع شده و پای تخت آن تاناناریوا است

۴ - امریکا

مس - رود امریکاراپان نامید

ج - امریکامحدود است از طرف شمال باقیانوس منجمد شمالی
و از طرف شرق باقیانوس اطلس و از طرف جنوب و جنوب غرب
باقیانوس کبیر

مس - دست امریکا بالنسبه با ایران دستیا صحت

ج - امریکا ۲۳ برابر ایران و قدری کوچکتر از آسیا

مس - جبال عمده امریکاکدام است

ج - جبال عمده امریکاجبارتند از جبال رشتو بعضی

نپستان در امریکای شمالی و جبال کوه پیراند در امریکای جنوبی

مس - رود های عمده امریکاکدام است

ج - رود های عمده امریکاجبارتند از میسیسیپی

در امریکای شمالی و آمازون در امریکای جنوبی و آن مجنم

رود های زمین است

مس - مالکیت عمده و شهر های بزرگ امریکار ایشمارید

ج - در امریکای شمالی

ادکل ارض آلاسکا

دویم جزیره گر و آلتند

سیم کانادا و ابامریکای انگلیس

چهارم دول متحد شمالی که پای تخت آن

واشنگتن است و شهر های عمده اش نیویورک و واشنگنگو

پنجم دولت مکزیک پای تخت آن مکزیکو است

ششم امریکای مرکزی شهر بزرگ آن گواناگوست

هفتم جزایر استیل که ماپن دینسکی دنیا واقع شده

دند

دشر اصلی آنها نادان در جزیره گو باداغت
 هشتم در امریکای جنوبی مملکت گویان
 نهم مملکت برزیل پای تخت آن ریودد ژانیرو است
 دهم و نوزدهم مملکت پای تخت آن کاراکاس است
 یازدهم مملکت کلمبوسیه که با اسم کولمبیا خوانند
 یکنی دنیا موسوم گردیده پای تخت آن بوکوتا است
 دوازدهم مملکت اکواتر پای تخت آن کیتوات
 سیزدهم مملکت پرو پای تخت آن لیما است
 چهاردهم مملکت بلیوییه پای تخت آن لاپاز است
 پانزدهم مملکت شیلی پای تخت آن سانتیاگو است
 شانزدهم مملکت آرژانتین پای تخت آن بودنوز است
 هجدهم مملکت پارا که پای تخت آن اسپین است

بیستم مملکت اوروگوئه پای تخت آن مونته ویدئو است

۵ - اقیانوسیه

س - حدود اقیانوسیه را بیان نمایند
 ج - اقیانوسیه از طرف مغرب نزدیک می شود به آسیا
 و اقیانوس هند و از طرف مشرق با آمریکا و از طرف جنوب
 باقیانوس پنجم جنوبی این قسمت پنجم عالم مرکب است از قاره
 جنوبیه و جزایر بسیاری که در اطراف آن واقع شده اند
 س - ممالک و شهرهای عمده اقیانوسیه که آنها هستند
 ج - اول قاره جنوبیه که آنرا استرالیا و هلند جدید
 نیز گویند و شهرهای عمده آن سیدنی و ملبورن است
 و دوم جزایر مالزیه که شهر عمده آنها در سبیره جاوه
 موسوم به بطاویه است و در جزیره لوسون موسوم به ^{میلان} ما
 سیم جزایر پولینزیه

جغرافیای مقدس

س - اماکن مقدسه که آنها هستند
 ج - اول در عربستان حجاز است که در مغرب
 واقع شده و در شهر مقدس مکه آنجا یکی مکه معظمه
 و دیگری مدینه مطهره است در مکه معظمه کعبه واقع شده
 که خانه خداست و هر مسلمان با استطاعتی تکلف است
 که اقل یک مرتبه بزیارت آنجا برود و قدیم آنجا را بطنحا
 می گفتند و در مدینه رود مقدسه حضرت خاتم الانبیا
 در میان شهر و در طرف شرق قریب بقرستان بقع
 واقعست که قبر ابراهیم بن رسول الله و بنات آنحضرت
 و حضرت امام حسن و حضرت امام زین العابدین و حضرت
 امام محمد باقر و حضرت امام حقیق الصادق علیهم السلام
 آنجا

آنجاست و بزرگترین آنوار چهار امام بزرگوار فریب
 بیکدیگر است و جمعی کثیر از صحابه و تابعین نیز در آنجا مدفونند
 و تدفین آنجا را شیرب میگویند
 و در نیم عراق عرب است که دور رودخانه بزرگ و جلد و
 فرات در آنجا جاری هستند پس از یکی شدن با سمرقند
 خط العرب در خلیج فارس میریزند در مغرب فرات
 نجف مدفون حضرت اسد الله الغالب علی بن ایطالب
 علیه السلام است و در شمال نجف که بلا مدفون و مقبره حضرت
 سید الشهدا حسین بن علی بن ایطالب و جمعی از شهدای
 است و در ساحل غربی و جلد مقابل بغداد کاظمین
 مدفون امام موسی کاظم و امام محمد تقی علیهما السلام است
 و در ساحل شرقی همین رود و در شمال بغداد سامر
 مدفون

مدفون امام علی المرتضی و امام حسن عسکری علیهما السلام است
 سیم در ایران مشهد پای تخت خراسان مدفون امام
 هشتم حضرت رضا علیه آلاف التحية و الثناء است
 چهارم قم مدفون حضرت معصومه علیها سلام خواهر
 آنحضرت است
 پنجم در شام بیت المقدس مکان تبرک مسلمانان
 و یهودیان و عیسویان است و آنرا اورشلم
 یعنی دارالسلام گویند

استاتیک

مس - استاتیک چیست

ج - استاتیک یا فن موازنه علم باحوال قطعات
دنیات از حیث وسعت و جمعیت و زراعت و تجارت و صنعت

مس - جمعیت کوه زمین چقدر است

ج - تقریباً سه هزار کوه در نظر یک میلیون و پانصد
میلیون مس از حیث وسعت تربت قطعات کوه

ج اول قطعه آیات که ادعای واقع قطعات

نچگانه زمین میباشد و از دینگی دنیا بزرگتر و وسعت

آن نزدیک مجموع قطعات اروپا و افریقا و اقیانوس

دویم قطعه از حیث وسعت یکی دنیات و سیم قطعه

افریقا و چهارم قطعه اروپا و پنجم قطعه اقیانوس

مس از حیث جمعیت تربت قطعات کوه چیست

ج از حیث جمعیت نیز اول قطعه سمت آریا است

که چهار سنج تمام بنی نوع انسان در آن سکنی دارند و دو

قطعه اروپا و سیم قطعه افریقا و چهارم قطعه امریکا

و پنجم قطعه اقیانوس

مس از دعای جمعیت در کدام نقاط دنیا بیشتر است

ج اولاً نقاط پر جمعیت در آسیا جزایر ژاپن است

و مملکت چین و ممالک شمال و مشرق و مغرب هندوستان

ثانیاً نقاط پر جمعیت در اروپا انگلستان است و فرانس

و ایتالیا

ثالثاً نقاط پر جمعیت در امریکا ممالک متحدہ شمالی است

و مملکت مکزیک و امریکای مرکزی

س - کدام نقاط دنیا کم جمعیت ترند
 ج - اولاً در شمال آسیا قسمتی از سیبری به دوس^{سط} بوا
 کثرت سرما و برف و یخ کم جمعیت و بعضی از نقاط آن
 بکنای غیر مسکون است و بعداً در درون آسیا قسمت بزرگی
 کم جمعیت میباشد

ثانیاً در شمال اروپا قسمتی از سوئید و نروژ کم جمعیت است
 ثالثاً در درون افریقا قطعه وسیعی کم جمعیت است
 رابعاً قسمتی از امریکای شمالی و قسمتی از درون امریکای
 جنوبی کم جمعیت است

خامساً جزایر اعظم استرالیا در سمت مغرب کم جمعیت است
 س - از حیثیت فلاحیت و صنعت و تجارت کدام

از قطعات دنیا برتری بر سایرین دارند

ج - از حیثیت زراعت و فلاحیت و تجارت ایالی
 اروپا بر مردم سایر قطعات برتری دارند و فقط حرف
 در قیسی که از حیثیت صنعت در درون ج بازار عالم دارند
 امریکای آنها هستند

۶۴
محررت

جغرافیای دوره اول

قسمت اول

جغرافیای محلی

قسمت دوم

کلیات جغرافیا

قسمت سیم

ایران

جغرافیای طبیعی

جغرافیای سیاسی

قسمت

صفحه ۱

۹

۱۶

۲۳

۶۵
قسمت چهارم

جغرافیای عمومی

زمین

تقیات گره زمین

آسیا

اروپا

افریقا

آمریکا

اقیانوسیه

جغرافیای مقدس

جغرافیای سوازی یا استانتیک

دوره

صفحه ۲۲

۳۸

۴۰

۴۴

۴۸

۵۱

۵۵

۵۶

۵۹

۹۶
دوین دویم

جغرافیا

قسمت اول

زمین

بسم الله تعالی

فصل اول

کلیات علم هیئت و جغرافیا

عالم - عبارت از هیئت مجموع ^{سودی} اجرام

یعنی ثوابت و سیارات است

ثوابت

... که اکبر خورشید را ثوابت گویند و نزدیکترین
آنها

آنها با آفتاب است

سیارات - سیارات از خود نور و فروغی

ندارند بلکه کب نور و حرارت از آفتاب میمانند و زمین

یکی از سیارات است

زمین و حرکات و قطبین آن - زمین در فضا

ساکن نیست بلکه هم بدور خود میگردد و هم بدور آفتاب

و بنابراین صاحب دو حرکت است

اولا زمین بگرد خود در حول خط موازی میگردد که بر کره آن مرور

میباشد و بحد محور موسوم است حرکت میکند و نقاط طرفین محور

قطبین گویند یکی قطب شمال است و دیگری قطب جنوب

زمین در مدت یکجاانه روز یا پست و چهار ساعت بگرد

پنجبرسخ در دقیقه در حول محور خود میگردد و این

حرکت را حرکت

رضیه

د ضعیف یا دوریه نامند

حرکت و ضعیف همواره نصف زمین بواسطه نورم رسیده روشن و نصف دیگر آن در ظلمت غوطه ور است با این واسطه تابع لیل و نهار حاصل میشود

مانند زمین در مدت یکسال یا ۵۶۳ روز و ۳ ساعت و ۳۷ دقیقه
۲۷۰۰۰ فرسخ در ساعت یکدور حول آفتاب بیکرود و در هر
حرکت اشعاریه یا سنوییه گویند

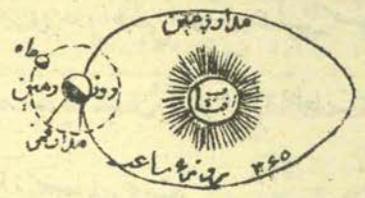
خطایر زمین ابد و در آفتاب که عبارت از منحنی مستطیل میباشد در زمین کشند

فصول - زمین در حرکت مضاعف خود بدور آفتاب

گاه قطب شمال به اوج سمت آن مایل میگردد و گاه قطب جنوب را
و همین مایل محور زمین باعث اختلاف فصول میشود

در ممالک ما چهار فصل دیده میشود بهار و تابستان

پائیز و زمستان

بهار از اول حمل یا اول شهریور و درین ماه جلالی (مطابق ۲۱ مار فرنگی
یعنی از ابتدای اعتدال برسی که زمان تقابل شب و روز است شروع
تابستان از اول سرطان یا چهارم تیر ماه (مطابق ۲۱ ژون فرنگی)
یعنی از ابتدای انقلاب صیفی که روزش اطول ایام سال است شروع
پائیز از اول میزان یا هشتم مهر ماه (مطابق ۲۲ سپتمبر فرنگی) یعنی از ابتدا
اعتدال غربی که باز مستقیم تساوی لیل و نهار است شروع میشود
زمستان از اول جدی یا هشتم دی ماه (مطابق ۲۱ دسمبر فرنگی) یعنی

از ابتدای انقلاب ششوی که روزش اضراب سال است شروع
 شود برای بقا و اقلیمی که اشواق آفتاب را مستقیماً در بافت
 نمایند بهار یا تابستان و برای بضع و قطعات مقابل با آنها
 پاییز یا زمستان است

افق شکل و عظمت زمین خطی که از اطراف
 چشم انداز را محدود میکند و زمین و آسمان بنظر روی
 آن با یکدیگر تلاقی مینمایند افق است

زمین با وجودیکه در قطبین اندک سطح دارد و گوی است
 و ۴۰۰۰۰ کیلومتر یا ۱۰۰۰ فرسخ دور از آنست

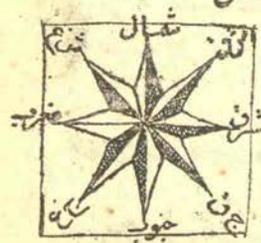
زمین ۴۰۰۰۰ مرتبه از آفتاب کوچکتر است
 ماه ۱۰۰۰ مرتبه سیاره است که مثل زمین کب نوزاد
 آفتاب بنماید ماه پنجاه مرتبه از زمین کوچکتر است

و در مدت ۲۴ ساعت روز در ساعت یکبار در حول
 یکبار دو جهات اصلیه - مواضع قطعات مختلفه
 از روی جهات اصلیه یا از بعد بدست میآوردند و عدده

آنها چهار است شمال و جنوب و مشرق و مغرب
 ما بین جهات اصلیه نقاط وسطه و کفر فرض نموده اند تسبی جهات فرعیه از آنجا
 شمال شرقی واقع ما بین شمال و مشرق شمال غربی واقع ما بین شمال و مغرب
 جنوب شرقی واقع ما بین جنوب و مشرق جنوب غربی واقع ما بین جنوب
 و مغرب شکلی را که نمایند جهات مذکوره است

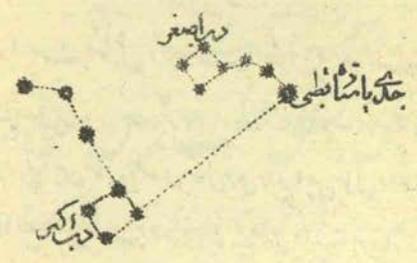
کل با و نامند جهات یا بی یعنی جهات اصلیه را

و سینه چو ایت خود با اطراف قرار دادند

برای جهات یا بی باید طریقی است که مشرق
 یعنی مطلع ظاهری آفتاب طرف راست واقع شود آنوقت سمت چپ مغرب است
 و در بر و شمال و عقب هر جنوب
 در شب

در شب ستاره قطبی یعنی کوكب جدی نماید شمال است
 اگر ابر مانع رؤیت آفتاب و ستاره قطبی باشد باید متوسل
 بر قطب نماید که عقرب بمقائیس آن همیشه بجانب شمال متوجه

نمایش زمین ۱ - برای نمایش زمین یا کره مصنوعه بجای
 بوند که در روی پایه حرکت دارد یا نقشه جات سطحی است
 نماید که به نقشه جهان نمای سطحی و مدوره معروف چنان
 روی نقشه اگر نماید زمین باشد همواره شمال در بالا
 در پائین و مشرق سمت راست و مغرب طرف چپ است
 دایره

دایره استوا - دایره عظیمه که بیک فاصله از
 قطبین روی زمین توهم میشود موسوم است به دایره استوا
 و آن کره زمین را بدو نیمکره قسمت مینماید نیم کره شمالی و نیمکره جنوبی

مدارین انقلاب و
 دوائر قطبی - روی
 کرات ارضیه دو دایره مرئوسه
 میسازند که یکی در شمال دایره

استوا واقع است و سمتی است به مدار راس السرطان و
 دیگری در جنوب دایره مذکوره و سمتی به مدار راس الجوزی
 ما بین مدارین مذکوره و قطبین دو دایره دیگر واقع است
 یکی مدار قطب شمالی و دیگری مدار قطب جنوب
 مدارات ۱ - مدارات یا دوائر متوازیه دوائر
 موازی

موسمی هستند که ردی کرده
 موازات دایره استوا فرض شوند
 و در نصف النهار
 و در نصف النهار و باری هستند

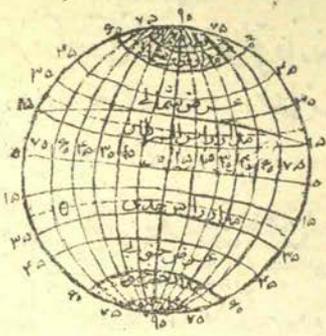

که بقطبین بر در میمانند و بر دایره استوا جمع و هستند
 طول جغرافیائی - طول جغرافیائی هر مکان عبا
 از فاصله نصف النهار ماره بر آنجا از نصف النهار مبداء است

و این فاصله را همیشه بدرجات تقییر میمانند
 علامت نصف النهار مبداء یا نصف النهار اول در ردی نقطه صفر است
 و قدما آنرا بجزایر خلدات مرمود میداند لیکن جغرافقیون هر ملک نصف
 مبداء را بپای تخت یا رصد خانه خلکت خود مرمود میدهند

طول جغرافیائی بر حسب آنکه نقطه مطلوبه در سمت یمن یا یابار
 نصف النهار مبداء واقع باشد بر دو قسم است شرقی و غربی

ردی نقیحات درجات طول را در بالا و پایین جدولی مرقوم میدارند
 عرض جغرافیائی - عرض جغرافیائی هر مکان عبارت
 از فاصله آنجا از دایره استواست که همیشه ابتدا از این دایره
 ردی نصف النهار بحسب درجات پان شود و علامت دایره
 استوا مثل نصف النهار مبداء صفر است

عرض جغرافیائی بر حسب آنکه نقطه مطلوبه در شمال یا جنوب
 دایره استوا واقع باشد شمالی یا جنوبی است
 ردی

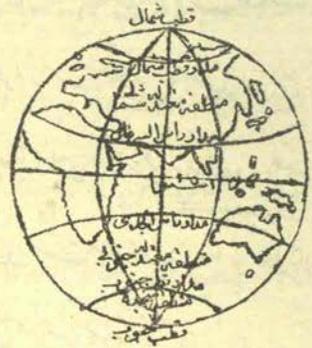
روی نقیحات مقدار عرض را در بین دیار جدول مرقوم میداند
ناید و درجات طول و عرض بعین مواضع ممالک و بلدان
و جزایر و غیر ما در روی نقشه یا کوه است

اقالیم و مناطق - اقلیم یعنی آب و هوای هر خط
و ناحیه شتر موقوف به دور و نزدیکی آن خط است و است اگر
عوامل بیار و دیگر از قبیل ارتفاع و مهتاب ریح و مجادیت
در یاد غیر با نیز در کیفیت آن مداخله کلی دارند
و مدار انقلاب و مدار قطبی که در زمین را پنج منطقه قسمت نمایند که
اشد آفتاب که با زیاد و قاصم بر آنجا میآید

منطقه واقع ما بین انقلابین گرمترین مناطق خست است
بهین نسبت از منطقه حاره یا محرقه گویند و در منطقه
ما بین انقلابین و مدار قطبی را معتدل نامند و بالاخره

در منطقه واقع در قطبین را منجمده خوانند

در از مناطق خرد کور و پنج اقلیم متمایز اصلی در صفحه
زمین موجود است

علاوه بر اینها اقالیم دیگر نیز هست مثلاً اقلیم بحری که مخصوص آفاق مجاور دریاها
گفته می‌شود است و دیگر اقلیم بزمی که مخصوص ممالک واقع در داخل خشکیست
و براری است و غالباً قابل با فراط و تقزایل است یعنی زمینها
شدت گرم است

هوا سی جو - پرده هوای محیط زمین با هم کرده هوا
جو معروف است و سخن آن بهشتا و کیلو متر میرسد لیکن پیش از رسیدن
قابل

قابل تقصیر استقامت

ریاح - ریح عبارت از جریانهای هوایی میباشد که

اگر از خشکی یا دریا پدید آید تفاوت خشک یا مرطوب خواهد

بود و اگر از سمت قطبین یا استوا بوزند سرد یا گرم

علاوه بر باد های متغاری که بیجا عده و تغییر پذیرند بعضی باد های

منظم و دائمی است معروف بر ریاح منظم که در حوالی استوا

از مشرق بغرب میوزند

ریاح موسمی عبارت از باد های موقتی هستند که در اقیانوس

میوزند علت بروز آنها اختلاف ضول است

نیم دریا هنگام روز از دریا سمت خشکی و نیم خشکی اوقات

شب بر خلاف جهت مذکور میوزد

بعضی باد های موضعی نیز هست که در اماکن و نواحی مخصوصه

جمله

احساس شوند مانند باد شهریار و سوم صحرای افریق جنوبی

و کویر لوت ایران

مه و ابر - مه که گاهی اوقات سطح زمین را پوشد از

بخار آب بوجود میآید و بخار آب از تبخیر آب دریا و رود ها

حاصل میشود و فیکه در از روی زمین بالا گرفت و به اوج

تولید آبر میآید ابر از زمین چندان ارتفاع ندارد اشخاصیکه

از کوه بالا میروند یا در بالون نشسته به اوج صعود می نمایند

آنها زیر پای خود می بینند

باران ابر بتحرک باد از طبقات کم یا زیاد سرد هوا

عبور میکند و در سطح معینی قطرات آب کوچک که ناز آن تولید

شود بخار آبی را که در هوا ملاقات می نمایند بخود کشیده و قطره

بزرگ میشوند پس از آنکه بقدر کفایت درشت و در زمین

نخل

بشکل باران زردل میکنند

برف - دقتیکه ابر از طبقات سرد هوا جو نماید آنجا
آن که عبارت از قطرات آب بسیار کوچک باشد منجمد شود

بشکل برف پائین میآید

برف در زراعت بسیار مفید است و قتیکه زمین زیر برف
سستور باشد نباتات را از صدمه یخ بندانها ی سخت حفظ
میکند و باعث هلاکت تخم هوامی میشود که در زمین مدفون
و بالاخره دقت در آن نمودن آشکار آبی که از ذوب آن حاصل
میشود و متدرجاً بخورد زمین رفته تا مقدار زیادی از آن شروع
گردد و جلید - و قتیکه در اجزای حرارت زمین پست تر از
صفر باشد و باران بسیار و یکباره رخ نازک سفافی رود

ان می بندد که پاره و جلید گویند
بزرگ

تگرگ - تگرگ که برای مزارع و باغستانها

باعث خسارات خطیره میشود و در بعضی از ابرهای طوفانی
توکید میگردد و دانه های تگرگ عبارت از ذرات ریح تو بر تو
و تقریباً همیشه بعد از حصول رعد و برقهای شدید بر نسبت
درشتی دریزی دانه های خود پهناند یعنی درشت تر تا
جلو تر و زیره عقب تر زمین میافتند

شبنم - بخار آبی که در هوا محو می آید

غالباً صبح و شام روی برگ نباتات یا زمین می نشیند
و از فرو نشستن آن شبنم پدید میآید و آن شبیه بعضی است

که در استان روی شیشه پنجره عمارات می نشیند

قشرو - و قتیکه بخار آب روی اجسام میگذرد

حرارتشان کمتر از صفر است بشکل بلوری بنمید و قرد بوجود میآید

فصل دوم اصطلاحات جغرافیا

جغرافیا علمی است که در آن از چگونگی سطح زمین بحث
میشود و ربع سطح زمین را مقدار زیادی آب شور فرا گرفته
که آنرا اقیانوس یا بحر محیط گویند

در ربع دیگر آن که خشک و مسکون است عبارت از قاره
و جزایر و شبه جزایر و در وئس و غیره

اصطلاحات متعلقه بخشکیها

بر خشکی بزرگ که بدون عبور از دریا بتوان در آن
گروش و سیاحت نمود قاره نامند و حاشی قارات
ساحل یا آب یا کنار

که

نود و گویای بنام سطح آب را صخره و خرسنگ یا گیتی سنگ گویند و برای
بی فطرت سفاین از صدر بر جزیره یا آنها اغلب در ساحل مناره ای بلند
یا در نموده در شب چراغ آنها را روشن نمایند

جزیره ۰ - جزیره زمین است که از هر طرف آب
بر آن احاطه نموده باشد

مجمع آبسترایزه - میت مجموع چندین جزیره را مجمع الجزایر
و بحر ایمنه از گویند

شبه جزیره ۰ - شبه جزیره یا نیم جزیره زمینی است
که آب تقریباً از هر طرف بر آن محیط و فقط از یک سمت خشکی
اتصال داشته باشد

برزخ ۰ - برزخ یا تنگه زمین باریکی است که پیوندگاه
دو خشکی بزرگ باشد

وماغنه ۰ - وماغنیار اس قطع پیکانی شکل از خشکی است

که در دریا پیش رفته باشد

برآمدگی های بزرگ زینتر آکوه یا جبل خوانند

و جبل هم پیوسته را رشته کوه یا جبل مسلک و چندین

کوه هم پیچیده را منظور جبل یا جر که کوه سلاسل فرعی هر رشته

کوه معظم را شعبه و شاخه گویند

قیمت عیای کوه را اگر محدب باشد قبه نامند و چنانکه مانند ناوک

تیز باشد پیکان و دندان جزو اسفل کوه را موقع و پادشاهت

اعلای آنرا قله و ذروه گویند قیمت واقع پایین قله و موقع کوه را

یا بغل یا دانه نامند و مجموع شیب های یکیت هر رشته کوه را بصفت یا

مجاورتنگ نامین هر دو قله را کرده و در بند و تنگه گویند نخال طبیعی

عبارت از دریا خیزج و برف سخت شده است که اغلب قله

جبال شامخ یافت میشود

تل و تپه و ماهور و پشته عبارت از جنگلیا و برآمدگیهای
کوچکتر

کوچکتر از کوه است

حلقه - اراضی هموار بر اگر از سطح دریا چند ان ارتفاع

داشته باشد جلگه و دشت و مومن گویند

نجد و هصب عبارت از زمین هموار و مرتفع میباشد

دره - فضای محصور با پهن دو کوه یا دو رشته کوه را

دره یا وادی نامند - دره کوچک را سیل گویند

کوه عبارت از دشت بی آب گنباهی است که آبادی بندرت در آن یافت

شود و آج عبارت از قطعه سبز در غم و آباد وسط کوه بر است
کوه آتش فشان - کوه آتش فشان کوهیست که سلسله

کد احده از دمان آن خارج و پرتاب گردد

اصطلاحات متعلقه باها

اقیانوس - اقیانوس یا بحر محیط عبارت از آب شور

بیاریت که بدون انفصال سه ربع سطح زمین را فرا گرفته است

۷۰
اخط بجز دریا پیشتر اطلاق میشود و بقطعاتی از اقیانوس که خشکی
پیشتر باشد آب اقیانوس در تحت تأثیر دو حرکت مختلف
و متضاد میباشد که در ظرف پست و چهار ساعت انجام
می پذیرد اول بلند شدن و بعد فرو نشستن حرکت ارتقاعی
از برگ میل بطرف ساحل میاید و حرکت انحنای آنرا که بالعکس
از ساحل عقب می نشیند جز نامند رودخانه و نهر
- جمع رودخانه از آب باران یا ذوب برف تولید
میشود و نشاء آنها را چشمه یا منبع گویند رودخانه های بزرگ از
اول جوی آبی پیشتر باشد برشته از التماس چشمه ها
و جویبارها در رود بارها با بصورت در می آیند

عمل انصباب رود در بحر نصبت گویند

رودخانه کوچک که چشمه آن از ساحل رود نباشد رود ساحلی نامند
برگانه رود از چند دانه دارد دریا شود قطعه زمین واقع بین دریا و
شانه های آنرا اولت یا جزیره گویند

رودخانه را که برود و دیگر میسر یزد و رود یا مصب یا
مخرج آن خوانند

عمل انقباض رود در رشته آب را انقباضی آنها گویند
همانطور که رودخانه ها کوچک نسبت برودهای بزرگتر
دارد گویند جمع رودخانه را نیز واردات بحار دانند
ظرفین رود در امثل دریا لب یا ساحل یا کنار گویند
و در صورتیکه موافق جریان آب رود به سمت مصب رود
نمانند ساحل همین آنست که در طرف راست واقع باشد
و ساحل یبار آنکه در طرف چپ
اماکن کنار رود در بحر حساب آنکه نزدیکتر یا دورتر از سر چشمه

آن واقع باشند بالادست و پائین دست یکدیگر گویند
مثلاً شهر شوشتر بالادست شهر زخول و محرمه پائین دست آنست
و قیقه در بجای هر کوه و کمر و پرنگاه یافت شود و آب نهر پس از
وصول بآن موضع یک مرتبه فرود آید و آبش را پدید آید

بحری یا بستر نهر عبارت از فضایی گود و باریکی است که
آب نهر در آن جریان مینماید

حوضه - حوض رود عبارت از وسعت زمینی است
که از آب آن رود و یا وارداتش مشروب میشود

منطقه حوضه عبارت از سلسله زمینهای کم یا زیاد بلندی است
که منبع آبهای آن حوضه چنان باشند

خط تقسیم آبهای عبارت از رشته مرتفعاتی است که فاصل دو حوضه
مجاور باشد متشکل از دریا که محصور پائین دو حوضه است

دو بحر باشد تنگه یا باب یا بونهار گویند
خلیج - خلیج قسمتی از دریا است که در خشکی پیش رفته باشد
و گاه از جویان گویند لشکر گاه خلیجی است که در محل آن تنگه و شا
پناه و اوان سفاین باشد بندر خلیج کوچکی است که سفاین پس
ورود با آنجا بکلی در امان باشند

دریاچه - دریاچه یا بحیره مقدار آب بسیار زیاد
که در داخل زمین محصور باشد

دریاچه کوچکی را که از جو پارسی مشروب شود بر که و آنرا گویند
مقدار آب را که زیاد می را که عن خدانی نداشته باشد
با اختلاف کیفیت سیاه آب و مرداب و باتلاق گویند

و لفظ مرداب گاهی بخلیج کم آب و بندر گاه بد هم اطلاق
میشود مانند مرداب انزلی

اقیانوساوقاره ۴

اقیانوسا

۱ اقیانوس با بحر محیط که سر ریح ز غیر از آن گرفت برنج صفت
میشود

۲ اقیانوس اطلس که از طرف شرق محدود است با اروپا
و افریقا و از طرف مغرب با آمریکا

۳ اقیانوس کبیر یا ساکن که از طرف شرق محدود است
با آمریکا و از طرف مغرب با آسیا و اقیانوس

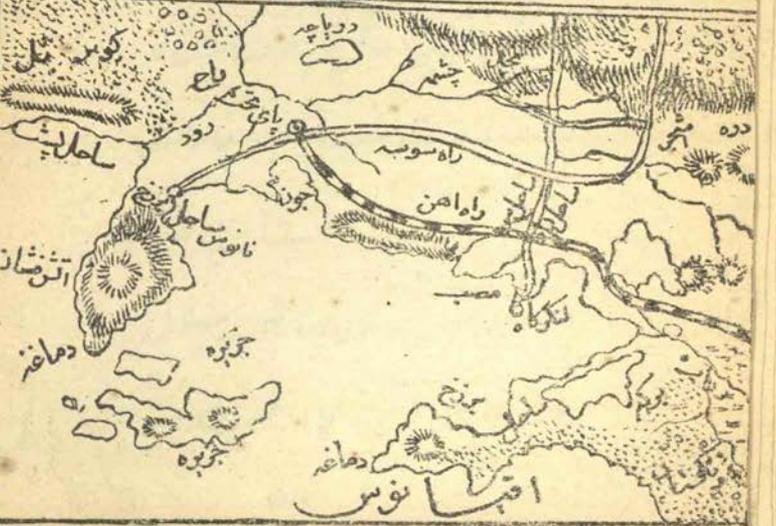
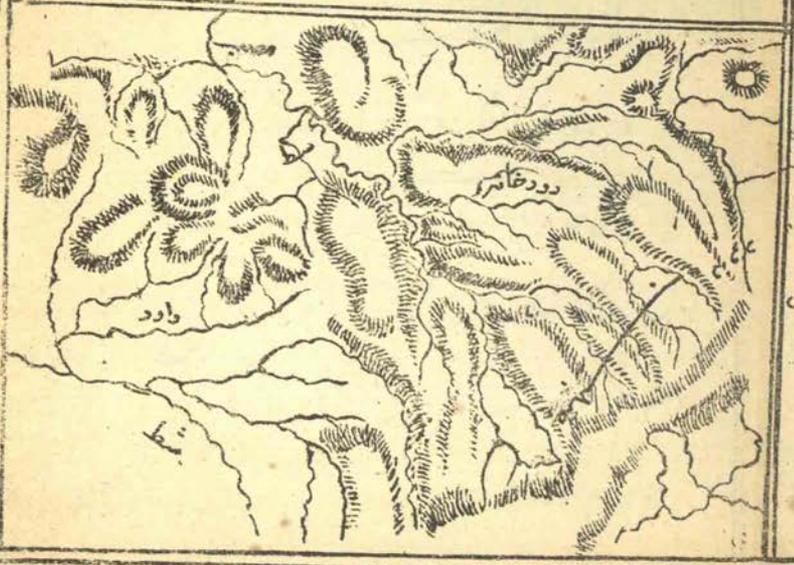
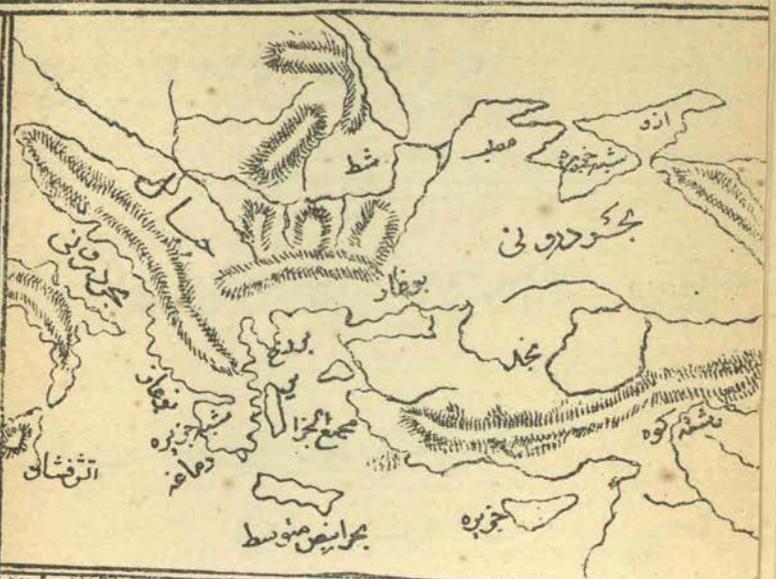
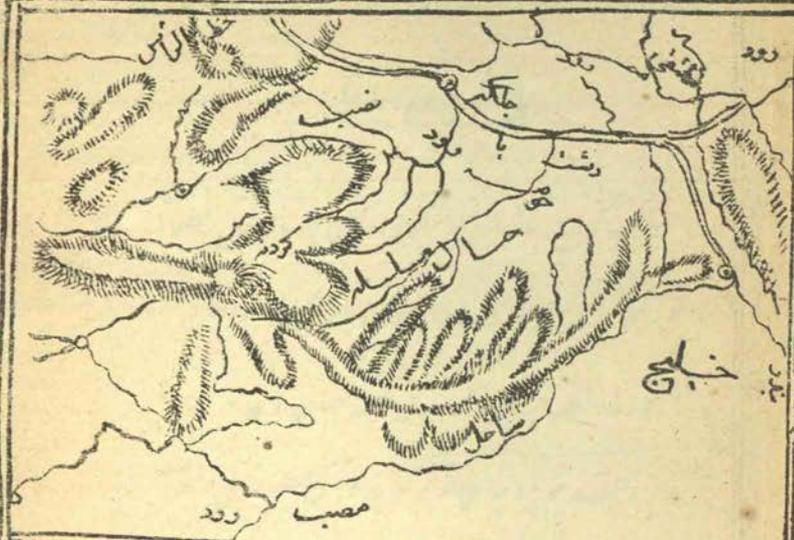
۴ اقیانوس هند که واقع است بین افریقا و آسیا و اقیانوس

۵ اقیانوس منجمد شمالی مجاور قطب شمال

۶ اقیانوس منجمد جنوبی مجاور قطب جنوب

نقشه اصطلاحات جغرافیا

جزیرتکلی صحنه ۲

قاره ها

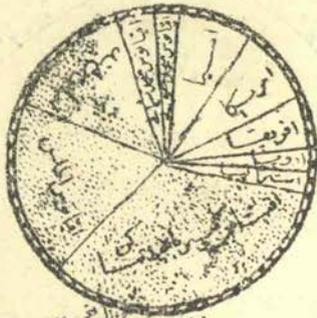
خسکیها که عبارت از ربع سکون زمین باشد مشتمل بر قطعات
 بزرگ متنازیه می باشد که آنها را قاره یا بر کونیند از این قرار
 ۱ قاره واقعه در نیمکره مشرقی نقشه جهان نامی مدوره را
 قاره قدیم یا دنیای قدیم گویند و آن عظیم ترین و معروف
 ترین قارات زمین است

۲ قاره واقعه در نیمکره غربی نقشه جهان ناما قاره جدید
 یا دنیای جدید یا امینکی دنیا نامند و آن در ^{۱۴۹۲} میلادی
 بواسطه کریستف کلمب کشف گردید

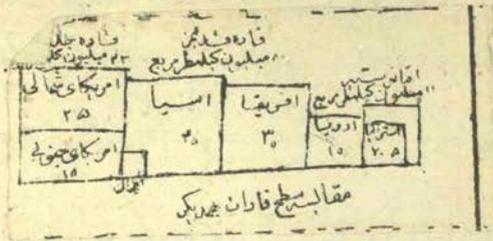
۳ بالاخره در جنوب شرقی یا دنیای قدیم قاره کوچکی
 موسوم بقاره جنوبیه

قطعات یا اقلیم خمره عالم

قارات ثلاثه مذکوره به پنج قسمت میشوند که آنها را قطعات
یا اقلیم خمره عالم گویند (قدما و نیای معروف خود را بر حسب
اقلیم قسمت میکردند) قاره قدیم شمال است بر اروپا
و آسیا و آفریقا که سه اقلیم از اقلیم خمره محسوب میشوند و
قاره جدید یا امریکا اقلیم چهارم قلده را میشوند و قاره جنوبی
یا جزایر اطرافش یعنی اقیانوسیه اقلیم پنجم

مستطیل چهار اقلیم خمره

فصل سوم

انسان

جمعیت

جمعیت تمام کره ارض را هزار و چهارصد و هشتاد و پنج میلیون

نیزند از انبغارا

آسیا (تقریباً)

۷۸۰ میلیون

اروپا ایضاً

۳۶۰

افریقا ایضاً

۱۷۰

دو امریکا

۱۲۵

اقیانوسیه

۴۵

زاد های

عده زاده های بنی نوع انسان بسیار و اصول آنها از انبغارا است

زاد اسپن زاد اصفر زاد اسود

علاوه بر اینها بعضی زاده های فرعی است مانند زاده های

واسه ایبائی و مالیه با اسم و پونیزی و مصری بریدی

و هونتوتی و امریکائی

زاد

زاد های اصلی - سفید پوست با دو تیره اند

اول سامی که آنها را اولاد سام بن نوح علی بنینا و آلدو

علیها السلام میداند و اعراب دیوود و اهل شام از آن

تیره هستند و ایرانیان با هند و اروپائی که آریاییانند

هنود از نسل قدیم دارد و ملل جدیده فرنگ یعنی لاتن ها

اهالی ایتالیا و افلاق و بعد از آن روم و فرانسه و اسپانیا

و پرتغالها و قسمتی از اهل سویس و بزرگت لسانها و

ژرمنها (اهالی سوئد و نروژ و دانمارک و هلند و انگلیس

و سیلاو ها) اهل روس و ایران و بلخستان و سرستان

و سلت ها (سلت اسم قدیم طوائف مرکزی شمالی فرنگ

لاتینها لاتی و انگلیسها شاید از زاده کور دارند) نیز از

اصناف آن محسوب میشوند

نژاد اصغر یا زر دپوستها و آریا غلبه دارند و انبیا نژاد
 همشده مغلها - و تورا اینها که بعضی از طوائف فرنگ
 عثمانیه و مجارستانها (فتوای) از آن مقوله میباشند
 - و چینی ها - و تراپوینها - و االی هندوچین
 - و برخی قبایل هندو

نژاد اسود یا سیاهان رنگی و سیاهان غیر رنگ یا
 دودک که صفات ما اغلب با هم جوشی خوانده میشوند
 مخصوصاً در افریقا زیاد هستند و از این زمره اند آگان
 تیس یا دیولوف یا و فلانای افریقای غربی
 و کافوای فریقای جنوبی که زلو یا نیز جزو آنها هستند و غیر هم
 نژاد های فرعی - نژاد شمالی (استیاک و لاپتی
 و اسکیمو) فی الجمله شباهتی به نژاد اصغر دارند -
 نژاد اترابو

استرالیایها و پاپوآسیاهان اقیانوسیه اند - ما زینها
 و پولینزیها برنخ ماچن نژاد اصغر و نژاد اسود هستند -
 مصریها که بر برستانها و حبشستانها و گالان را نیز باقی
 منسوب مینمایند قرمز فام یا سیه چرده و غالباً از حیث
 سیما شباهت به سفید پوست ها میباشند رنگ مو مشورت با
 مایل به سرخی است امریکاییها (قرمز پوستها و کزنجی ها
 و گاراینها و پاناماگوینها) عبارت است از بومیهای تنگی دنیا

حکومت

قدرت مثبت امور دولت و فرمانفرمانی مملکت -
 حکومت کونیند
 دولت تجارت از یک یا چندین ملت یا فقط قسمتی از
 ملتی که مطیع حکومت واحد باشد
 حکومت

حکومت بر چند قسم است
 ۱ در دولت اشرافی حکومت مختص طبقه اشراف و بزرگان
 زادگان و مخصوصاً جکیان است مثل حکومت قبایل عرب
 ۲ در دولت روحانی حکومت باریس و میثوای هند
 است مثل حکومت تبت (چین)
 ۳ در دولت سلطانی یا سلطنتی حکومت درید قدرت
 بیکفر سلطان یا امپراطور است و آن غالباً اشرافی است
 پس اگر قدرت سلطان نامحدود و بلا شرط باشد سلطنت را
 مطلقه یا مستقله یا سبده گویند مانند دولت روسیه
 و اگر بالعکس بواسطه قانون اساسی مخصوصی محدود و در تحت
 نظارت مجالس باشد سلطنت را مشروطه خوانند مثل
 دولت انگلیس و ایران

مجلس شورای ملی
 ۱۳۳۲

۴ در دولت جمهوری عنان اختیار و تکلیف است
 خودت است تنها بواسطه و در سلسله حکومت آن عبارت
 اولاً از مجالس انتخابیه (مجلس مبعوثان و مجلس اعیان)
 که وضع قوانین با آنهاست آنها اولیاد و امایند محوری
 تو این هستند در رئیس جمهوری و وزیران) ثالثاً محاکم که وظیفه
 آنها تفریق و تقسیم قوانین است - از این قبیل است حکومت
 دولت جمهوری فرانسه
 حکومت یا جا بهیر متفقه مالکی را گویند که هر یک صاحب
 حکومت علیحد و همزماناً مطیع حکومت یکدیگرند -
 (حکومت جمعه) باشند که تصدی مصالح عموم با او است
 از این مقله است جا بهیر دول متحده یکی دنیا و سویس
 و دولت امپراطوری آلمان
 مذاهب

مذاهب

مذاهب بر دو قسم است مذاهب اهل شرک و مذاهب اهل

توحید

مذاهب مشرکین - بنای مذاهب اینفرقه بر پرستش

چندین خدات و اصول این از اینفرقه است

۱) بت پرستی که پروردان آن بتها و زاز ۴۰۰ کرد و پند

مذاهب مذکور ز ممت ترین تمام مذاهب و بنایش بر سایش

اصنام یعنی موجودات از هر قبیل است که وجود آنها را بجا

خود معبد یا منزه می پندارند بسیاری از قبایل مرکز آفریقا و شمال

آسیا و امریکا و اقیانوسیه بت پرست هستند

۲) مذاهب برهما که برای تمام قوای عالم طبیعت

شخصیت قائل است و پروردان آن ۴۰۰ کرد و هستند

۳) مذاهب بودا که مذاهب برجهای جدید است دعا

پروردان آن در آسیا هزار کرد و هستند

مذاهب موحدین بنای مذاهب اینفرقه بر عبادت

یک خدات و آن نیز بر چند قسم است

۱) مذاهب یهود که پروردانش ۳۲ کرد و در تمام کنگ

عالم پراکنده اند

۲) مذاهب نصاری که مثل است بر مذاهب کابلیک

و آن آئین جمیع کثیری از عیسویان است که تا نا معتقد به پادشاه

هستند و عده ایشان ۴۰۰ کرد و راست و مذاهب یونانی

۳) اگر در ۴۰۰ کرد و پروردان آن مطیع امپراطور و روسیه

یا روسیه و علای مخلصه اند - و مذاهب پردهستان ۳۰۰

کرد و خود آن شعب بچندین شعبه گردیده مثل مذاهب

کالونی دلتوری و انگلیسی و غیره

سازمب محمدی یا اسلام که منوب پیغمبر یا
حضرت خاتم النبیین محمد مصطفی صلی الله علیه و آله است و سازمب

که ساکن مرکز و مغرب و جنوب آسیا و افریقا - و قطب متصرفی
عثمانی از اردو پاهستند تقریباً ۷۰۰ مکر در است

فصل چهارم

کوشش انسان

۱- تصرف انسان در زمین و نبات و حیوان

بطور ترقی زراعت - از کارات و بقایای آلات

مصنوعه قدیم معلوم می شود که انسان ابتدا در مغاره و شکافهای

کوه سکنی کرده با برای تحفظ از آذیت و آزار جانورهای

مردی توسط تیر و تخته درخت ردی مرداب با ترقیب کلبه
و ماوی داده است و در قده رفته از کنگش با آنها میوشند
و رنگی کرده اول از سنگ چکان و بعد از صغیر خر بر شا

شکار حیوانات پرداخته است

چندی بعد تربت کله و رمد و سنگ نموده وضع چادر شیشی پیش

کرده پی با استعمال آهن برده است و بالاخره درخت

بجلا کشیده بجا است زمین مشغول شده است و از روزی که

انسان دست بکار زراعت شده و شخم اول را افتاده است

تا کنون قرنها گذشته و با وجود این امروز پیش از عصر

مردوع نیت

اصلاح زمین و بطع عمل زراعت - کمر زمین است که

انسان نتواند آنرا بسجی و اتمام خود حاصل خیز نماید انسان

به سطر و چون گو در شوه ز خا قوت داده برای نبات
 تینه غذا بنیاید بگر متوان گفت که گاهی بد پر عینه طبیعت
 ز غیر تغییر داده قلب نبات از آن میکند
 در نزدیک لندن بعضی اراضی رگیستان بی ثمر بود
 آب گنداب رودهای شمر مرغ زار نموده در فرانسه
 زمینهای لم یزرع زیاد بود بواسطه کاشتن کاج بحری بیشه
 و جنگل گرد ه اند

اصلاح یا نقل نباتات و حیوانات از اقلیمی باقیم دیگر
 - انسان ترا و حیوانات (گاو و گوسفند اسب و غیره)
 و انواع نباتات نافه را در کدم و تاک و درخت سیوه و غیره
 نیز اصلاح نماید و آنها را از اقلیم مخصوص خود باقیم دیگر
 برده زیاد میکند مثلاً سیب زینی از نیکی و نیابرنک

و از آنجا بکلیت آمده و کاستی پس که بوی معتد برک و گ
 مان رفع حضرت هوای آجام و مرداب های جزیب
 بنیاید از استرالیا با بخار رفته و همچنین در گرم خانه و گلخانه
 و باغ وحشهای ممالک متدنه انواع نباتات روی
 زمین تربیت میشود

۳۰- تصرف انسان در صرف و استعمال

اعدام مردابها - انسان اصرار دارد که آبهای روی
 زمین را نیز مستخر نموده موافق صرفه و صلاح خود استعمال
 نماید یعنی هر جا لازم بود برسد و هر کجا که وجودش مضر بود
 بتجدید و بر طرف نماید

در فرنگستان بسیاری از مردابهای تب خیز و دریاچه های
 که زمین آنها بکار زراعت میخورد خشک کرده اند و تا آنجا

مقدّم نموده اند که جز اعظم خلیج زوید ریزه بلا نذر (۲۰۰۰۰۰۰) کتار که زیاده از اوه فرسخ مربع باشد خشک و مبتدل برین زراعت نمایند

ایجاد دریاچه ها - ممکن است گاهی از برای کار انداختن زرع یا مشروب نمودن اراضی بی آب حاجت بایجاد دریاچه ها مصنوعی بقیده چنانکه در اغلب نقاط فرنگ کنونی میکنند آب باری و سد بندی در نقاطی که بواسطه قلت بارندگی زراعت دیم میرسد و ناچار با آب رودخانه قنات باید ریختن احتیاج نمود

در بسیاری از نقاط کم آب مثل اسپانی و انگریز و جنوب فرانسه بواسطه تبستن بند سیلاب زستان بعضی از رودخانه ها گنجه داشته اوقات خشکی بمصرف آب باری مزراع می رسانند

میرسانند چنانکه استخرها و آب انبارهای مالکیت با نیز این خاصیت را دارند آنها کم تر و گاهی بر حسب احتیاج آب رودخانه را از مر اصلی منحرف نموده به زراعات می نشاندند و مثال

صحیح اینکار در مملکت ماسه اهورا بوده که اکنون خرابست زهکش - بالعکس در اماکنی که زیادتی آب باعث رشدن زمین و کندیدن ریشه نباتات شود بواسطه ساختن زهکش (لوله یا قنوت) فاضل آنرا میگیرند

۳۰ - روابط ما بین طوایف بشر
روابط بری - راه آمد و شد انسان روز اول عبارت

از جاده های سنگت میان جنگلها بوده و بعد کم کم بدوره راه مجاری آنها که معابر طبیعی اند تحلی نموده است و چندی بعد از اینجد نیز تجار و زکده کشتی برودند و از راه کشتی رود مصنوعی

مصنوعی (توصیف) احداث نموده در دو خانه تالی را که
 قابل سیر سفاین بوده اند بجن تدبیر کشتی رود قابل طای
 کرده است تا اینصورت که بریزوی بخارا ایجاد راه آهن نموده
 صاحب قدرت طی الارض شده است

امروزه زیاده از ۵۰۰ کیلومتر راه آهن دایر روی
 زمین موجود است که بعضی از روی جبال چهار هزار ذریعی
 میگذرند مثل راه آهن اندامای مملکت پرده - بعضی توسط
 نقب یا تونل از میان کوه عبور نمایند مثل تونل من سنی
 و ۴۰ کیلومتر که از میان آب های ساحلی گذشته و
 را با بطایا متصل میکند و تونل من گتار در ۵ کیلومتر
 که از میان آلهای سویس عبور نموده آلمان را با بطایا
 مربوط نماید - و برخی دیگر از روی پلی های معلقه
 میگذرند

میگذرند که یک کیلومتر طول آنهاست (مثل پلی نیویورک
 در پرولکن) و ابط بحری - انسان بدو خوف تندرخت را
 که کرده برای عبور از رودخانه یا گردش در سواحل اراضی
 مسکونه خود فایز ترتیب داده است و همیکه پی با سخن کشتی
 و کار بردن بادبان برده از بخار گذشته و کشف اراضی
 جدید نموده است تا اینکه در عصر باجد کشتی های بخار
 حیوان تقریباً روز معین حرکت در روز موعود دارد مقصد
 شد - بلکه کوه و کوه ها و صخره های دریا را امر در بصره
 بنیاد سد یا سازه و فانوسهای بخری میسازند
 که هنگام انقلاب هواد کولاک دریا اسباب هایت
 و نجات سفاین گردد - و در بنادر معتبر صد خانه های دریا
 برپا نمایند که قبل از وقت از چگونگی هوا و طوفان و باد
 باد

یا دریدن باد مراد بقیان خبر میدهند
 تکه از قیقا را که سابقاً عایق حرکت و باعث اعتدال مسافرت
 از راه پاناما بود بواسطه ترعه سوئین بریده و در راه پاناما
 تکه های گزشت (یونان) و بلژن (آلمان) را قطع
 نموده امکان مشغول حفر تکه پرکپ (روسیه) میباشند
 و در امریکای چون بریدن تکه پاناما بعلت ممانعت دولت
 کلمبسیه چندی بجهت توفیق افتاده بود یکی دنیا بینا
 در پهلوی آن مشغول حفر ترعه دیگر در نیکاراگا کرویدند
 لیکن احتمال کلی میرود که حفر تکه پاناما باز بواسطه استقلال
 امریکای مرکزی و انترع آن از دولت کلمبسیه مجدداً
 سر بگیرد
 روابط تلگرافی و تلفنی - انسان با بندر به از نزدیکی
 مسافت

مسافت بواسطه استعمال بخار اکتفا نموده خواست خیال
 و مطلب ضمیر خود را بر سرعت برق از ملکی بملک دیگر منتقل نماید
 و برای انجام این مقصود قریب سه صد کیلو متر خط تلگراف
 کشیده که بعضی از آنها در کف دریا آرمیده تلگراف تحت آب
 رسیده مخاره خشکیهای بزرگ و فوارات مختلفه با یکدیگر
 هشتم
 گاهی با عانت همین سیستم و مقوله های تلگراف که با سبابهای
 مخصوص دیگر معروف به تلفن تعبیه میشود صوت دادا
 مسافت بعیده میرسانند و امروز با مسافت تلفن
 تجار و بازرگانان با شتهای مالک فرنگ علی الاطلاق
 با هم صحبت نمایند و تاریکی در بعضی نقاط تلفن بی سیستم
 شده و باز احتمال ترقیات کثیره در آتیه برای آن داده میشود
 ۴

۴- تصرف آثار خارجی در انسان
 تأثیر اقلیم - از پیانات مذکوره بناید همچو استنباط نمود که
 انسان در کارخانه طبیعت فعال مایشا و مؤثر کل است بلکه
 باید دانست که گاهی نیز متأثر میشود مثل کیفیت آب دهوا
 و مخصوصا اختلافات شدید آن در انسان تأثیر کلی دارند
 چون انسان از در اول پی با معنی برده و آب و هوای
 آفاق و اقلیم معدله را جهت نشود و نمای خود مناسب
 یافته ابتدا در آن نقاط اجتماع و ازدحام نموده بعد که مقدار
 بالا گرفته و عرصه تنگ شده اضطراب آرزت بجای های دیگر
 برده است (تأثیر مثبت و فراز زمین مردم صلکه و نواحی مرتفعه
 حیث صورت و اخلاق مباینت کلیه با یکدیگر دارند چنانچه
 انجا و بهضبات مرتفعه زمین غالباً مسکن طوائف کسوف
 و خوشنوار است

و خوشنوار است (مثل مغولها) - و مردم کوپیا - و
 کوهستان اغلب قوی بنیه و با غم و وطن دوست
 اشفاق میافتنند - و در جلگه های حاصلخیز و کثیر المنفعه
 انواع تراودا در هم و بسیاری زراعت باعث ^{جام} از
 و تکثیر جمعیت میشود مثل چین و هند - و مردم ساحل
 دریا بسیار سهل الحکره و مایل به تجارت و جهانگردی میباشد
 مثل انگلیسی ها و هلندیها و پرتغالیها و غیرهم
 تأثیر طبیعت زمین - مردم بر حسب طبیعت اراضی مسکن
 صاحب مشرب و استعدادات مختلفه میشوند یعنی
 خود طبیعت مردم اماکن نمناک و مردابی با خود طبیعت
 مردم نواحی ریگستان و دشت و جلگه های انگی یا انجادی
 که از سنگ خارا بوجود آمده اند فرق دارد
 تصرف

تصرف انسان در محل زیست و سکای خود - انسان
 ممکن است تا یکدرجه از تاثیر آثار و عوامل خارجی بجاهد
 مثلاً شجر کردن کوستان باعث از دیاد و رطوبت
 و تخفیف قوت ریح و آبا نمودن اراضی موجب تمطیف
 و سلامت هوای آنها میگردد

خلاصه آنکه همانطور که بدن مشغول رفع ظلم و وحشیگری
 است انسان نیز بزور همت و اقدام سرگرم آبادی زمین
 و غلبه بر عالم طبیعت است

قسمت دوم

(جغرافیای پنجقطعه عالم)
 اروپا

اروپا

اروپای طبیعی

موقع - اروپا در شمال غربی دنیای قدیم واقع گردید
 و کوچکترین قطعات خمره عالم است

آب و هوا و محصولات - آب و هوای اقلیم اروپا معتدل است
 حرارت و برودت آن به جهت از حد اعتدال ننگد و کمرد در جزیره ای
 و لانه ای در شمال یگانگی نیاید که هوای آفاق قطبی را دارنده و در
 کوزن شمالی و خمرس سفید و مرغ قو و جگرگ و حشی یافت میشود و هوا
 ممالک مجاور بحر ابيض متوسط گرم است و در جبال آلپ عقاب
 و موش کوهی در قوت و بزرگی پیدا میشود
 خمرس بور و عقاب در جبال شامخ و در جنگلهای مست مشرق اروپا زیاده
 نیامند و انواع حیوانات اهلی نیز در آن یافت میشود
 در منطقه بحر اترودم نمود و درخت و برنج و درخت نوت
 زیتون و پرتقال و انجیر و بادام و غیره عمل میآید در ناحیه مرکزی
 غله و در ناحیه شمالی خشک خوب تربت میشود

در اروپا

در اردو با معدن آهن و مس و روی و ذغال سنگ بسیار و طلا
و نقره نادر و کمیاب است
مردم ترک از زمین است و اقدام در غم زمین بسیار فایده و قطعات
زمین نیز زیر زمین آورده اند

حد ۹۹۰ - اردو با محدوده است از طرف شمال قیانو
بمنجد شمالی و از طرف مغرب با قیانو س اطلس و از طرف جنوب
ببجرا اردوم و بجا سود و جبال قفقاز و از طرف مشرق
بجرا هند و رود اورال و جبال اورال -

بجرا و حلجان - سواحل اردو با تضارین زیاد
دارد و بجا اطراف آن خیلی در خشکی پیش رفته گی دارند
از قیانو س بمنجد شمالی بجا ارض شمالی متفرع می شود

از قیانو س اطلس بجا بالنیک با خلیج فلانند و بجا شمال
با خلیج رود در زره و بجا انش و بجا ایرلند و خلیج کاسینی

متفرع

متفرع میگردد

از بجا اردوم دو خلیج لیون و ژن و بجا ادریا نیک و بجا یونان
و بجا بحر ایر و دریای مارمارا و بحر اسود و بجا اردو تولید
میشود

بجا خزر که در سمت مشرق واقع شده دریاچه معظمی است
تنگه ۸۰ - ارتباط بجا بالنیک با بجا شمال بواسطه این
سوند و کانال و اسکاژراک است و ارتباط بجا شمال با
انش بواسطه تنگه پدو کاله

تنگه جبل طارق محل اتصال قیانو س اطلس و بجا افریقا
است و راه عبور از بجا اردوم به بجا سود از بونا غار دارد
و بجا مارمارا و بجا یونان قسطنطنیه

و مانعه ۸۰ مانع های اصلی عبارتند از مانعه شمالی
در

در شمال شوند و دامنه سن مایه در مغرب فرانسه و دامنه
سن در تن در جنوب غربی بر تقال و دامنه مایه تا پان
جنوب یونان

جزایر - جزایر بسیار در حالی قاره اروپا واقع
گردیده از استقرار در اقیانوس منجمد شمالی جزایر استیزیک
وز ابل جدید است که در بحر پنج نقطه در هستند و جزایر
لوفدون در سواحل تروژ در بحر بالتیک جزایر بسیار
که عمده آنها سیندونیونی متعلق اند به انمارک -
در اقیانوس اطلس خیلی دور سمت شمال غربی جزیره بزرگ
منجمد اینکند متعلق به انمارک ایل بطرف جنوب جزایر
ایضا متعلق به انمارک و جزایر هستند دارکاد و هیرید
متعلق به انگلیس واقع هستند و جزایر بریطانیه که مرکب

از برتانی کبر و ایرلند
بحر ازم در سمت غربی مثل است بر جزایر بال متعلق
با سپانی و کرس متعلق به فرانسه و ساردنی و سیسیل
با ایتالیا و مالت (با انگلیس) و در قسمت شرقی بر جزایر
یونان و جزایر عدیده بحر احمس زیرا که بعضی متعلق به
و بعضی یونانی با جزیره مستقر گرت
استیبا و جزایر - در سواحل غیر منقطه اروپا شبه
جزیره های بزرگ واقع شده از جمله در شمال همین اقیانوس
اطلس و بحر بالتیک شبه جزیره یکاند نیادی (سوند
و زور) ممتد گردیده و مقابل آن شبه جزیره ژرمنند
در و انمارک که بحر بالتیک را از دریای شمال جدا
ساخته است

در جنوب مابین اقیانوس اطلس و بحر اژهوم شبه جزیره
ایبری است (اسپانی در شمال) در بحر اژهوم شبه
جزیره ایتالیا که شبیه است بچکه و شبه جزیره بزرگ بلجیان
که فنی است شبه جزیره کوچک مره در یونان و شبه جزیره
کریه که مابین بحر اسود و بحر اژهوم و جدا است که دیده است
چلکه و کوه ۰۰ - در شمال و مشرق اروپ بچکه های
وسیع واقع گردیده و سمت جنوبش بالعکس کوهستان
زیاد دارد

جبال آلب جبر که کوه بعضی تکمیل داده که قتل آن در تمام
ادفانت سال پنج دبرف دائمی دارند و ارتفاعشان
قله ایش به ۱۰۰۰ متر میرسد

جبال اورنی و سیون در فرانسه واقع هستند و جبال
پیز

پیز مابین فرانسه و اسپانی و کوههای ایبری و سیرا مورنا
و سیرا ایوا و اسپانی و در مابین فرانسه و روسی
و جبال کارپات در اطیش و آلمین در ایتالیا و جبال
بلجیان در شبه جزیره همین اسم واقع است

کوه قفقاز که البرز نیز بدان اتصال دارد در قفقاز
اروپاست (۵۰۰۰ متر) مابین دریای سیاه و بحر خزر
واقع گردیده است و جبال اورال مابین روسیه اروپا
و روسیه آسیا و جبال دو فرین یا کاندیناوسی مابین
دژوز **جبال آتش نشان** اروپا چند کوه آتش

نشان تیز دارد مثل کوه همیکلا در ایسند و کوه دژوز و کوه
ناپل در ایتالیا و کوه آتسا در سیسیل

رودخانه های اروپا وقت نزول
از

از کوه‌ها رودی در آنجا می‌مانند بعضی برای ریختن آفتاب
 بمنجه شمالی و اقیانوس اطلس و متفرعات آنها سمت
 شمال و شمال غربی می‌روند و برخی برای ورود ببحر اژه
 و متفرعات آن و ببحر خزر سمت جنوب می‌آیند
 در شمال رود دنیا دارد بجز این می‌شود و در نواد دنیا
 و بنین و دبیسمول و آرد دارد ببحر بالتیک و رود الب
 در آن دموز و میتر دارد ببحر شمال

در مغرب رود سن دارد در یای مانس می‌شود آنها
 لوآرد گارن و در رود آنا با اقیانوس اطلس می‌ریزد
 در جنوب رود ایر و میتر دارد ببحر اژه و رود پود دارد
 آدریاتیک و رود انوب و دمیتر و میتر دارد ببحر اژه
 و رود دن دارد بجز آن رود و گنگا و اورال در
 بحر

بحر خزر می‌شود

در یای چه ما - در یای اروپا چهار جگه اصلی
 قسمت شده اند از این قرار اول بحرات در زو تر و
 طار در سوند و دوم بحرات لا دو گادانگا و پیوس
 در روسیه سیم بحرات ژنو و نوشاتل و
 لوسن و زوریک و گستانس در سوئیس چهارم بحرات
 ماژور و کم و گار در ایتالیا

اروپای سیاسی

اروپا تقریباً ۷۲۰ کروم محیط دارد
 اعظم

اقیم اروپا را میسوان به ناحیه طبیعی منت نمود ناحیه شمالی و ناحیه مرکزی
و ناحیه جنوبی که هر کدام مثل بر چندین مملکت بشد و اخلاق و نشان آنها
تماما با یکدیگر متفاوت است

ممالک شمالی

جزایر بریتانی جزایر برتانی صاحب ۸۰۰۰۰ نفر نفوس
باسم دولت متحد برتانی کپه و ایرلند تشکیل دولتی
میدهند مؤلف از انجلیس که دارالملکش لندن است
و اسکاتلند که رسمی آن ادینبورگ است و ایرلند که متعلق
و دبلین است و بعضی جزایر مجتمعه که چک ^{تند}
برتانی کپه و قسمت است انجلیس در جنوب

در شمال

لندن دارالملک جزایر برتانی روی رود تیمز نباشد
و آن

و آن دو دم بندر عالم و پر جمعیت ترین بلاد روی زمین است
قریب ۲۰۰۰۰ نفر نفوس - شهر عمده آن در سواحل بحر ایر
لیورپول است (۲۰۰۰۰۰ نفر نفوس) و سایر بلاد

معتبرش منچستر و پرمنگام و گلاسگو (۶۵۰۰۰۰ نفر نفوس)
محصولات - دولت انجلیس در نصیبت استخراج ذغال سنگ و
تجارت و صنعت و قوه بحریه اول دولت عالم است و گادوگو
و اسب آن خوب میشود

و دانمارک دولت کوچک و دانمارک صاحب
۴۳۰۰۰۰ نفر نفوس مثل است برژ و تلند و مجمع الجزایر
دانمارک پایتخت آن کپنهاگ (۷۶۰۰۰۰ نفر نفوس)
نفس) در جزیره سینه واقع است

محصولات - مملکت دانمارک بالطبع صاحب زراعت و همواره در
و پیش بردش منحصرا بصید ماهی است

سوئد و نروژ - گاندیناوی مثل است بر ممالک
 متحد سوئد و نروژ (صاحب ۹۹۰۰۰۰ نفوس)
 استخلم پای تخت و اول بندر سوئد است (۲۸۰۰۰۰۰
 نفوس) دیگر لیبتانیا (۱۵۰۰۰۰۰ نفوس) پایتخت
 ممالک - مملکت نروژ که سواحل بسیار غیر منظم و دارای صیقل زیاد
 که میان مملکت سوئد با انگلیس است و ستور از مزایع جنگلهای بی پایتخت
 محصول آنها چوب ساختمانی است آبن پوست بطان و ماهی قزیه و پرور
 روسیه مملکت روسیه (صاحب ۲۰۸۰۰۰۰۰ نفوس)
 جلگه وسیع غله خیزی است پای تخت دولت امپراطوری
 شهرن پترزبورگ است (۲۶۸۰۰۰۰۰ نفوس) که
 روی رود نیوا احداث گردیده و پایتخت قدیم آن سکو
 (۹۸۸۰۰۰۰۰ نفوس) در وسط مملکت واقع شده است
 بلاد معروفش یکی در شرق و در استلطنه قدیم لیبتان است
 که

که رود ویستول از میان آن بگذرد و دیگر آدیسا که از
 بنا در دریای سیاه است

محصولات چوب ساختمانی جوبات گمان گاه گرفته است

ممالک مرکزی

فرانسه - مملکت فرانسه (۳۸۵۲۰۰۰۰۰ نفوس)
 یکی از ممالک بسیار خوب و حاصلخیز اروپاست و پای تخت
 آن پاریس (۲۵۳۸۰۰۰۰۰ نفوس) از حیث تربیت

و تجل اول شهر عالم محبوب میشود

بلاد معتبرش بعد از پاریس لیون است (۳۹۶۰۰۰۰۰)

نفوس واقع در کنار رود رن و نیل و بنا در معروفش

در بحر ازموم ماریسی است و در اقیانوس اطلس نرود

و بادور

محصلات - - محصول مملکت فرانسه عبارت است از شراب و ابریشم و پشم
 و پنیر و روغن و تجارت و صنعت آن نیز بعد از دول انگلیس و
 آلمان و دول متحده یکی دنیای شمالی عالی از اهمیت نیست
بلژیک دولت بلژیک صاحب ۱۰۰۰۰۰۰۰ نفوس
 نفوس در شمال فرانسه واقع شده پایتخت آن بروکسل
 (۵۰۰۰۰۰۰ نفوس) در کنار رود سن از ادارات
 اسکود واقع گردیده است و این رود سن غیر از رودخانه
 سن فرانسه است

بلاد معروفش آفود (۲۸۰۰۰۰۰ نفوس) بندری است
 در کنار رود اسکود و گاند و لیر
 محصولات - - مملکت بلژیک پر صنعت و آباد و کثیر البرکت است
 ذغال سنگ زیاد دارد

لوگر امپور مملکت والی نین لوگر امپور صاحب
 ۱۵۰۰۰۰ نفوس مملکت کوچکی است واقع
 در چین

پایین بلژیک و فرانسه و آلمان و مملکت حکومت آن لوگر امپور
 صاحب ۱۹۰۰۰۰ نفوس است
 پلا مند - پایتخت پلانده یا پیمیا (۵۰۰۰۰۰ نفوس)
 شهر آستردام (۴۹۵۰۰۰۰ نفوس) بندر معروفی است
 در کنار خلیج زویدر زهه لیکن مملکت سلطنت و حکومت آن شهر
 لاهه است (۱۹۲۰۰۰۰ نفوس) در شهر معجز دیگرش
 روتردام که آن نیز بندر بزرگی است واقع در کنار نهر
 راین و موز

محصلات - - مملکت پلانده زراعت غیر است و دو باب دروغ و پنیر
 آن جناب میشود و تجارتش بسیار بوده و ماهی و روغن و شاه ماهی دارد
 آلمان مملکت آلمان صاحب ۸۰۰۰۰۰۰ نفوس مملکت خوب کوهسار و در شمال
 سطح در کنار است دولت امپراطوری آن مملکت از ممالک جدید پیمانده
 پروس

پروس پای تختش برلین است (۱۶۸۰۰۰ نفوس) واقع

در ساحل رود اسپره از دروات رود الب

ساکس پای تختش در سید (۳۳۶۰۰۰ نفوس) واقع

در کنار رود الب

بادویر پای تختش برنیک (۴۰۷۰۰۰ نفوس) واقع

در کنار اینر از دروات رود دانوب

دور تیر پای تختش استوتگارت (۱۳۰۰۰۰ نفوس) واقع

نشین بایدرکیش کارلزروه (۷۶۰۰۰ نفوس) ولایات

آلاس لورین قمره از دولت فرانسه باشد شهر استر اسبورگ

د قلمه تختش

شهر آزاد کمبور (۵۵۰۰۰ نفوس) واقع در ساحل

رود الب اول بندر دولت آلمان است

و شهر

و شهر آزاد بریم واقع در کنار رود و زیر دو م بندر آن

محصولات -- محصول مکت آلمان سبب زمین و هوا آب و گمان شاد و از

توتون در زک و ذغال سنگ تجارت و صنعت آن نیز خیلی مهم و بهترین است

اطرایش مینگری -- دولت امپراطوری اطرایش مینگری

که گاهی آستریر و مجارستان نیز گویند (صاحب ۹۰ کرد

نفوس پای تختش دینه (۱۴۰۰۰۰ نفوس) در کنار

رود انوب واقع گردیده

شهر بوداپست (۴۹۵۰۰۰ نفوس) که آن نیز در کنار

رود نر بور واقع میباشد که سی مینگری یعنی مجارستان است

و شهر تربیت بندر تجارتی آن در بحر آدریاتیک است

محصولات -- عمده ثروت دولت کشاوری بازرگانی و تربیت بود

و محصول کرم اذیت و ذغال سنگ و آهن و سنگ ترکی و کاشی

بورسایش مشهور عالم است

سوئیس -- دولت جمهوری سوئیس (صاحب ۶۰ کرد

نفوس

نفوس، ملک و ستمی چندان ندارد پای تخت آن برین است
(۵۰۰۰۰ نفوس) واقع در کنار رود آراز در دولت
رود زن و سایر بلاد عمده اش زینودر کنار دریاچه زینود
بال در کنار رود زن و زوریک در کنار دریاچه زوریک

مصولات - محصول ملک بویس آب و غیره در آن

ممالک جنوبی

اسپانی - دولت اسپانی یا اسپانیول صاحب

۶۳۶ کور نفوس پای تخت ما در پیراست (۵۰۰۰۰۰)

نفوس واقع در کنار رود مانس ناز فرج رود تار شهر

مغیش با سکن (۴۸۰۰۰۰ نفوس) والانش که از بنادر همه

بحرالروم هستند

مصولات - محصول زیتون مرکبات و توت و چوب بنه و شراب

پرتقال

پرتقال - دولت پرتقال (۵۱۰۰۰۰ نفوس)

پای تخت لیبون (۵۰۰۰۰۰ نفوس) واقع در صلب

رود تار است و شهر معتبر دیگرش پرتو بندر است در صلب

رود دورد

مصولات - محصول شکر است با اسپانی

ایتالیایا - دولت ایتالیا صاحب ۳۶ کور

نفوس در جنوب جبال آلپ واقع گردیده پای تخت آن

ترم (۵۰۰۰۰۰ نفوس) در کنار رود تیر است تا

بلاد عمده اش اول شهر ناپل است (۵۰۰۰۰۰۰)

نفوس کم در انتهای خلیج بیاروشکی در پای کوه دزد

واقع شده و دیگر میلان و توران و بندر زن در ساحل

بحرالروم و فلورانس در کنار رود آدونی و نیز در ساحل بحرالروم یا

ملک

ملک: اینجا با ملکت بیار خوش آب و هوای است و

آسایش شپه با سان ماست

محصولات - - محصولات آن عبارتند از دخت زیتون و مودون و غیره
و کلاه بخت و غیره و کوه

شبه جزیره بلجان مثل برچندین ملکت است

رومانی - - دولت رومانی یا اطلاق و بعد از حد

۲۰۰۰۰۰ نفوس) خاکش غلغله است و پای تخت آن

بوجار است صاحب (۲۳۲۰۰۰۰ نفر جمعیت است)

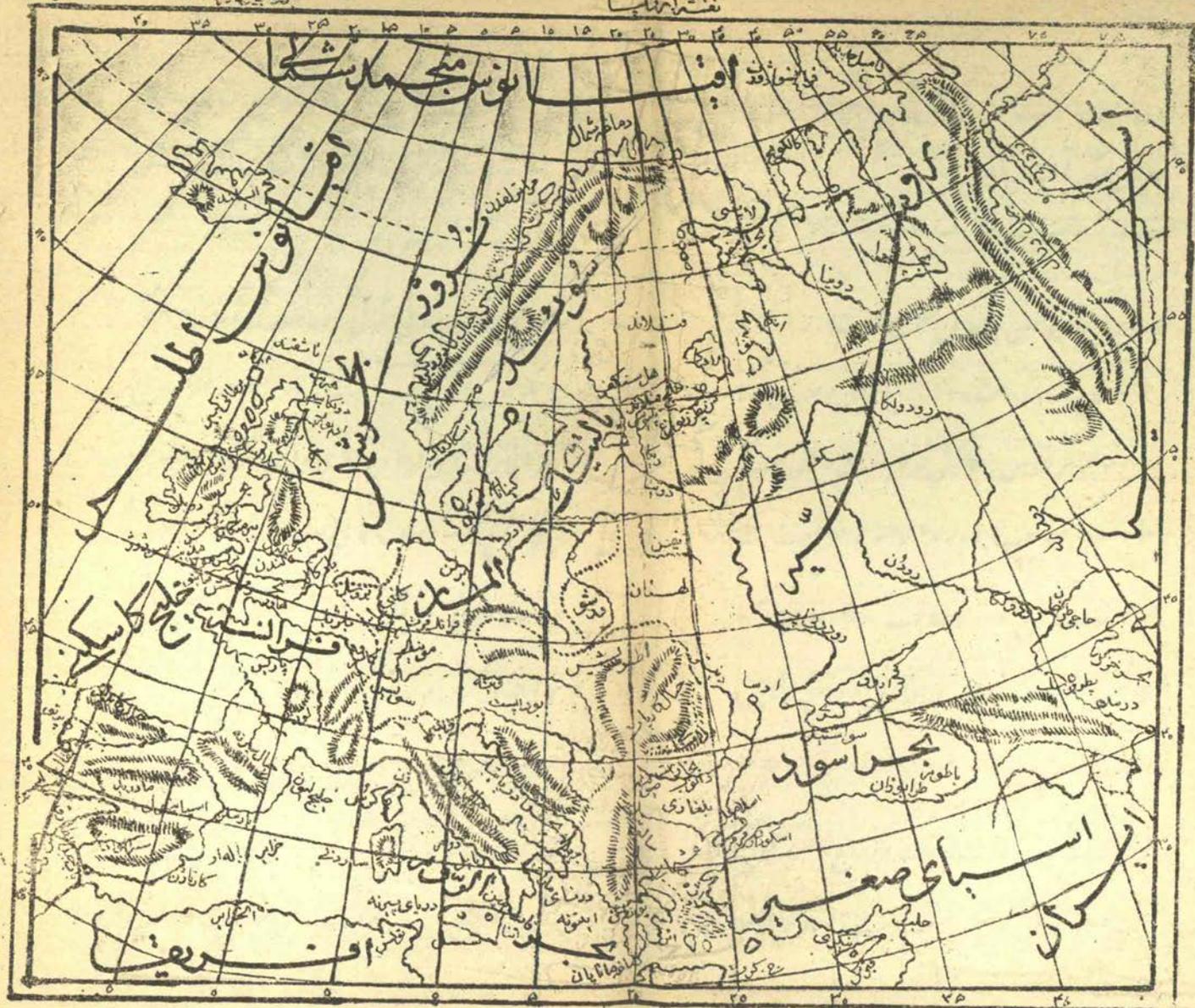
سربستان - - (صاحب ۲۴۰۰۰۰۰ نفوس

پای تختش بلگراد (۶۰۰۰۰۰ نفوس) واقع در کنار رود

دانوب است

قراطاع - - امارت کوچک قراطاع یا سنستیک و حد

۲۳۰۰۰۰ نفوس که بیست سینه است (۲۹۰۰۰ نفوس

بلغارستان امارت متقدّم بلغارستان صاحب
(۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ نفوس) پای تختش صوفیه است -

(۴۸۰۰۰۰۰ نفوس)

رومی . - رومی شرقی (صاحب ۸۰۰۰۰۰۰ نفوس)

مقر حکومتش قیسی پوپولی است (۲۰۰۰۰۰۰ نفوس)

ایر بلغارستان فرمان فرمای رومی شرقی است -

عثمانی . - دولت عثمانی (صاحب ۲۰۰۰۰۰۰ نفوس)

اما فقط عثمانی اردو پای تختش قسطنطنیه یا اسلامبول

واقع در کنار بوزغاز بیفراس

سایر بلاد معظمش در داخل آدرنه و در کنار بحر اژه است

سالونیک است

یونان . - دولت یونان صاحب ۲۰۰۰۰۰۰ نفوس

پای نخست آن (۲۰۰۰۰ نفوس) و اسم بندر شهر آن

پیره است

محصولات - محصول آن بریشم است و در غنای زین و شراب و انگور
و انجیر و بادام و مرکبات و انار

آسیا

آسیای طبعی

موقع - آسیا قسمت شرقی قاره قدیم و اعظم
قطعات خمنه عالم است و مساحت آن بدون جزایر بازرته
چهار برابر قطعه اروپا و تقریباً هفت و چهار برابر مساحت ایران است
آب بود محصولات - آسیا اقام آقا بهم را داراست در جنوب گرم است
معتدل در شمال سرد است

در منطقه استوائی آن فی شکر و برنج و قهوه و جندق و توابل و تخم و گاو
او چو دگافورد و ترپاک و خرماد چوبای نفس و غیره عمل سیاه از زمین بی
و ابریشم و از هند و سستان نخل و گندم بخارجه میرود - در اقیانوس
آسیا طلا و نقره و الماس

و مردارید

و مردارید و مس و ذغال سنگ و سایر انواع معادن یافت میشود حیوانات
در جلگات هند و سنان و هندو چین ببر و پلنگ و قیل و کرگدن کوه کوه
و میمون و انواع مرغ و مار بسیار است در جنوب شرقی آن شیر یافت میشود
و کرک مخصوصاً در نواحی شمالی آن ندکی میکند و در و گنگ مساج زیاد و
در آسیا آب و شتر ز بود (گاو و بندی) و اقسام حیوانات الهی وجود
در جلگه های باره و سیبری و درشت های آن حیوانات عده بدیه یافت میشود
که پوست آنها بصرف بطا ز لباس میرسد از قبیل خز و سمور و قاقم و پاره
سبب نکند و مسجاب و خرس و غیره

حدود - آسیا از طرف شمال محدود است با قیانوس
بهند شمالی و از طرف شرق با قیانوس ساکن در طرف
جنوب با قیانوس هند و از سمت مغرب متصل است با افریقا
و اروپا و با سحار و خلیج ان - سواحل آسیا بسیار غیر منظم و

دارای خلیج ان و اشباه جزایر زیاد است
از اقیانوس که بحر بزرگ است و بحر احک و بحر ژاپون و
بحر اصغر و بحر چین متفرع میشود

از قیانس هند خلیج بنگال و بحر عمان و خلیج فارس و بحر اجمیر و
 قزم احداث میگردد ابو ایب . - اقیانوس منجم
 شانی با قیانس کبر بواسطه باب برنگت مربوط میشود
 اقیانوس کبر با قیانس هند بواسطه باب مالاکا و قیانس
 هند با بحر بواسطه باب المنب و بحر اجمیر با بحر الرده بواسطه
 رعد التوس اشباه جزایر آسیا و شبه جزیره در طرف
 شرقی دارد کامچا تگا و کره و شبه جزیره در طرف جنوب
 هند و چین که خود آن منتهی میشود شبه جزیره مالاکا و هندوستان
 و عربستان و یک شبه جزیره در طرف غربی موس آسیای صغیر
 و ماغه با . - اقصی نقاط یعنی دماغه های قاره مذکور
 عبارتند از دماغه شرقی واقع در شمال شرقی تبت
 و دماغه رمانیا واقع در جنوب شبه جزیره

مالاکا و دماغه کمرن در جنوب هندوستان -
 جزایر . - در اقیانوس منجم شمالی جزایر مجتمه سیر
 جدید و در اقیانوس کبر جزایر مجتمه ژاپون و جزیره
 فز که نیز متعلق است ژاپون و با بنان متعلق بحین و
 سیلان یا سراندپ در جنوب هندوستان متعلق
 با انگلیس و قبرس در بحر الرده ایضا متعلق با انگلیس
 جلگه و کوه

. - در مرکز آسیا آنجا دو سیاحت و پامیر واقع
 گردیده که از طرف شمال محدودند بچال فلکی و آلتائی
 و از طرف جنوب بچال هسبالا یا که بلندترین نقطه های
 زمین گردانکار صاحب ۴۰ ۸۸ متر جنوب با آنجا
 در شمال نجد بزرگ مرکزی مزبور جلگه های منجم سیر واقع
 میشوند

باشند
انهار - رودخانه های آسیای کبک رودی سرد است بزرگ
جریان نموده دارد اقیانوس منجمد شمالی و اقیانوس کان
و اقیانوس هند می شوند

رودخانه ای و قبیله ای در شمال می رود
رود امور و هوآنک بود (نهر صفر) و یانگ تیه کیانک
(نهر زرق) و سی کیانک باقیانوس کپه میریزند و توتو
کونی (نهر احر) و کامبوتز یا مگوانگ دارد در یابی چین می شود
رود برهما پوتز و کانزیا گنگ دارد خلیج بنگال و رود
یا اندونس دارد خلیج عمان و نهرین و جلد و فرات پس
از مشروب نمودن پهن التهرین و یکی شدن با شط
العرب داخل خلیج فارس می شوند
بجرات

بجرات - چندین دریاچه بزرگ در داخل آسیا
واقع گردیده که دو تای آنها را از کثرت عظمت در باکوئید
از اینقرار بحر خزر و بحر آرال که نهرین سیحون یا سیر دریا
حیون یا آمویه دریا در آن میریزند و دریاچه بالکاش
و بایکال که در سیبری واقع شده اند

آسیای سایی

آسیا تنجها ۵۶۰ اگر در جمعیت دارد
ده ل روس و عثمانی و انگلیس و فرانسه و اقلیم آسیا
زیاد دارند

مستملکات روس

مصرفات آسیائی روسیه از تمام اقلیم اروپ بزرگتر است
از

از ایقار

سیرتیه - صاحب (۵۷۰۰/۱۰۰۰ نفوس)
حاکم نشین آن ایرکوتک در کنار رود آنگار که یکی از رودها
نیسی است واقع میباشد و سایر بلاد عمده اش تنگ و
بئنگ است

ترکستان غربی - (صاحب ۷۷۰۰۰۰۰)
نفوس مقر حکومتش تاشقند (۱۲۱۰۰۰۰ نفوس) و سایر
بلاد عمده اش بخارا و خجوه و سمرقند است

قفقاز تیه - (صاحب ۹۲۵۰۰۰۰ نفوس)
کریش تغلیس است (۱۰۵۰۰۰۰ نفوس) سایر شهرهای
معتبرش بادکوبه بندر معتبر است در ساحل بحر خزر
چشمه های نطفه فراوان و دیگر باطوم بندر بزرگی است در
ساحل

ساحل بحر اسود

در حکمران قفقاز را قایم مقام گویند

مستملکات عثمانی

آسیای عثمانی (صاحب ۱۶۸۲۳۰۰۰ نفوس) مثل
است بر آناطولی یا آسیای صغیر که حاکم نشین آن
(۲۰۰۰۰۰ نفوس) بندر بزرگی است در کنار بحر الروم
و شهر عمده دیگرش پروتا است

وشامات - که بلاد عمده اش دمشق و حلب و
یت المقدس است
و پین الهین - که شهر معتبرش بغداد واقع در کنار
و جدات -

و سواحل عربستان که دو شهر مقدس مکه و مدینه طیبه در آنجا است

محصلات ۱۰۰ از استیای عثمانی انجیر کشمش و شراب ممتاز و چوب سدر بجز آن عمل نبود

مستملکات انگلیس

مصرفات انگلیس در آسیا عبارتست از

هندوستان صاحب ۵۸۰ که در نفوس کم

خود آن مثل بر ممالک عدیده متنوعات ادو لایالاتی که

بلاد وسط در تحت اقتدار و حکومت انگلیس میباشند ثانیاً

ممالک محدودی بواسطه انگلیس و ثالثاً دو دولت مستقل میان

د بوتان واقع در جبال هیمالا یا که دعوی اتحاد و دوستی

با او میسازد

بلاد عمده هندوستان عبارتند از کلکته (۱۰۰۰۰۰ نفوس)

که در مان فرمانی تصرفات انگلیس در آن اقامت می نماید و علاوه

بند بسیار جمعی است واقع بر یکی از شب رود گلنگ و دیگری

بندر جلی مقبره ای است (۴۰۰۰۰۰ نفوس) در ساحل

غربی و مدرکس (۵۰۰۰۰۰ نفوس) در ساحل شرقی

وحیدرآباد

پیرمان (صاحب ۸۰۰۰۰۰ نفوس) متعلق

مذکرات

قسمت جنوبی شبه جزیره مالاکا باندو سنگاپور

بلوچستان (صاحب چهار کرو نفوس) که حاکم

نشین آن کلات و در تحت حمایت دولت انگلیس است

افغانسان (صاحب عا کرو نفوس) که

پای تختش کابل است و سایر بلاد عمده اش قندهار و هرات
 (۳۰۰۰ نفوس) و آن نیز در تحت حمایت انگلیس است
 در قریب که دو لیکن روس و انگلیس در سرافغانستان با یکدیگر
 کشاکش دارند و عیال حایل و ماضی جز آن با این هند انگلیس متصرفات
 ترکستان روس نیست و در موقع جنگ با چاریکی از مزار
 قتال بزرگ دو لیکن متخاصمین خواهد بود

مصادرات ... حال هندوستان پنج و کندم و جوزنی و قوه و پای و تبارک
 و مصروفاتش شال و قالی و ظروف و ادواتی بسیار ممتاز

مستملکات فرانسه

متصرفات فرانسه در هند و چین عبارت است از
 کونچین که کریش سائیکون است و کامپور که مقر
 حکومتش نیم نین است و آنام که کریش بوده است و تنگ که حاکم
 نیش

نیشش با نونی است جدا و پنج و در التجاره هند و سستان
 که حاکم نیش آنانندیشری است
 جمعیت مستملکات فر بوره ششیا چهل کرد راست

ایران یکی از ممالک قدیم و نامی آسیاست (رجوع
 کنید بخزانیای خصوصی ایران)

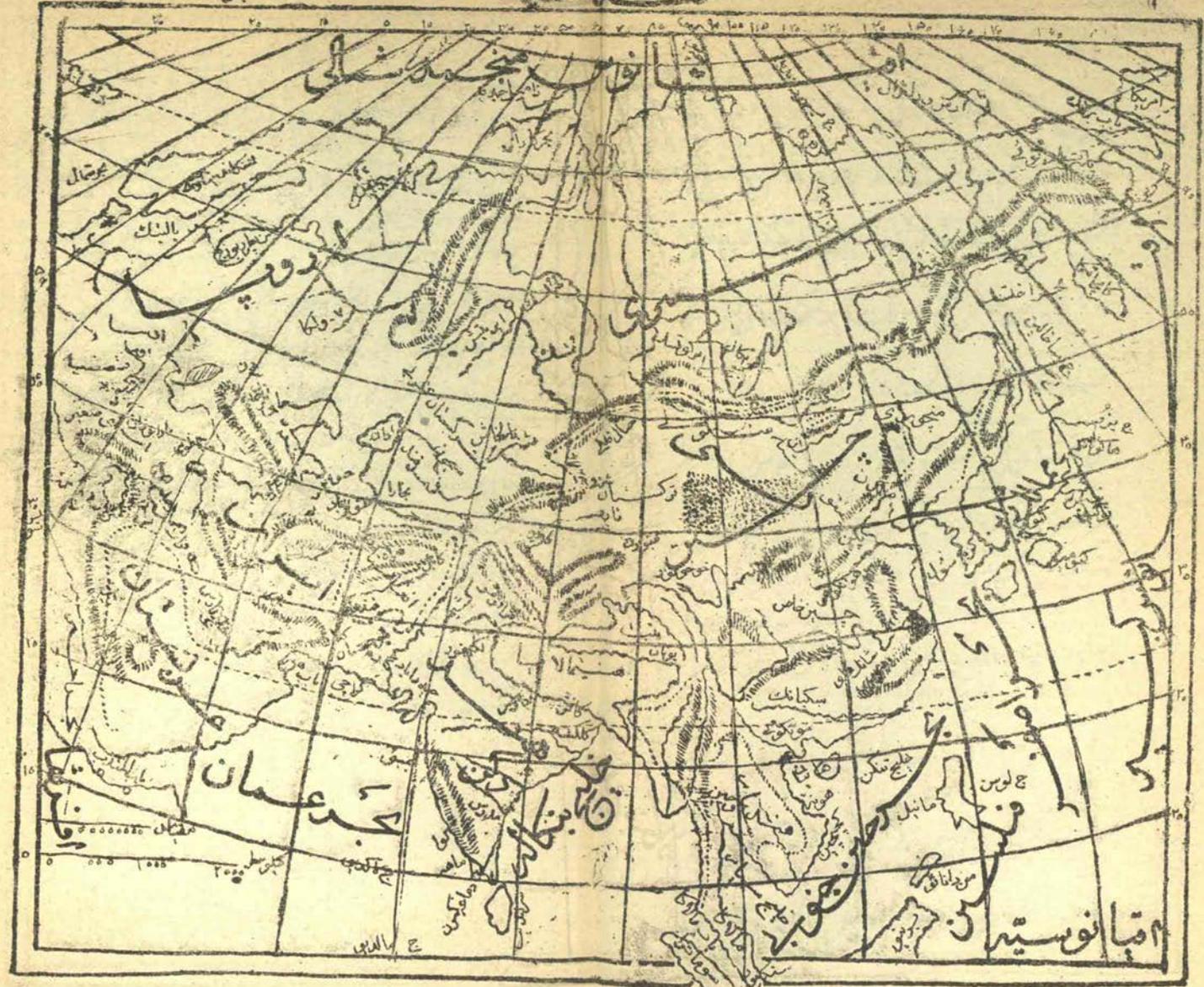
سیام (صاحب ۲۰۰۰۰ نفوس) پای تختش
 بانگت (۳۰۰۰۰ نفوس) واقع در کنار رود منام
 و داخل خلیج سیام است

کره ۵۰۰۰۰ - دولت کره چند سالی است که بواسطه
 ژاپون از تحت نفوذ و اقتدار چین بیرون آمده صاحب
 پانزده کرد و جمعیت میباشد و پای تختش سول است
 چین

۳۰۰
چین - دولت خاقانی یا آسمانی چین (دارای
۳۰۰ هزار نفر است که تقریباً ربع تمام بی نوع بشر
باشد) مثل برمالک عمده است از اینقرارد اولاً منجوری
- مائینا چین خاص مائینا مالک تابعه مائینا در ونگا
دوبت و کاشغر یا ترکستان شرقی

پای تخت آن کجاست (۱۶۰۰۰۰۰ نفوس) و بنا
معتبرش شانگهای و کانتون (همه در نفوس)
محصولات - مکتب چین با طبع زراعت خراست و برنج و چای و پنبه
و ابریشم برای االیان سرچشمه های سود مغربی است بعد از معادن
ذغال و آهن زیاد دارد و بعضی آن شوره آفاق است

ژاپون - دولت ژاپون (صاحب ۹۰ هزار
نفوس مرکب از چهار جزیره بزرگ یو و نیگن و
یکت و کوسیدو بعضی جزایر قلیل اهمیت دیگر است

شمال

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

البحر

پای تخت و دولت امپراطوری ژاپون توکیو واقع در جزیره
نیفن است (۷۰۲۰۰۰۰ نفوس) و بنابر تجاری معتبر

یوکوهاما و ازاگا است

محصلات - از ژاپون ابریشم و چای و تخم ابریشم و برنج بخارج میرود
و از خارج اقمشه و منوجات با بنجایا

مردم ژاپون بالفطره کار آمد و صنعتور و پویانند و در دم سایر ملکه
شرق زمین بنزد و سستی و معارف پردی ممتازه ابریزند چنانستند
سالی نیت که در اس نازه در اینملکت مفتوح نشود یا مخطوطه آراء آیین
و تکالیف جدید شروع نگردد خلاصه آنکه دولت باین کوچکی و نو رسیده
باین بخت و اقدام امروز جمیع کار خانجات صنعتی و آلات داد و
جنگی لازم را بدست خود میازد و از جهت قدرت و قوت بهای
پهلوی دول اول عالم میزند و از قراین ظاهر بر میجو استباط میشود و اگر
بعده در اقلیم آسیا اهمیت و اعتبار فوق العاده بهم خواهد رسانید

افریقا

افریقای طبری

موقع .- افریقا برابر و پاست و آن شبه جزیره
 بیار بزرگی است که از طرف شمال محدود است ببحر الروم
 و از طرف مغرب باقیانوس اطلس و از طرف مشرق باقیانوس
 هند و بحر احمر

آب و هوا و محصولات .- اقلیم افریقا بسیار گرم است و همین واسطه
 نباتات در نوامی بر آب تنها در بعضی قسمت و در غور را دارد
 در سواحل بحر الروم بر فانی و لیموی ترش و انجیر و انکور عمل میاید و صحرای
 آب و گیاههای نادر و در بعضی دایعات که در پشت تر میاید در سواحل
 سیکالافیا مای بزرگ صیغ دارد و در سواحل کینه جنگلهای سخیل در ساحل
 خوادان است در افریقا درخت خوب بنه و فوفه و فلفل و جوزق و تنق
 و فی شکر و اشجار عظیم البهیکل تربت میشود خاک طلا و الاس
 و مس و سرب و ذغال و سایر انواع

معادن نیز بسیار دارد

حوانات در جنگلات منطقه حاره آن سناس و بوزینه و انواع میمون و
 طیور خوش رنگ لافند و لانتخی یافت میشود فیل و کرگدن و گا و آبی
 در سواحل رودخانه ما و دریاچه القیس میکنند زرافه و شیر و پلنگت و
 یوز و شتر مرغ در حواشی کویر زیست می نمایند آهو و کورغ و عقاب و
 گاو میش در داخل کویر رویت میشود که گاه در شغال در حل و حوش
 آه و بیا میگردند از در مار و سایر اقسام حیوانات عظیم آنچه در جنگلهای
 و باغها آنها آید و شتر دارند و سیاح در رودخانه های بزرگ زندگی می نمایند
 ثروت قبایل با پیشین آن منحصر تربت شتر و اسب و کوسه و
 بز است

دماغه ما .- ارضی نقاط قاره افریقا در شمال دماغه

بن و در مغرب رأس الاخضر و در مشرق دماغه گار و افونی و در جنوب
 دماغه آید نیک است خلیج ما .- در سمت مغرب از اقیانوس اطلس
 خلیج بزرگ کینه و در شمال از بحر الروم خلیج گامیس که در محل
 بحر احمر از اقیانوس هند خلیج عدن توکید گشته است

انواب . - اتصال بحر ارم به بحر قزقم بواسطه
 موریس و بحر قزقم باقیانوس هند بواسطه باب المندب و بحر
 ارم باقیانوس اطلس بواسطه تنگه جبل طارق است
 جزایر . - جزیره ماداگاسکار تنها جزیره بزرگی است
 که در ساحل افریقا واقع شده و بواسطه تنگه موزامبیک
 از آن انفضال دارد با جزایر کورور و نوینون متعلق است
 بفرانسه و جزیره موریس تعلق دارد با انگلیس

در سمت شمال غربی افریقا بعضی جزایر واقع شده که این
 موقعی دارند از جمله جزایر آسور و مادر متعلق اند به پرتغال
 و کاناری یعنی جزایر خالدهات که در نزد جزایر قنون قدیم

اهمیت داشته متعلقند با اسپانی

جبال . - قاره افریقا مجدب بسیار بزرگی است که

به قسمت منقسم گردیده قسمت شمالی از سمت شمال غربی محدود
 است ببحال اطلس و از سمت مغرب بکوه فوآران کن و از سمت
 جنوب بکوه کامردن و از سمت مشرق بمنظومه جبال حبشه
 قسمت جنوبی از طرف مشرق ببحال کنسیا و کیلیا نژا رود تنگه
 دارد که تجاوز از سه مایه متر ارتفاع ندارد و از طرف
 جنوب بناحیه لوهستان گاب

دریاچه ها . - در داخل افریقا دریاچه های بزرگ
 و عمیق واقع شده از اینقرار دریاچه چاد در سودان و بحیرات
 و کیتوریا نیانزا و آلبرت نیانزا و آلبرت ادوارد
 در ناحیه استوایی و بحیرات تانگانیکا و بانگول و نیاسا قدیمی
 دورتر سمت جنوب قرار دارد

رودخانه ها . - افریقا رودهای بزرگ دارد از جمله

رود نیل از دریایچه و بکتوز یا خارج و بحر الروم و اصل میکند
 در دو خانه زامبسن پس از دریافت سرشار دریاچه نیاسانگ
 موزامبیک میریزد و در ادات اقیانوس اطلس عبارتند
 از رود و سنگال و نیز که از جبال فوتاران سر چشمه
 میگذرد و اگر که گنگوی فرانسه را مشروب نماید و رود
 گنگو که از بحیرات داخله تولید میشود و در ادات بعضی
 رودخانههای دیگر در یکبار فرسود میرود و در برخی داخل
 دریاچه های مابقی مخرج گردیده تشکیل حوضه های مسود و دریاچه
 میمانند

افریقای سیاسی

افریقا تقریباً ۴۴۰۰۰ کیلومتر مربع است و در
 افریقا

از قبایل بسیار قابلیممالک ممتاز تقیم شده فقط سرحدات و حدودها
 سابقه آن بقرنی شخص گردیده است
 مصر - ملک مصر که برومندی و حاجت پذیریش بواسطه
 طغیان رود نیل است پایتختش مصر القاهره یا بطور مختصر
 قاهره (۵۷۶۰۰۰ نفوس) در مدخل دلتای نیل واقع
 گردیده بندر معتبرش در ساحل بحر الروم اسکندریه است
 و بلاد پر سعید و سوز در طرفین ترعه السوس واقع میباشند
 مملکت مصر که فعلاً در تصرف انگلیس است تابع دولت عثمانی است و
 فرماندهان آنرا خود میگویند
 در نیل در مصر بواسطه فیضان موسمی آن که کل ولای حاصل انگیزی
 روی اراضی اطراف می نشاند با باب هجرت و هجرت است و
 مصرین از برکت فیضان مزبور و حرارت اقلیم سالی دو مرتبه باران

حلبه

در جنوب مصر ملک که بسیار عجیب المنظر حبش واقع گردید
 که تاکنون استقلال خود را از نظام دول فرنگی
 حفظ

خط نموده پای شمش آدیس ابابو شهر معبرش گذار است
طرابلس **عرب** .. در ساحل بحر ارم و ولایت طرابلس
عرب واقع شده که کریش طرابلس است و جزا دولت عثمان
طونس .. طونس مقر حکومتش طونس است در

حایت دولت فرانسه باشد

الجزیره .. ملک الجزیره بلاد عمده اش الجزیره و
از آن دکن تا چین است و جزا دولت فرانسه است
مراکش .. ملک مراکش که مغرب الاقصی نیز گویند
متابل اسپانی واقع شده پای شمش فاس و سایر شهرای
عمده اش مراکش و بندر طنجه است

صحرا .. صحرائی ملک طوارق محل عبور کاروانها
عدیده است و شهر معبر آن تمبوکنو واقع در کنار نیشتره
تصرف

تصرف فرانسه است
سودان .. خاک سودان یعنی ملک یامان بسیار
پر جمعیت و حاصل خیز است

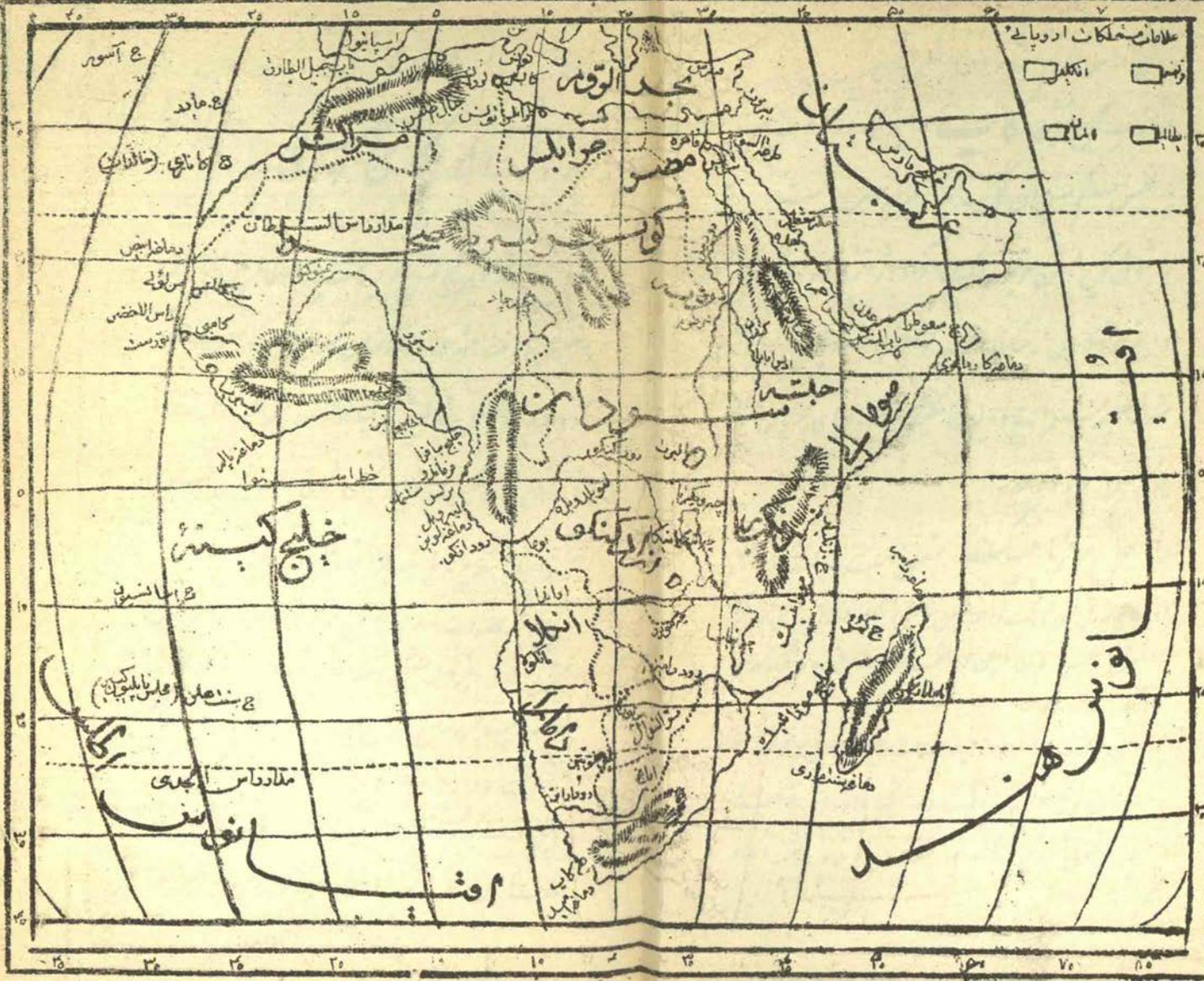
سواحل اقیانوس اطلس در تحت تصرف فرانسه باد انگلیسها
و پرتغالیها و آلمانها است از جمله سنگال که حاکم نیش سن
و گنگو که شهر معبرش لیزویل باشد متعلقه فرانسه و سایر
که حاکم نیش آن فریتون است با بعضی نقاط دیگر متعلق است
با انگلیس

ملک آزاد گنگو .. ملک آزاد گنگو در تحت قدرت
و سلطنت پادشاه یونیک است و بلاد معبرش لوز پود و بل

واقع بر کنار رود گنگو و با بندر اقیانوس اطلس است
کوچ نیش آن گنگا متعلق است بر تقال و صخری عمده آن لواندا
و بنگلا

و بنحوا از جمله بنا در اقیانوس اطلن باشد
 در جنوب کوچ نشین **کاپ** واقع گردیده که متعلق است
 با انگلیس و حاکم نشین آن کاپ بندر بسیار معتبری است
 در شمال کوچ نشین مزر بور ملک آزاد ار اثر و جمهوری ترانسوا
 واقع بود که پس از جنگ سخت مرده اند بواسطه بی حیثی دولت
 متدبیر خصمیه استرات دولت انگلیس شده اند پای شتهای آنها
 بلوم نشین و پر تو ریابود

ساحل **موزامبیک** متعلق است به دولت پرتغال
 افریقای شرقی یعنی ممالک واقع ما بین ساحل زنجبار و دریای بزرگ
 دو لین انگلیس و آلان ما بین خود قسمت کرده اند و جزیره زنجبار در
 تصرف انگلیسهاست
 درون این سرزمینها در حیطه تصرف بعضی قبایل خود مختار
 بسیارند زنجبار است که ممالک عذبه تشکیل داده اند تا عب
 مصلحت دولت کشور گیر فرنگت چه اقتضا نماید و قوه حاضر آنها
 بجز انکفا کنند

علامت حاکمات اروپا
 زمین
 آب و هوا
 بلند

ع آسور
 ع مابند
 ع کابلی (شالان)

ع مضافات
 ع کابلی
 ع مضافات

ع خلیج بنگال
 ع مضافات
 ع سندھ (بلوچستان)

ع مضافات
 ع سندھ

افغانستان

ع کابل

ع کابل

امریکا

امریکا می طبعی

موقع .- امریکا مثل جزیره بسیار بزرگی با پهن ایقانوس
 اطللس از طرف مشرق و ایقانوس کپرا از طرف مغرب منته
 گردیده سواحل شمالیش با ایقانوس منجر یکدیگر دارند
 . قاره امریکا را کبک از امریکا می شمالی و امریکا می جنوبی
 که بواسطه تنگه پاناما با یکدیگر اتصال دارند
 آب و هوا در محصولات .- امریکا جمیع اقسام اقلیم را دارد از ارضی شمالی آن
 منجمد و با تاقی و غیر قابل سکونی هستند و هوای جنگلهای وسط آن معتدل و
 مساعدت و پست چمن و مرغ و زراعت غلات و حبوبات است و در مناطق
 انقلاش قنوه و بادام هندی (کاکا نو) و جوزق و توتون و فی شکو
 هیل و درخت گند و توایل و عدده کثیری از میوه جات میروید و بطلاوه
 درخت نارجیل و نخل و نوز و انجبار بقیضه که درخت نخبز معروف
 است

همه دچوب آنها بصرف ساختن اشیا مستطرف برسد عمل میآید معدن طلا
دقعه و الماس و صندل و غیره نیز در آن یافت میشود

حیوانات -- نیکی دنیا صاحب حیوانات تنوع است منطقه قطبی آن
خوس سفید و کوساله ماهی دارد چون قدری نسبت جنوب رود نمک
دختر و قدری در خوس بود دیده میشود در بحار بنجره آن تنگ جوان
نماید رودی شکر یک تحت البحری ارض جدید ماهی رود غنی صید نمائ
در منطقه استوائی متاع دارد در مار و اقسام مارهای قاتل و دراکوآرد

پلنگ امریکا و کولگار (یوز شیر) و تاپیر (خوک خرطوم دار)
و مورچه خوار و سارگت (حیوان دورچی یا کبک دار) و لاما
(شتر امریکا) و انواع طیور خوش پروبال یافت میشود لاما
و کندر (مرغ رخ) بیشتر در جبال آنند ماوی میگردند و کله های گاو
یال در در چین زارهای وسیع امریکای شمالی زندگی میکنند و
مرغزارهای امریکای جنوبی اسب وحشی و گاو یال دارد در گاو
و کوسفه پرورش نماید

امریکای شمالی

سواحل -- سواحل امریکای شمالی بسیار پهن است

و غیر منظم است سمت شمال خلیج هودسون خبی در خشکی
رشته شب جزیره لا برادر را احداث نموده است و قدری

دورتر از دیک قطب اراضی بنجره شیب میآیند که در خط آنها
گردانند سکون بعضی طوائف اسکیمو است متعلق بدان

اشباه جزایر و جزایر در سمت شمال غربی شبه جزیره

الاسکاواجه آسیا واقع گردیده بواسطه جزایر التوائی

استظاره حاصل نموده است

در ساحل تیانوس ساکن شبه جزیره کالیفرنیا بواسطه طبعی

ببین اسم از قاره انفضال یافته

در اقیانوس اطلس و در شبه جزیره فلورید و یوکاتان واقع
در طول مسجده و قطر و مکزیک خلیج مکزیک را در میان گرفته
در شش طول جزایر آنتیل با از سمت شرق و مانده خلیج
مذکور و دریای اقیانوس را مسدود نموده است (جمع کنید با کما

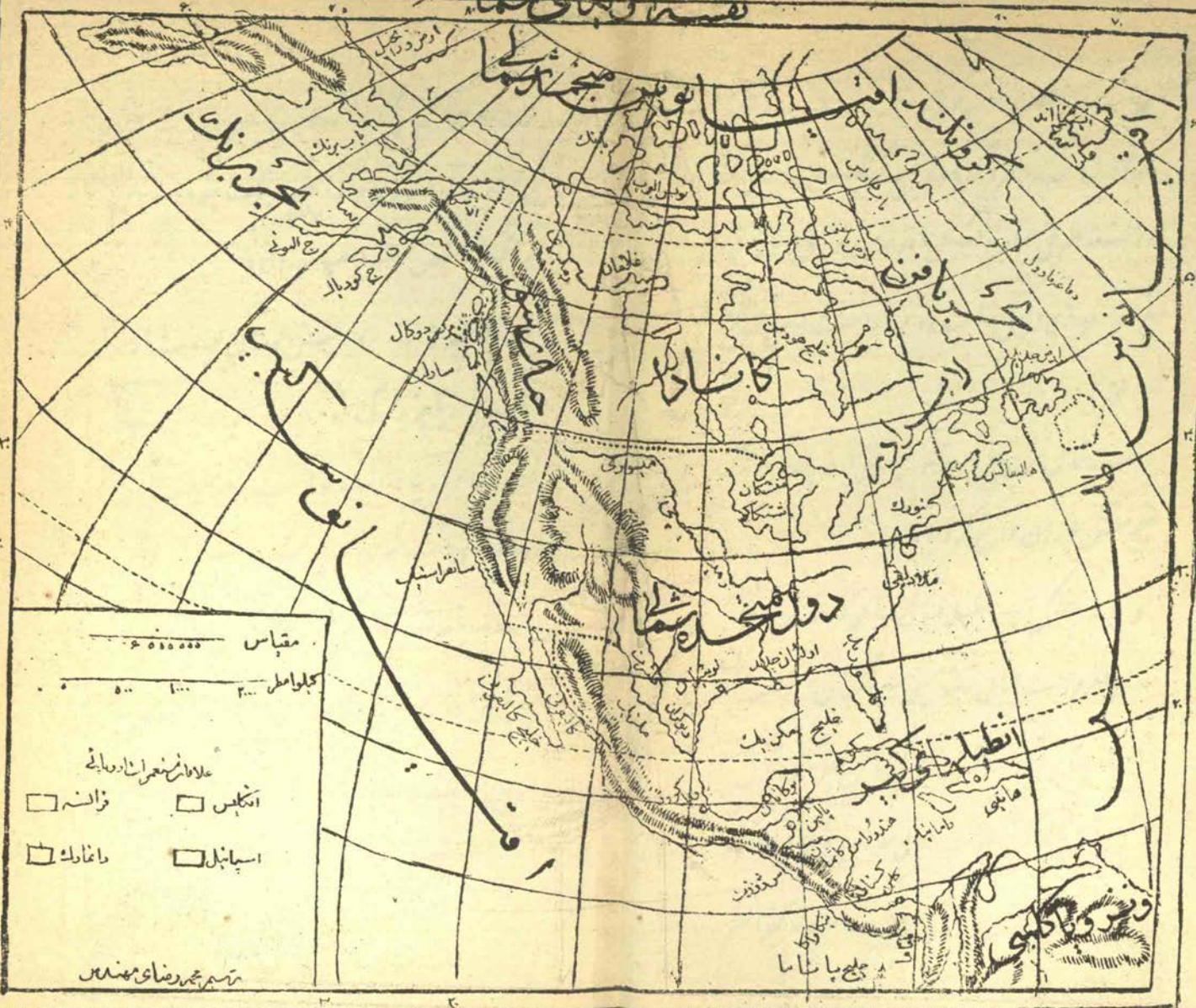
نیاسی)

در سمت شمال شرقی جزیره ترنوو یعنی ارض جدید در محل
خلیج سن لوران واقع گردیده

کوه و جلگه - سلسله جبال شامو واقع در ساحل اقیانوس
ساکن معروفست بجزایر رتو یعنی سنگان و در سمت شرق
آن دو جلگه بزرگ واقعند که یکی مایل بطرف شمال است
و دیگری مایل بطرف جنوب اولی سردسیر و یلانی و مستو
از جنگل و دریاچه است و ثانی بسیار حاصلخیز و کثیر آله

نقشه امپراتوری عثمانی

چهارمین نسخه ۱۷۱

مقیاس ۶۰۰۰۰۰۰

کیلومتر ۰ ۱۰۰ ۲۰۰

- علامت شعرا را در دایره
□	انگلستان	□	فرانسه
□	اسپانیا	□	دماغارک

ترسیم محمد رضا مهندس

و فرزند او

محمد باقر

رودخانه ها - رود میسیسیپی (آب الانبار)
 با مشرع آن میوری وارد خلیج مکزیک شود در ورسن
 در ایالت نو رس اطلن انصباب دارد

دریاچه ها - رود سن لوران عبارت از سرشا
 آب پنج دریاچه بزرگ سوپر یور (علیا) و میشیگان
 و هورنک و ایریه و انار یو است که در حقیقت از اجزای
 آنها دریای آب شیرینی تولید گشته است

آب دریاچه ایریه از آب رنجه درعی مشهور بناگارا
 بدریاچه انار یو میریزد که صدای آن تا مسافت چند
 فرسخ شنیده میشود

امریکای جنوبی

شکل - سواحل امریکای جنوبی چندان بی نظمی دارد
 و شکل مثلثی است که رؤس مثلث آن در مغرب به تنگه پاناما
 و در مشرق به دماغه سن پائولو و در جنوب به دماغه برن نمود
 شده

جزایر - مجمع الجزایر در عرض آن در جنوب بواسطه
 بونغاز مارشان از خشکی انفضالی دارد

جبال - سلسله جبال مجاور اقیانوس ساکن را
 در امریکای جنوبی گویند

انهار - رودخانه های عدیده از جبال مذکور جاری
 گردیده جلگه های چمن زار وسیع را مشروب مینمایند چمن

رود با عظمت و شکوه آمازون از چندین جنگل بسیار طوسی
 عبور میکند و در رود دلا پلا نامتصب رودهای اندکی دیگر پیدا
 و پاراگر است

امریکای سیاسی

امریکا تقریباً ۲۵۰ کرد در جمعیت دارد

یک دنیا بسیار زبان حکم مینماید اما لی یکی دنیای شمالی لغت انجلی وانی
 کوچک و اکثر ممالک یکی دنیای جنوبی لغت اسپانیولی و اما لی برزیل
 بر تقالی حکم میکنند

امریکای شمالی

تقریباً مئیدل قبل و اول فرازد انگلیس اسپانول در امریکای شمالی سیاسی
 مسترات نمودند و آن شتمن بر سه مملکت بزرگت قلمروگانا و او ممالک بر دو مملکت

گمانا و ا. - از طرف کانادا و اراضی قطبی امریکای انگلیس تشکیل
شود که گرسبی آن آما (۴۵۰۰۰۰ نفوس) و سیاه
بلا و عمدتاً اش کبک و من تر آل است (۲۱۷۰۰۰۰
نفوس)

دول متحد ۵۰ - دست ممالک تازه فی معادل تمام
اروپاست پای تخت آن واشینگتن است (۲۳۰۰۰۰۰
نفوس) نیویورک واقع در ساحل اقیانوس اطلس
اول شهر تجارقی تمام عالم محبوب میشود و صاحب
۲۷۵۰۰۰۰۰ نفوس است

فیلا و لغی در ساحل اقیانوس اطلس و سن فرانسیسکو در
ساحل اقیانوس کبر از جمله بنا در مقبره پاشند نیگا گو
واقع در جنوب دریای چینگان و سن لونی واقع در کنا

رو دیمی سپی از شهرهای تجارقی بزرگ بشمار می آیند +
ارض آلاسکا که در شمال غربی امریکا واقع گردیده از جمله
مصرفات دول متحد است و در آن معادن طلا کشف
کند
مکزیک - جمهوری مکزیک سابقاً جز مستعمرات
اسپانیایی
بوده پای تخت آن مکزیکو (۳۴۰۰۰۰۰ نفوس) و شهر

معتبرش در اکروز بندر خلیج مکزیک است
امریکای مرکزی - امریکای مرکزی عبارت

از قسمتی از تنگه بن دو امریکا پاشد که مؤلف از پنج جمهور
کوچک گوآتمالا و سالوادور و هندوراس و نیکاراگوا

دستاریجات

بواسطه موفق ماندن خرننگه پاناما دول متحد ششگانه
در امریکای مرکزی مشغول احداث ترعه گردیده خیال دارند

از اجزای دیگر نیگار را گام رود دهند

جزایر آنتیل
جزایر آنتیل بر دو قسمت است ^{قبل}
بزرگ آنتیل کوچک

آنتیل بزرگ عبارت از جزیره گوآما که حاکم نشین آن باوان است
و تعلق دارد به انازونی و جزیره ژامایک که متعلق است
به انگلیس و جزیره سنت ماتی و جزیره پرتورنگو که نیز
متعلق است به انازونی

آنتیل کوچک چند قسمت و متعلق بدول فرنگ و جزیره
مارتینیک و گادلوپ که با تشبه به جزایر سایرین هستند
متعلقه بفرانز

امریکای جنوبی

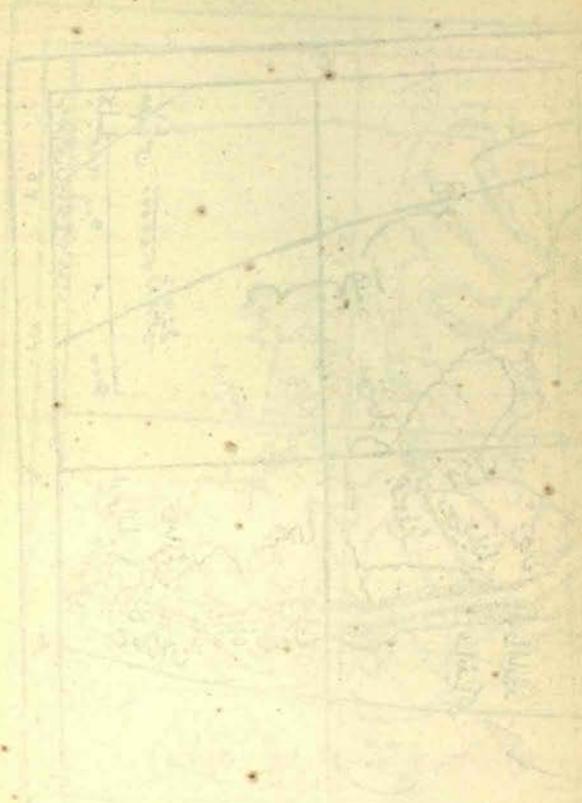
در امریکای جنوبی از روز اول دو زمین بر تقال و این
نایس

نایس مستعرات نمودند مستلکات بر تقال جمهوری بزرگ
بزرگیل را تشکیل داد که پای تخت آن ریو د و ژانیر است
و کوچ نشین های اسپانیولی نیز خود را از تحت تعبت دولت
مشارالها آزاد نمودند و دولت جمهوری تشکیل دادند
و نیز و ملا - پای تختش کاراکاس و شهر عمده آن است
بندرا قیانوس اطلس است

کلومبیه - پای تختش بوگوآ واقع در روی
است و بلاد مغربش در تنگه پاناما یکی کلون بندرا قیانوس
اطلس است و دیگر پاناما بندرا قیانوس کبر

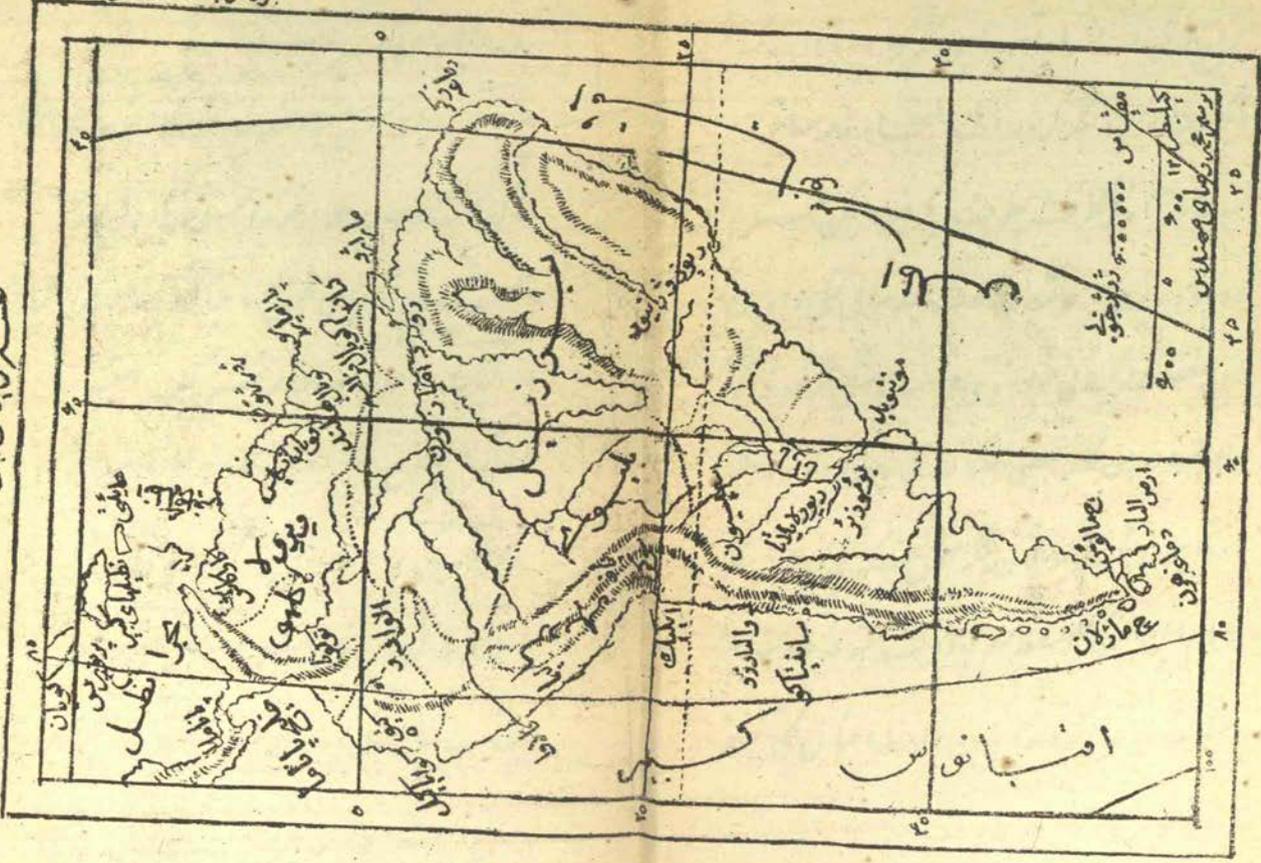
تنگه پاناما - ما بین دو اقیانوس حسین جابل گردیده
سفایخی که قصد مسافرت از یک اقیانوس باقیانوس
دیگر دارند مجبور بدور زدن و عبور نمودن از دماغه

برن میباشند و تو فراین حرکت برای آنها قریب ۳۰۰۰
 فرسخ فرنگی است راه آهن ما بین کلون و پاناما ۵۰ کیلومتر
 نایکه رجه راه را از دیگر کرده مال التجاره و مسافرا را
 سه ساعه از یکطرف بطرف دیگر میبرد لیکن مستدم
 دو پیاده و سواره شدن است چند سال قبل برای رفیع
 این نقصت کپانی فرزند ذی خواست مثل تنگه سوز از آنجا
 ترعه برد در بین کار بعضی اشکالات بروز کرد که ترعه نیمکاره
 ماند تا این اوقات که مکان تنگه محض سختگیری دولت کلون
 در تمام این امر کثیر المنفعه مهم بر دولت متبعه خود شوریده
 استقلال پیدا کردند و باین واسطه احتمال گلی میرو
 که نامای ترعه بزودی تمام شود
 اگوا تره پای شختش کتود قریب ۲۸۵۰ متر از
 سطح

خراسان بکاشمالاً صغیراً ۱۷۰

فخرا و بکاش جنوباً

سطح ایقانوس پست تر است و شهر معتبرش گوا آبا کیل
بندر ایقانوس کبیر است

۹۰۰ - پای تختش لیا و شهر عمده آن کالاهو بندر ایقانوس
ساکن است معدن طلا و نقره و مس زیاد دارد

۱۰۰۰ - پای تختش سانیاکو و بلا و معتبرش و الپاز

و ایکت از جمله بنا در ایقانوس کبیر همند

ارژ اینتن - دولت جمهوری ارژ اینتن پای تختش

بونهوز بندری است واقع در کنار ریو دولا پلاتا

اورو که - پای تختش مونوئید نو بندر دیگر ریو دولا

پلاتات پارا که - پای تختش امسیون در کنار ریو دولا

واقع است معدن نقره زیاد دارد

بلیویه - پای تختش شوکو و شهر معتبرش بلا پار است

معاون نقره دانستند و ارد

گویان - ملک گویان واقع در شمال شرقی

مستقیم بر سمت است

گویان انگلیس حاکم تیشش جو رجون و گویان بلند حاکم تیشش

بارانا و پود گویان فرانسه مقر حکومتش کابین است

اقیانوسیه طبیعی

موقع - اقیانوسیه عبارت از مجمع الجزایر بسیار است

واقع در جنوب شرقی آسیا و مشرق بر استرالیا که خود

آن من باب عظمت و رفیع قارات محسوب میشود

آب و هوا و محصولات - هوای جزایر مالزیه بواسطه داخل بودن در

منطقه حاره شبیه آفاق جنوبی آسیات و هوای قسمت بزرگی از استرالیا

ناسانیه در نزد جدید معتدل و اقلیم سایر جزایر که یک طایف در مطرب است

محصل

محصل اقیانوسیه مانند آفاق گرم بر قاره و در شکر و برنج و جوزق و نخل

و نارگیل و انواع نوابل از قبیل منگک و طفل و در چین جوزد و چغندر

و قاره استرالیا بواسطه تربت اقسام نباتات اروپائی و داشتن مرغ

زیاد که مهاجرین انگلیس از پر تو آنها کله در سر زیاد تربت نموده پس آنها

بفرنگ میفرستند مزارع و در آن یک نوع درخت بسیار عظیم الجمله بر

المغوی برودید که برای مرغ حضرت اماکن مردابی و تجویر و نصح هوای آن

بسیار مفید و در تربت در طول درخت زبور که بر او کالیپتوس مسود

پاشد گاهی بصد و پنجاه متر و دوره آن بی متر برسد

حوانات - در جزایر سوز و بر نوز فیلیپین بر و میمونهای قوی بسیار

میشود و استرالیا حیوانات مخصوص از قبیل کانگور و ک اطفال خود را

مادری در برده کینه اندی که زیر شکم اوست میبرد اند و شتر مرغ تا حد

در مرغ شلیاق و مرغ بهشی و مرغ قوی سیاه و از تیر منگک و اکیه نینا

(دو جانور اخیر چار با هم شده لیکن مثل طيور منقار دارند و تخم میگذارند)

ابواب - ابواب عمده اقیانوسیه عبارتند از تنگه

مالاکا واقع ما بین شبه جزیره چین اسم و جزیره سوماترا

و تنگه باس ما بین استرالیا و تاسمانیه و تنگه کوک واقع ما بین

و جزیره

دو جزیره بزرگ زلانده جدید و باب نورس واقع مابین
استرالیا و گینه جدید

کوه و جلگه - جبال شبه جزیره مالاکا در زیر قاپوس
امنداد یافته نخیل جزایر سوند (سوماترا و جاوه) و پرمود ^{فیلیپین}

میدهند که تا ناگوستان و صاحب جبال آتش فشان

عیدیه هستند قاره استرالیا بالعکس دارای جلگه های

وسیع و هضبات کم ارتفاع است و نیش و مندر

مختلبی ندارد مگر در سمت مشرق که محدود با آب های

استرالیا یا جبال ازرق چنانچه

کوه آتش فشان - علاوه بر آتشفشانهای جزایر سوند

میتوان که آتش فشان قشنگ سوماترا (۱۶۴۹ م) و مرداب

رود و خانه - رود خانه عمده استرالیا منجم بود و مورای
است که از الحاق دارلینگت فوت میگیرد و بقیه رودخانه های
آن غالب اوقات سال خشک هستند

دریاچه - در استرالیا ی جنوبی مردابهای تلخ و شور
در سیخ ^{و تیل} لعن بسیار است

اقیانوسیه سیاسی

اقیانوسیه تقریباً ۹۰ کر در محیط دارد

خشکیهای اقیانوسیه را میتوان به جرکه بزرگ تقسیم کرد -

آمازی که عبارت از جزایر عظیمه واقع در جنوب شرقی آسیا

هم استرالیا و جزایر متعلقه آن که گاهی با اسم ملازی می گویند یعنی ^{جزیره}

سیاهان سه پلیدی یعنی جزایر تنگه و آن عبارت از مجمع الجزایر

عیدیه است که در اقیانوس کپرمترق هستند

مازی (یعنی ملک مردم سید فام مالد) مشق است جزایر
 شوند (سومار از جا ده) در بر نیو سلب و ملوک که متعلق
 ببولند یها و شهر معتبر آنها در جزیره جاوه موسوم به بطا
 است جزیره مذکور متنهانی پنجاه کرد جمعیت دارد و نظر
 بکثرت محصولات و فواید آنرا که هر جمع اجبند آری شوند
 خوانند و دیگر جزایر فیسین که متعلق است به آمازونی و
 عمده آنها مایلا در جزیره لوسن واقع است

استرالیا - متعلق است با انگلیسها و جزیره بزرگی
 است بقدر دو وثا ارد پاک هفت کرد جمعیت بیشتر
 ندارد و سالی هزار و دویست کرد در تومان ایران تجارت
 اوست و بلاد عمده آن در سمت شرق بنا در سینه ۴۰۸
 نفوس و بطور آن است (۴۸۰۰۰۰ نفوس)
 مستلکات

مستلکات دیگر انگلیس در عالی استرالیا جزیره تاسمانیا
 و زیلانده جدید است
 کینه جدید واقع در شمال استرالیا رحمت و متعلق با انگلیسها
 و آلمانها و هلند یهاست

کالدنی جدید متعلق بفرانسویهاست
 پلنیزی محل نشوونمای درخت نار جیل و شجر اجبند درخت
 موز است و مستلکات فرانسه در جزایر پلنیزی به عبارت

از جزایر مار کیسنه و تانینی و بعضی جزایر دیگر
 جزایر ساندوچ یا لانونی که متعلق حکومت آن هونولولو است
 متعلق است به آمازونی

جزایر کارولین و ماریان متعلقند با اسپانی و گاه جزایر
 مذکوره و مجادرات آنها با هم سبک و نژی خوانده میشوند
 یعنی

یعنی جزایر صغار
جزایر نوزل پیرید واقع در شرق استرالیا متعلق
آزاد هستند

جزایر نیای وطن *

(قسمت سیم)

جغرافیای ایران

بسم الله تعالی

۱- جغرافیای طبیعی

بخند ایران - در زبان رسمی اسم ایران اطلاق شود
بر مملکت عجم - در حسب تقسیم و معرفت ژاودا اینگونه در آل
آذربایجان بوده یعنی ملک آریانا و آن مشتمل بر تمام نواحی
واقعه ما پس رود گنگ و فرات است و در اصطلاح جغرافیای
گفته میشود بر خط وسیعی که از طرف جنوب محدود است
بخلیج فارس و بحر عمان - و از طرف شرق بر رود سند

و از طرف شمال بدشت توران (ماوراءالنهر) و بحر خزر
- و از طرف مغرب بدجله و آن شامل است قسمتی از آذربایجان

و ایران حالیه و ملک هرات و افغانستان و بلوچستان

که طول آن از شرق مغرب ۴۲۰۰ کیلومتر و عرضش از شمال

از ۱۰ تا ۵۰ کیلومتر و مساحتش ۴۰۰۰۰۰۰ کیلومتر

مربع است بخند مذکور که طرف مغرب و مشرق صاحب

یبال شامخ است از هر سمت شیب زیاد دارد مثلاً از طرف

شمال غربی منظومه جبال آهندی طایف و از طرف مغرب

جبال کردستان و از جانب جنوب سلسله جبال

فارسستان و کرمان و بلوچستان از سمت مشرق خط الا

های جبال سلیمان از سمت شمال شرقی قتل شامخ بند و کوه

و از طرف شمال سلسله جبال خراسان و جبال حصینیه البرز

و استداد است آن که بر ساحل جنوب بحر خزر احاطه دارد
 در مرکز نجد مذکور چندین دشت دیگر دارد که در واقع گردیده
 است پست ترین ارتفاعات آن ۱۵۰ متره بلندترین
 دره ای آن تا حدود ۲۵۰۰ متر ارتفاع دارد و جلگه ای
 اصفهان و شیراز و اصطخر منتهی درازا دارد ۱۵۰ متره ارتفاع
 متوسط نجد گلکند ۱۲۰۰ متر است

ایران - حدود - مملکت ایران حالیه نصف
 نجد ایران مذکور را تصرف و از سمت شمال غربی سر
 حدش با قفقاز روس قوس مقعر رود ارس خط
 موهوم سعودی است که روی خط اراس جبال مجاه
 سالی بحر خزر میر نموده به بندر آستارا منتهی میگردد
 وار

و از طرف شمال محدود میشود با جل جنوب بحر خزر ابتدا
 از بندر آستارا تا ایلیج حسینی و از سمت ترکستان
 روس بقسمت بزرگی از رود اترک تا تقای رود سوباس
 و از آنجا بطنی که از شمال جبال آنک و کلات نادری
 نموده در حوالی سرخس بقسمت علیای رود و تهن می پیوندد
 و از طرف مشرق یعنی از سمت انجانستان و بلوچستان
 محدود است به بری رود و سرحد موهومیکه بارود میرسد

القاجنه و اراضی وسیع و پست بچراست تا مومن را
 قطع نموده ابتدای سرحد بلوچستان بکوه ملک سبیا
 متصل میشود و بعد از وسط نجد سرحد گذشته و از سمت
 مشرق در جبال کرمان پیچیده بخلیج کوچک گوا در منتهی میگردد
 و از طرف جنوب به بحر عمان و تنگه هرمز و خلیج فارس
 دشط

و شط العرب با حیره - و از طرف مغرب یعنی سمت عراق
 عرب و آستان که بعضی تعلق دارند بخلی که در اوقات
 ساحل ایار و جلدر قطع نموده و در طول قسمت علیای
 زاب که چکت سیر کرده و بعد از بین بحیره اردمیه و دریای
 دان گذشته قطره با ابا ایران و با بزرگ را بعضی اخصا
 داده بجز که گوه اغزی طایغ یا اوارا که بعضی بعضی کوه
 جدی عبارت از همان است اتصال میباشد -
موقع نجومی - ایران با این ۵۴۰ و ۴۰۰ هم عرض شالی
 و هم تا آن طول شرقی پارس واقع است
آب و هوا - آب و هوای ایران مایل با فضا لطیف
 و قریب است چنانکه در حوالی خلیج فارس و بحر عمان هوا
 منتهی گرمی را دارد و در روی بوضات مرکزیه
 کم

گاه شدت گرم و گاه بنهایت سرد در ممالک اطراف آن
 خزر همه جا بر طوب و ناگوار است باد با نیکو از سمت خط
 است و قطب میوزند هوای نجد ایران را تخفیف نمایند
 و در کمر جای عالم هوای بخشکی و نشافت هوای سیاهان
 است و نواحی مجاور آن دیده میشود با دسموم صحرائی است
 و عدد و خلیج فارس که در اوقات تابستان میوزند مطلقاً
 آثار رطوبت در آنست بحدی که معروف بشده و هرگز
 آنها مغرباً بدیجرد استساق و چهار دو ابر کرده و
 در هوش و باندک فاصله خفه و هلاک میشود هوای آب
 نقاط ایران بقدری خشک است که اگر اشیا قریب
 مدت چندین ماه مجاور هوا بماند ابداد صیقل و جلای
 خود را از دست میدهند و شب دیده شده است که در
 ضمن

ضمن حرکت از دم آب شراره جستن مینماید - دیگر از
 مختصات هوای آنجا احوال است برودند خشک است
 که باعث تیرگی هوا و مانع فرود آمدن شبنم میشود و دیگر
 که باد خاکی است که از زمین مانند ستون صعود نموده
 گاه مثل ابر در هوا معلق می ایستد و گاه بشکل دیوار در
 افق بنشیند و بالاخره بخار زمین باران متبل از
 وصول بسطح زمین است موسم بارندگی ایران مختصر
 بزمان بهار است و هرگز تابستان پیمارد و علت
 عربانی و پساصلی و غیره که فی مضیبات آنجا همین است
 که نمیتوان ذخیره آب کافی برای تمام سال در آنها
 فراهم آورد و دره های سمت مغرب و شمال ایران با
 خیلی فرم و حاصلخیز هستند و نیم بحر خزر بواسطه در بر
 داشتن

داشتن بخار آب زیاد در مالک کلمان و مازندران با
 نزول بارانهای گرم متواتری میشود که به نباتات آنجا
 خضارت و نصارت استوائی می بخشد - خوارت بسطح
 هوای صحرای لوت در برج حل ۳۸ درجه است
 در زمان در مشهد تا ۲۹ درجه زیر صفر نزول میکند
 در صورتیکه در قرب مشهد میزان بخار در برج سرطان
 علی الطلیعه ۱۳ درجه و در اوزسه کندشته در آفتاب
 ۲۴ درجه فوق صفر را نشان میدهد (همه جا میزان بخار
 صد قسمتی مراد است)
 جزا اعظم خاک ایران بایر و غیره که در آنجا
 حاصلخیز و ناسازگار واقع ما بین بحر خزر و البرز و صغیر
 آذربایجان که بواسطه فور آب که بهر آباد و معمور است
 صفی

صفحه خاک ایران همه جا دارای نمک زار و همضبات
 ریگزار وسیعی است که جای جا گل رست سخت آرا قطع
 نموده و واحات پرکنده بسیار در آن دیده میشود که
 بواسطه آوردن آب رودخانه یا کارز ایجاد گردیده اند
 شکی نیست که اراضی نمرود و ایران در زمان شوکت و
 اخصام خود بر ارباب پیش از این بوده و گواهی صدق آن
 قنات خراپت که شخص مسافر قدم بقدم در اغلب این
 لم بزج می بیند فرنگها میگویند که علت خرابی حال ایران
 گذشته از وقوع جنگهای داخل و خارج بسیار که مکرر از آن
 زبرد بر نموده و موجب انهدام قنات و انهار و بندها
 آبراری شده پشته داج با همان وقت آسانی و توکل ^{بسی} و
 تسلیم است که جمیع امور را حواله بقدر نموده زبرد

کار در زحمت میروند و حال آنکه ایرانیان قدیم کشتکاری
 و اعمار اراضی را از ضروریات مذهب خود میدانستند
 لکن خود ما میدانیم که عقیده مذهبی مسلمان واقعی بخواهی کرمی
 لیس لایمان الا ناسعی رنج بردن و راحت رسانیدن
 است نه پیکار نشستن و تن بخت در دادن البته علت آن
 از این است

سواحل - اولاً بحر خزر - از زمان انقضا
 عهدنامه ترکمان چای یعنی شکست فاش آخر
 اردو دولت روسیه و انتراع دلایات سموره که در حین
 دو اغان و با کوبه بانضمام شیروان قسمت عهد معانی
 دطالش و کنجه (با قرا باغ پیوسته) و ایردان که نخجوان
 حالا جزو او است با چندین کرد جمعیت و دادن ^{بسی}
 میلیون

سیون فسات بجزان جریه جنگی مطابق ۱۲۴۳ هجری
 و ۸۲۴ میلادی ساحل ایران از جنوب خلیج پرمایه قزل
 آقاج یا سالیان و سنکران که کرسی قدیم ولایت طاش
 باشد شروع میشود و دو کوچه استار که دارد بندر
 بهی بهین اسم از طاش رودس میشود سرقدما بین
 قفقازیه و ایران است - در طول ساحل ایران ابتدا
 از طاش تا مصب رود کرگان مسافت زیادی از لب
 دریا جبال سلسله منجی واقع گردید که تا ناماستور از ^{خست}
 و جنگل هستند و منطقه ترکستان واقع ما بین جبال ^{دو}
 یعنی دارالمرز مانند نوار زروی بنظر میآید که فیما بین دو
 حاشیه بنر جنگل و آبی دریا تعبیه گردیده باشد از ارضی
 این منطقه پست و آب و هوایش نامساوی است و جایگاه
 در آن

در آن مسایل و تخمین و بعبارة آخری مردابهای وسیع
 زیاد دیده میشود بنحویه مرداب معروف اترلی است که گاهی
 دارد و نیز از بسیار گرم است و با دریا بواسطه تنگه گشتی
 رودی بطول شش کیلومتر ارتباط دارد و در آخر فاصله ^{کوچه}
 در مصب رودخانه کوچک پیر بازار واقع شده که در
 حقیقت بار انداز و بندر گاه کوچک رشت محسوب
 میشود - در شبه جزیره قازیان یعنی از مقابل اترلی
 ساحل خود را بمشرق کشیده نیندایره وسیعی مرثسم ^{نند}
 که قتل شامخ پر برف البرز بر آن مشرف میباشد آب
 و هوای صحیح نقاط این سواحل پیوسته مرطوب و گرم
 و نامساوی کار و بالعکس مساعد تربیت نباتات و اشجار
 است بندر معروف در سمت جنوب مشهد است
 ک

که فقط سفین ساحل در آن آمد و شد می نماید و این بندر
 بارانداز بجزی شهر بار فروش محبوب میشود - در طرف
 جنوب شرقی خلیج استر اباد واقع گردیده که بابت عمیق تر
 و محفوظ تر و جلوان از سمت شمال بواسطه شبه جزیره
 میانکاله و جزایر ثلاثه آشور معدود است و یکی از آنها را
 که مستی به آشور اوه می باشد روس با چند سال قبل بکلی ^{حذف}
 نموده محض استینای بر مدخل بر غایت خلیج که دارای
 شش ریگ و صخره های عدیده است مستحکم ساخته اند
 اینجا ساحل رو بشمال صعود نموده پر با بلاق تر و نامند ^{کاد}
 تر و جا بجای تل ریگ و مرداب نمک در آن مشاهده ^{شده}
 در دو دگرگان در این حدود سنگام در رود در بزرگ ^{خانه}
 قریب جزیره مثلث شکلی مبدی که بندر گمشده سرگز ^{است}
 آن است

آن است مسافتی بالاتر رود و ترک دارد حاج حسینی می شود

تاینا خلیج فارس - ساحل ایران از حد غربی و ن کی
 شط العرب در رود کارون (جزیره انحصار یا جزیره کب)
 شروع نموده قوس عظیمی طی نمایند که تا تنگه بر رود خلیج فارس
 پیش رفتگی دارد منظره ساحلی یعنی گرم سیرات ^{حل} سوز
 خلیج که در حدود عربستان با تنبیه وسیع تر در جوانی ^س فار
 ولارستان بواسطه نزدیک جبال کم عرض تراست
 شدت گرم و ناماز کار و بنا در آن خیلی قلیل و متوسط ^{اند} الحاکم
 و معتبرترین آنها عبارتند از بندر بوشهر و بندر کنگان
 و بندر لنگه که مرکز صید صدف مروارید است و بندر
 عباس که با وجود نام سازگاری هوا و فتن آن آب
 و کباب

و گویا بهترین موافق خلیج محبوب می شود بندر مذکور در مقابل
 جزیره بزرگ طویل یا ششم (۱۲۳۳) کیلومتر مربع
 گزیده که چندان آب و آبادی ندارد و در زینش چمنک
 و نمک چری یافت می شود از تدارق و تحقیق بعضی
 سیاهان سواحل خلیج فارس ذمه صلاحیت استوار
 و سکونت دارد و از حیث سلامت آب و هوای آن از باب
 سعادت و مساعدت عمل بحری هم جازیش است و سنگلاخ
 و بی آب و دریا بش کم عمق و با تاقی و متعفن است بخوبی
 اکثر اوقات سال را که سواحل در معرض توبه و مرض
 هیضه پاشند مع ذلک چون راه خروج محصولات ممالک
 جنوب ایران و نقطه ورود و طبعی مال التجاره هندوستان
 و عربستان و افریقا منحصر آن بوده خاوی نخواهی ایجا
 بعضی

بعضی تجارت خانه ما در سواحل بد آب و هوای آن بوده
 ثالثا بحر عمان - ساحل کرمان ایران کلبه بی آب و علف
 و غیر مسکون و جای صاحب تالاب ریخت و کوه و کمرای میوه
 با ساحل است در این سواحل بعضی خلیجهای کوچک است
 احداث کرده که عمق مستسا بهی ندارد و با وساطت آن
 سفاین بزرگ تا زریکی سواحل ممکن نیست مانند خلیج جابک
 و جاه بهار که تا آنکه گاه متوسط و آباد بهای
 باشد که در کنار کویر اتفاق افتاده اند و بزرگتر از همه
 خلیجان مذکوره خلیج گوآر است که ما بین راسین حسانی
 در اسیس نشسته واقع شده
 جبال - جبال ایران از سمت شمال و مغرب جنوب
 مرصحات طبیعی این مملکت واقع گردیده امروز زمین صفت الجبوع
 ۱۰

واحد جزو ایانی برای آن محسوب میشوند لیکن از سمت اقصای آن
 و بلوچستان حدودش بجای مصنوعی است -- اولاً از سمت
 شمال سلسله جبال قرا طایع که کبوه آنغری طایع پیوسته بشکل
 نیم دایره در همین رود ارس امتداد یافته و در جبال شامخ
 پرچکل طوالش سلسله جبال خزر متصل میشود و در مرکز نجد
 آذربایجان که از سمت مغرب بجبال کردستان و از طرف
 مشرق بکوهستان گیلان منتهی دارد و در قمرآن دریاچه اریتر
 احداث گشته قلعه سهمند سراب و ج کشیده (ار شاع)
 ۴۴۰ متر طول محیط در قاعده حدود پنجاه کیلومتر
 که صاحب اقسام آبهای گرم و معدنی ممتاز و معاون مس
 و سرب و نقره دار است و شهر تبریز از چشمه سازی
 آن مشروب میشود -- در مشرق شهر تبریز کوه آتش فشان
 خانیل

خاموش سبلان (۴۴۰ متر) اتفاق افتاده
 که قلعه پر برف آن مشرف بچکله اردیل است و از برف
 بجبال دیگر اتصال ندارد مگر از سمت مغرب -- از سمت
 مشرق دامنه افق بجبال سلسله محمد و دیگر دو که در حدود گیلان
 و مازندران منطقه جنوب خزر تشکیل داده و جبال
 مذکوره عبارت از امتداد است جبال طالش هستند که
 تجاوزت ساحل واقع شده و شباهت حیوانات انسانی
 و طبیعت خاک و هوای آنها بقفقاز میتر است تا ببران
 جبال گیلان در جانبیه شمالی متوزاز چشمه و چکل چیا
 و لیکن نمونهات در حد قلعه متوقف و جانبیه جنوبی
 بکلی از بنزه و درخت عاری است مگر حوالی سرخس که
 کلهای مرغزار و درخت دیده میشود همین مناسب انالی دارا
 بکونند

میکنند که اگر شخص بقدر کوه مابرو و کوه و ریش پهن میشود
 یکطرف صورت او که بجانب راست شاداب و پرمود
 معطر است و طرف دیگران بالعکس مانند صفحات عراق
 خشک و بیوهنجر و مردم عراق هم نظر حضرت آب و هوای
 کیلانات میکنند اگر مکن بخوابی بروگیلان و لیکن در مقام ^{نص} آن
 گذشته از رطوبت دیگر که گاهی حکم که خنای خام را پیدا میکند
 طراوت و صفای کیلانات مافوق ندارد و بلا خطر ارتفاع
 نظر آن خیلی دلکش و تماشاخانه است

از دور سفید رود و سلسله جبال مازندران بهشت نشان ^{بع} میشود
 میشود اما بهشتی که هوایش مثل گیلان تب خیز است ^{بع} بسیار
 فراوان و پشته میانین دارد و جبال سامان که ^{بع} موسوم
 از مزارع و بسیارین است و بنجد خزران که راه
 رشت

رشت بقدرین از آن میگردد و مقدم بر سلسله عظیم البرز واقع
 شده که یکت قله آن بهین اسم معروف است و قله دیگر آن ^{بخت}
 سلیمان قریب ۴۰۰۰ متر ارتفاع پیدا میکند و در جنوب شرقی
 شعبه از این کوه با اسم سیالار مشهور است که قله الموت یعنی
 آتشی از جناب مامن حسن صباح ریش ملاحظه در جنوب آن واقع
 و مجاور دره است که با این رشته سیالار و سلسله جبال ^ب قزوین
 و همه احداث کرده دیده در دو خانز شاهر و دیگر یکی از فرعی
 سفید رود است از دانه این کوه جاری است در شمال
 غربی جلگه طهران خط از اس طولیل توچال ^{بع} ۱۰۰۰ و سه متر
 منتهی گردید و در شمال شرقی آن ^{بع} منقرض با عظمت و
 مهابت آتش فشان و ماوند با و پویند اتفاق افتاده
 که اکنون بحالت خودت است در تقاضی ^{بع} ۱۰۰۰ متر ^{بع}
 واز

و از بعضی منافذ آن هنوز دود بر میخیزد و باین واسطه احتمال
 میدهد که باز وقتی طغیان نماید و چشمه های آب گرم و معالیه
 گوگرد بسیار دارد و مانند آن که قریب ۳۰۰ متر طول
 دوره دارد و همواره مخلوط این بخار و برف است و صعود از
 آن بواسطه تراحت برف و خاکستر و خروج انبوه گوگردی
 خالی از خطر نیست بعد از آن نجد خلیجک (۵۰ متر)
 و کوه نیرود (۶۵ متر) بسلسله جبال راسیه شاه
 کوه (۱۰۰ متر) می پیوندند که مثل دیوار طولی از
 ما بین دشت استرآباد و جلگه شاه رود کشیده شده و صعود
 از دامنه شمالی آن بنظر متعجب میآید از بحر خرد تا نجد مرکزی
 سطح جلی متعاقب یکدیگر واقع گردیده که از شمال بخوبی
 در وقت مسافرت از استرآباد بشاهر و بواسطه کرده
 قرین

قوتی کرده و براط علی آباد از آنها عبور نمایند کرده
 سیم که با نسیه رود از آن شتر میشو و قدری در سمت
 مغرب واقع شده گردند شمشیر بر است .
 در سمت مشرق استرآباد سلسله سرحدی خراسان
 رشته رشته بسمت افغانستان جیم تر و متعدد تر میشوند
 و بنظر دنباله کوه قفقاز میآید و در خاک ترکمان باسی
 بلخان بزرگ و بلخان کوچک و کورین طایح و کت
 و رخ خوانده میشود و در ایران شعب آن از
 ۴۰۰ تا ۵۰۰ متر ارتفاع پیدا میکنند و در
 آنها غالباً عسر زار است و معروف ترین آنها
 جبال انگ و متر اطلع (۳۵۸۰ متر)
 و استرآباد مسجد
 ۳۲۰۰

(۳۴۳) مریه باشند و یکی از رشته های کوچک جلی است
 رشته آن کلمات نادری است که کوه آکنی سخانی بطول
 ۳۳ و عرض ۱۰ کیلومتر است و نارین قلعه رزین منجی سرگود
 آن میباشد که نادر شاه افشار چهار از آنجا کجا بیانی
 دشت تهن و داجات ترکمانیه را میکرده است
 در جنوب این خط از اسس طولانی دره های رود
 از کن و کشف رود که برخلاف یکدیگر جریان می نمایند
 با دو سلسله دیگر آمده اند می آیند و یکی از آن دو سلسله که در
 رفته با بیت و عظمت تراست مثل است بر جبال خود
 (۳۴۴) و اباطاغ و شاه جهان حد فاصل
 چشمه سار رود از کن و کشف رود و بسینالود که در جنوب
 دره مشهد مقابل کوه هزار مسجد واقع گردیده است
 ثانیاً

ثانیاً از سمت مشرق نجد ایران حالیه که بدو احمد و دوبر
 رود است دارای رشته کوه های غیر منظمی میباشد که
 از شمال بجنوب متعاقب یکدیگر واقع گردیده باین کوهها
 ریزه آری آب حایل گشته اند و فراسان و کرمان تا بغنی از
 جلگه های خاک و گویا های نمک با بقایای خشک شده
 هستند که باین سلسله سرحدیه ایران محصور میباشند و
 عدد از آنها که نسبت به بزرگتر و از یکدیگر بواسطه سلسله از
 منقصل و قدیم الا ایام چهاردهانده بوده و در شمال
 دشت کویر است و در جنوب صحرائی کوه است که باین
 جبال قستان و سلسله قمر و واقع گشته علاوه بر
 زار بودن ماسه و فیقی دارد که باد شکل ستون آنرا
 نموده با طراف پیرد تو افل در مدت سه روز و چهار شب
 صحرائی

صخرای خوف را قطع میسازند و آن منیب ترین و بهترین
پایانهای ربع مسکون است و موافق تقریر بعضی سیاحان
از دور مانند شت گداخته منظر میآید که در تمام سطح بی پای این
بقدر کف دستی سایه نیست و از طلوع تا غروب بواسطه نور
خورشید
در تابش و آفتاب است ارتفاع آن با اختلاف از ۱۲۰۰
تا ۳۸۰ متر است

ناگهان در سمت جنوب غربی کوه برای فرور با این آذر پایک
و بلوچستان سلسله جبال چندی باقی بگذر تا مسافت
۵۰۰ کیلومتر ممتد گشته که جایجا بواسطه بعضی افتخاضات
و تپه ریگها ما بین کاشان و اصفهان منقطع شده اند از چله
کوه گرگش و دره شیش در جنوب کاشان متجاور
از ۵۰۰ متر ارتفاع دارند و شیر کوه در جنوب
یزد

یزد (۴۰۰ متر) که از حیث شکل دستر بودن از
برف و یخ دائمی بعضی آنرا تشبیه بچیل ارض اروپا
نموده اند لیکن بزخمس ایر اینها در جهت آن تشبیه
در تده است

جبال بارز و جگر کوه هزار (۴۰۰ متر) که در
جنوب کرمان واقعست و کوه پیرک که در بخد سرحد
پاشد شعب کوه آتش فشان قمر و محبوب میشود -
رابعاً در مغرب یعنی از سمت و جله و فرات بخد ایران
بواسطه جبال کرهستان سلسله از عثمان اتصال پیدا
و سرحد ایران با عثمانی در این حدود مصنوعی و موازی
بارشته کوهی است که قدما زاکروس میگویند و مشرف بر
عرب است در و راه رود که جبال لرستان
یعنی

یعنی کبیر کوه که حد فاصل ما بین پشتکوه و پیش کوه است
 و جبال خوزستان بموازات یکدیگر آمده و یا تکه گاه گاه
 خط اراس آنها بواسطه تنگه وسیل بریده میشود و جنوب
 غربی همان کوه الوند یا اردندسر یا برکشیده که قلعه
 آن غالب اوقات متور از برف است و ۹۱۴ متر
 ارتفاع دارد و بعقیده بعضی از مهندسين چشمه های نفت
 بسیار در حوالی آن یافت میشود در جنوب اصفهان ^{کوه طلخ} نیز
 صاحب ۲۰۰ متر ارتفاع است و در شمال شیراز
 سلسله جبال دیار واقع گشته که قد اصلی آن کوه دما
 از قد معروف بوده از ۵۶۰ متر ارتفاع دارد
 - جبال لارستان از مغرب مشرق در آمده است
 خلیج فارس آنجا ذات تنگه هرگز نمند شده رسته
 عمده

عمده آن کوه گنواست که در شمال بندر عباس
 واقع شده و دیگر کوه گادوش است که در قرب
 ساحل مقابل جزیره کیش اتفاق افتاده است
 شماره - اولاً حاجیه بخر خزر چندین رودخانه
 و سیلاب از جبال گیلان و مازندران که در معرض
 انجمه و رطوبات دریا میشد در جانبیه شمالی جاری
 و اصول آنها از این قرار است

از مغرب مشرق اقل سفید رود است که در سمت علیا
 بقاصد ۱۰۰ کیلومتر از دریا در طغای شاهرود در بخیل
 با اسم قنزل اوزن یعنی سرخ رود معروف است
 اختلاف اسم بواسطه تفاوت لون آب است که حسب
 طبیعت مجرای رود تغییر میزند - دیگر رود هراز
 است

است که از جنوب مشرق دماوند چیده پس از الحاق
 رود نوزبر یا میریزد. — و دیگر رود تالار که از بنجد
 خلیسک یعنی از جانیه جنوب البرز سر چشمه میگردد
 بجن در رود نیگا. — و دیگر رود گرگان که از جبال
 سراسان جاری و بعد از طی ۵۰ کیلومتر
 مسافت وارد خلیج استرآباد میشود در ساحل مین رود
 مذکور بفاصله سه کیلومتر آثار خسرا به دیوار طویلی بطول
 چندین فرسخ از جنوب کشتی تا حدود مرو شاه جهان
 شده است که بقیه با جوج و ما جوج هشتمار دارد و از
 قریب معروف این دیوار را قریل ارسلان برای
 حفظ اراضی و اطلاق ایران از تاخت و تاز قبایل غارتگر
 و تترکان و منع عبور آنها از رود نوزبر کشیده
 بوده است

بزرگ است — و بگرد و اترک که فعلا قسمت سقلی آن
 از طغای رود سومبار سرحد دولت ایران با ترکستان
 روس است فشا در این رود در خاک توچان واقع است
 از مشرق بمغرب با عمق کم که بیاباب از آن میتوان گذشت
 ما بین سواحل پست و شجری آنکه از کنار شیرآبادی نیم
 معبری عبور نماید جامد است تا قله چات و بعد از آن طابقت
 جنوب غربی تا میل کشته عمیق تر میشود و در میان شکلهای لم بر
 کیورن طایف مجرانی برای خود تشکیل میدهد سواحل آن
 بی آبادی غیر سکون و از چلهی الوم بعبه پست و با تاق
 است رود اترک در طی حسیریان در دریاچه بزرگ
 احداث میکند که بواسطه رشته با تاقی سبک دیگر مربوط است
 بادیهای بسیار محض آبیاری با طرف و جوانب بوده
 حینی

خیلی تمنا از تپت می نمایند و در حول و جوش آن دوحش دوز
 دارد و از چندین دمانه دارد و خلج حسین نقلی می شود سفاین آمده
 چندانی در آن ندارد و یکی از دارو است عمده اش در
 همین رود و سوما راست که رود چند نیز زبان طنج میگرد
 و آب هر دو مثل رود و از ترک گل الو است و مزاج سرد
 در خاک ترکان بواسطه نه های مصنوعی از آنها مشرب می
 آید جای نپینه خلج فارس و بحر عمان بتی بسیار
 اغلب واردات سمیت بسیار در جلد در خاک ایران واقع است
 مثل زاب و سیردان یا دیاله و مقترعات آن در رود عظیم
 لرستان کرخه (۶۰۰ کیلومتر) که بالاخره بنط آب
 میریزد و رود مذکور مرکب از دو شعبه است یکی
 کاساب بناوند که در سمت شرق از یکی از شعب
 الوند

الوند سرخیده گرفته بعد از طی نیم دایره و سیسی در قریب و
 خوا بهای رود و بار شعبه دیگر گرفته آصبو باشد و از گردستان
 دارد و خاک کرمان شایان می شود و اتصال میابد و بعد از آن
 از سمت راست رود کنگکان با سیلاب خرم آباد تیران
 انصام یافت هنگام خروج از کوهستان دشت شوش را
 مشرب و آب نموده زیر دست قورنه دارد وسط العرب می شود
 و قابل کشتی زانی نیست - رود خانه کارون از رود که
 بخنیری با سم گزند خارج و بعد از رود و بدشت شوش
 متوجه سمت جنوب گشته پس از دریافت آب شور شود و
 میشود و پنجاه شنبه نیز مصنوعی آب اگر شرح می شود دان
 است که هزاره و پانصد سال قبل بحکم شاه پور محض است
 اپاری در جانب شرقی رود خانه مذکور که با اسم رود خانه
 شوش

شوشتر معروفست تا بند قبر یعنی تا تقای آب ریزخود احد
 کرده در بزرگ میاناب که خاکش مستعد زراعت
 است و غیره در جه آبادی و حاصلخیزی را پیدا کرده
 است آب بریزد و زوئل میگردد آنرا شرب بنیاد
 و قاین و غیره تا این حد در آن سیر می نمایند و در کار
 پس از وضع کوه و کرد عبور از سد قدیم ابواز دارد
 با لاق زیاد و بستان میشود در صورتیکه قسمتی از آبهای
 آن بواسطه رعبه همیشگی بقیه دارد و خلیج فارس و قسمت
 دیگر نزد یکت محرمه داخل شط العرب میگردد بقیه جمع
 مندرسین و غیرین رود کارون یکت تر عنق دارد و قاین
 تا ۲۵ کیلومتری مصب آن سیر نماید ممکن است بواسطه
 اصلاح ایشب و تعمیر سد و بندهای ابواز در کال خوبی
 قایل

قایل سیر سفین بخارگر رود - رود جراحی که یک شعبه است
 از فلاجیه (دورق) میگردد رود تاپ و شاپو
 و مند که در قسمت علیا با سم قره آقاج خوانده میشود
 آن از جبال ممسنی و جبل تاراست و قند رود در رودخانه
 تار و شور نهضای موقعی هستند که از کوه سنانات سرد
 سیر جاری است برای الضباب بخلج فارس از
 منقذ است و گرم ساحل یعنی گرم سیر عبور نماید مگر آن
 ایران ابد اندود خانه دائمی ندارد و آنچه رود دارد
 اوقات سال خشک هستند و معتبرترین آنها عبارتند
 از بند رود و کینده مخصوصا کاج و سر بار که پس از آن
 دارد خلیج گوار میشود
 ناان پهرات و حوضه های چرچیان عظیم در این
 است

ایران دریاچه ارومیه شاهبلی است و بعضی از مصیفر
 شاهوار می ضبط کرده اند که در مغرب کوه سهند آذربایجان
 واقع شده قریب ۴۰۰۰ کیلومتر مربع وسعت دارد و
 چندان عمیق نیست و منتهای عمق آن در گوهرترین مواضع
 ۱۴ متر است و مثل بر صحرای مدینه و حبه ارضنا
 بسیار میباشد که عمده ترین آنها جزیره آب و جزیره
 اللام و جزیره که سفید مرتفع زاده آب آن شور تر از آب
 دریای لوط است و عوض در آن نمیتوان کرد چه مجرد
 غوطه در شدن پرده نگی روی بدن می نشیند که در مقابل
 آفتاب در آنست آن شش سوده و الماس بیدر نشد همچو کوه
 شروع بر زمین کرد کف گلین زیادی در سطح آب تولید
 میشود و روی لجن های کنار دریاچه نمک ای ضمیمه بقطر
 چندین

چندین گره می بندد که در کوه مواضع پنج شش هزار ذرع عرض
 دارند و انالی برای کرفتن نمک بعضی آبگیرها در اطراف
 آن تویب داده اند و لیکن نمک ترکی که همان را نظر
 بسهولت استخراج و خلوص آن ترجیح میدهند در این آبها
 هیچ قسم مایه و حیوانات ناهمه حیوانات بی نقاری با نرم
 نشان پرورشش میشود اما یک نوع حیوان ذوقش
 دم باریکی بمقدار زیاد در آن یافت میشود که باینوا
 مرغ قودا انواع طیور دیگر زیاروی دریاچه می نشیند
 دلای اطراف آن خیلی ضمیمه سیاه رنگ بدست
 و بهین واسطه تقریباً از هیچ طرف امکان دسترس و وصول
 بدریاچه نیست بعضی چشمه های آب شیرین از قعر آن میجوشند
 و معدودت که از آب برخی چشمه های سواحل آن

در سمت شمال غربی مقابل دهات دلیقان و طرف شرق
 و جنوب قان جاریست گل مرمر آب میشود و باین لحاظ
 آنها را چشمه مرمری گویند چنین احتمال میدهد که سنگت
 اینسید و تصور تیریز از معادن این چشمه استخوان شده باشد
 - دریاچه ارومیه فقط قابل سیر و یا حیات قایقهای آب
 است و منحصبات زیاد دارد و مجرای شمال و دو مسلمان
 در مشرق رود آبی چای که تبریز را مشروب مبارک رود
 جنوب رود جیحون ۴۰۰ کیلومتر که رود است از
 بان طغی میشود رود تنگ و بخره

در فارس دریاچه تیریز یا باختگان (بارتقاع ۱۲۵۵۵
 متر و طول ۳۰ کیلومتر و عرض ۳ کیلومتر از شمال
 غربی بخوب شرقی در جانبیه شمالی سلسله جبال کشکان
 ممتد

در بواسطه دو شکله با دریاچه کوچکنر بر گس مربوط است
 شهر اصطخر قدیم در شمال غربی این دریاچه واقع و بروج
 و تصور آن مشرف بر جلگه با تلاق زار مرودشت بوده
 رود کام فیروز یا کرد فرخ آن پلوار از خاک آنجا
 که بال عبور نموده دارد دریاچه نیز میزند و اسیر
 عضد الدوله فیلی در این رود بند محلی ساخته که به بند
 امیر شهرت دارد آب دریاچه زبور شور و کم عمق و بجن
 مکت آن بسیار تنگ و بد بوست و هیچ ماهی ندارد و دیگر
 همانا لگو که در جنوب شرقی شیراز واقع شده و بحیره پرآب

یا فامور که در جنوبی کازرون است
 رود های تجدران تمانا بی مخرج هستند یعنی پس از طغی
 کم یا زیادی دارد و ریزگار میشوند و آب آنها را از تراع
 غابا

نابا باغات سب و بند با اعدا ش فاشت برت
زیاد جمع آوری نموده در نهایت اساک در صد جونی
زراعت میرسانند از قیل زانیده رود که از چهل چشمه
تختباری جاری شده تمام اراضی حول دوشش اصفهانرا
که مشبک از انهار و قنوات است برده مند نموده
عاقبت بد با تلاق شور و زار کا و خانی میریزد -
دیگر کشف رود که با غسانات مشهرا مشروب
نیما به رود جام که از قرب تربت شیخ جام میگردد
و هر دو از واردات سمت یسار بری رود هستند که
بالا غره خود را با سم سخن دارد و یکزار و خلیج بلجان
ترکستان میشود - دیگر در حوالی طهران جا جو دست
که از سمت مشرق بلوک در این را مشروب میلد
کج

کج که از طرف مغرب بکوه شنداید و قشاقه را در آنجا
نموده بالاخره دارد با تاق شوره زار مجاور دریاچه
سلطان میشود که چند سال قبل از شکست بنده بود
شور پیدا شده و حالاً قریب چند فرسخ دور است

جغرافیای سیاسی

تقسیمات اداریه

قانون اساسی و حکومت

تاج و تخت ایران با لارث موافق اراده
علیه ملوکانه بر پسر اکبر پادشاه که مادرش ایرانی
الاصل و شاهزاده باشد میرسد
برای

برای معاضدت حضرت سلطنت در رتق و
فقن مهام مملکت و اداره نمودن کارهای دولت
وزرائی معین است که تعیین عده و انتخاب
ایشان نیز موقوف بمیل خاطرهای پوسنی
و تصویب رئیس الوزرا است
اساسی آنها بی رعایت تقدیم و تاخیر از این
قرارات

رئیس الوزرا که رتبه اش در تمثیت مهام
ملکی فوق مرتبه سایر امنای دولت و تالی مقام
منیع سلطنت است وزیر داخله
وزیر امور خارجه وزیر جنگ وزیر
مالیه وزیر معارف و اوقاف

وزیر عدلیه و وزیر تجارت و صناعت و فلاحت
وزیر فواید عامه و وزارت معادن و مینر
و شوارع)

از اجتماع وزرای مسار الیهیم هیئت یا کابینه وزرا
تشکیل میشود که اداره دولت با اوست و ریاستش
بر عهده رئیس الوزراست حدود و وزرای مذکور
طوری معین است که هیچوقت مداخل در امورات
دست نمیدهد و هر یک کمال استقلال را در امور
و خدمات راجعه بخود دارند و هر کدام ذمه و اوست
عمل دیگر بشد و بسبب این استقلال آنکه اگر حیثاً
عیب و نقصی در امورا داریه یا سیاسیه وزارتخانه بود
نماید و نقص قانونی اتفاق افتد وزیر آن وزارتخانه شخصاً
در نزد

در نزد مجلس و پیشگاه حضرت سلطان مسؤل و مؤاخذه
باشد و دیگری را شریک تقصیر خود قرار ندهد
مملکت ایران با ایالات و ولایات چند قسمت گردیده
که متصرفین و فرمانگذاران آنها را بر حسب اختلاف اهمیت
و وسعت فرمانفرما و حکمران دوائی و حاکم کوبند
حکام مزبور در حکومت حوضه سپرده بخود صاحب اختیار
و قدرت تامه بشد تا دقیقه موافق نظامنامه وزارت
داخله رفتار نمایند و غالباً خود ایشان در کرسی لایت
اقامت نموده برای بلوک و توابع اطراف حکام
و ثواب جز معین مینمایند لیکن بدیهی است که حکام
جز در نزد حکام کل و خود آنها با وجود استقلال یکدیگر
داوه شده از نیک و بد اعمال خود نزد وزارت داخله

دیشگاه های یونی سوئیت وارند

عده ولایات و قیامات مملکت ایران از مضمین مختلف
نوشته اند چون اختلاف جزئی بود مایکی از آنها را

اختیار نموده با اساسی ولایات و بلاد و قصبات نمود
آنها که اغلب مقر حکومت توابع و محالای معتبر میباشند

با جمعیت تقریبی بعضی از آنها ایراد می نمایند و ذیلا
اسم برخی توابع و بلوکات مشهوری را نیز که

اسم حاکم نشین آنها مذکور گردیده میکاریم

آذربایجان

تبریز شهری است قدیم

صاحب ۲۰۰۰۰۰ جمعیت در مشرق دریا چای دارد

و شمال که هند واقع گردیده اطرافش باغات غم دریا

بسیار است دور شهر حصار ندارد و مرکز تجاری معتبر ایران

با عثمانی و قفقازیه است و آثار محاصرات و حریق فراوان

شدید اجنه عالیله قدیمه آرزانا دو بیست سال قبل هم

بر پا بوده ویران نموده است از آنجاست قطران تبریزی

و بهام تبریزی و شمس تبریزی و میر علی تبریزی

و اضع خا سغلیق و ملا محمد حسین استاد

میر عماد و شیخ محمود شعبتری صاحب گلشن راز و

در مقبره سرفاب از شهرهای

بافت

دانش آنتاب حکیم خاقانی و ظهیر الدین فارابی در
 مقام سید خرمه مجذوب علی شاه مد فون میباشد -
 آرومیه دارای ۳۰۰۰۰ جمعیت در مغرب دریای
 همین اسم واقع گردیده بتجار نگاه است غنی صاحب
 ۳۵۰۰۰ نفوس حصار دارد در وسط باغات و جنگل
 بنزد خرم نزدیک سرحد عثمانی واقع شده منوجات پشته
 خوب دارد مراغه صاحب ۱۵۰۰۰ جمعیت محل ^{طایفه} صد
 مشهوری است که خواجه نصیر الدین طوسی بفرمان ملاکو خان
 ساخت و اجدادی صاحب منوی جام جم از آنجا بوده
 بناب صاحب ۸۰۰۰ جمعیت در جنوب ^{انفاق} بسند
 احاده حوالیش باخان در استان است ساوج ^{مکری} جلال
 قصبه است دارای ۱۰۰۰۰ نفوس مدی گردیده واقع

کردی

گردیده که راه قزوین از آنجا میگذشت است اردبیل
 واقع در مناسط بسیار بونک چای صاحب ۳۰۰۰ جمعیت
 و مجلس دولتی است مزار شیخ صفی الدین در آنجا است
 و کتب خانه معروف و اسباب موقوفات شیخ در علیه
 سپاه روستی تبارج رفت اسپر دارای ۲۰۰۰ جمعیت
 کنار یکی از واردات رود ارس در حوالی معاون مس
 آهن و در پای سبارد مناسط جبال طالش واقع شده است
 میا ^{کنار} میا منج قریه مغلوکی است در میان راه تبریز بظهران
 یکی از فروع قزل اوزن ملان سمیت معروف است
 دارای ۲۰۰۰ جمعیت اصل عین القضاة بهمانی صاحب
 زبده الحقائق از آنجا بوده و در بلده بهمان پاسوده است
 ترکمن چای خودش چه اسمی ندارد لیکن بواسطه

محمد

عهد نامه ۱۲۴۳ مشهور است

توابع و محال - ماکو مرند گرگر قشراجه دلخ

مشکین خلفال که حکومتش با طارم یکی است سراب

کرم رود هشت رود صاین قلعه افشار میان دوتا

لاهیجان سلدوز سلاسل و غیره

گیلان

رشت - در جنوب مرداب ارتلی و کنار کوه هر رود

و صیقلان رود و بار که شعبه از سفید رود است واقع گردیده

محل تجارت ابریشم و پیله و پارچه های گلدوزی و قلابدوزی

و صنایع ابریشمی و چادر زانان و مرغ و ماهی و توپون است

و در سر راه اصلی بحر خزر بطهران اتفاق افتاده بارانها

یا

یا بباره اخری پیش بندران پیر بازرگان و بندر شس از نی است

صاحب سه چهار هزار جمعیت و آن لنگرگاه متوسط بن کشتا

که در ساحل بحر خزر و دهنه مرداب هم اسم خود واقع

شده است از اینجاست قابوس بن دشمن گیلانی صاحب

کمال البلاغه و سیر الملوک - لاهیجان صاحب

جمعیت نازکی در محل شیخان بر آنجا چایکاری نموده و بجل

دیده اند که خوب میشود - لنگر دو دارای ۲۰۰۰ جمعیت

محل زراعت شلوک و قوت است - رود بار و درای

۲۰۰۰ نفوس در جلگه با صفای زمین زاری بر کنار

سفید رود واقع میباشد - بنجل در قرب ملقبای قرل

اوزن و شاه رود طالقان واقع گردیده پیل مستقیم

و معبری دارد

توابع

بج و محال - گرگان رود و اسلام شفت فومن
حمت آباد

مازندران یا طبرستان

امد رمی صاحب ۳۰۰۰ جمعیت در قدیم آباد بود
بین حالا از آن اعتبار افتاده است و در سمت یسار رود
تین در سطح صحرایی واقع گردیده که در آن زراعت توت و
جو زق و شلنک و نیکر میوه هنوز بندری ندارد ولیکن
آباد که در شمال آنست صلاحیت بندر شدن او دارد
بزرگ آبادی بوده و در عهد شاه عباس بزرگ رونق و
شکوهِ داشته اما اکنون تمام امین و عمارت‌هایش خرابست
و فروش دارایی ۳۰۰۰ نفوس سابق خیلی آبادتر و جمعیت
اطلا بوده تجارتگاه بزرگی است که در ادنی معارجیال

ابرز بظهران واقع گردیده بندر شش شهسوار نزدیک مصب
رود بابل است اصل روی خرابه شهر بزرگ قدیمی بنا
گردیده و در هر از میانش میگذرد صاحب ۱۲۰۰۰

جمعیت و مرکبات و بادام و غیره دارد چند سال
قبل حاجی محمد حسن امین دارا انضرب از آنجا آمد محمود
راه آهنی کشید که حال باری است

توابع و محال - تنکابن - کلارستان - کجور
نور لاریجان هزار جریب سوادکوه فیروزکوه
و غیره

باین کشور منسوب است امیر مازندرانی لقب شیخ العجم
هدایت طبرستانی المدعو با میر الشعراء صاحب تصنیف
عدیده

استرآباد

استرآباد و... تقریباً صاحب ۱۰۰۰ جمعیت است
و در محل تلاقی معابر رگستان و بحر خزر و ایران واقع گردید
سعد ترقی است اطرافش برج و بارو دارد و کارخانجات
علیه بانی و عمد مالی و صابون پزی خوب در آنجا میباشد
و موطن اصلی ایل جنیل قاجار آنجاست میرید شریف
صاحب تصانیف کثیره از آنجا برخاسته **عمر جا**
در قدیم شهری عظیم بوده و مردور ایام از آنجا برون
قبر محمد بن امام جعفر الصادق در آنجاست و کعبه قابوس
که گنبد رفیع البنیانی بار قلع پنجاب و پنج دوزخ و مدفن
قابوس بن دشمن گیلانی است واقع در شهر قدیم گرگان

است... بندر برفنا صد چهل گیسو متر در سمت مغرب
استرآباد واقع شده عمده صادراتش چوب ششاد
و پنبه است و گمش تپه بندر کوچک است واقع در مصب رود
گرگان که زکامان میوت در آن صید ماهی مینمایند

گردستان یا اردلان

سنه یا سنج... صاحب ۱۰۰۰۰۰ بانه دارد
۳۰۰۰ جمعیت مکن اگر او پهاشند و نواحی اطراف آنها
بیار حاصلخیز است... فضیلت معروف گردستان
در سمت شمال شرق و در مغرب سنه اردلان است
... پچار حاکم نشین گردستان است
گردمان شاهان... صاحب ۳۰۰۰ نفوس است
مغرب

مغرب ترا شود در جلگه وسیع بایر گیتی نزدیک طاق و طاق
 اتفاق افتاده که کسرها در شکل خسرو پدید آید
 روی آن ساخته و داستانها در آنجا خواه شهوا
 است و در مشرقی کرمان ششمان در امتداد همین کوه
 بغاصه نیکمزل پستون واقع شده و آن عبارت از کوه
 سراسیب قاضی بار شطرا ۱۶۰ متر است که قسمت بعضی
 آنرا بقدر صد متر تراز نموده و در پیش شکل داریوش اول
 و شرح او ایل سلطنت او را به زبان درباری معمول
 از زمان با خط میخی نوشته اند - در قصر شیرین نزدیک
 قصبه زهاب در سر بلبل جلوان چای از تپه لوی آن میگذرد
 و محل شکست قشون زید در حدود زراعت است سابقا
 وجود نفت مظنون بود این اوقات چاهی عمیق میسند و
 حف

حفر کرده اند که نفت از آن فوران نموده است

رستان

خرم آبا و فیلی - دارای ۱۵۱۰۰۰ جمعیت واقع بر کنار
 رود کشکان اطرافش باغات خوب دارد و سوغات عالی
 از غنایب و تماشایب - قلعه فلک الافلاک در جنوب
 آن واقع است

رستان کلیه منقسم بدو قسمت بزرگت پست کوه
 و پیش کوه که بواسطه کپر کوه از یکدیگر جدا شده پست کوه
 نشین لر که کوچک است و پیش کوه نشین طوایف لر بزرگ
 توابع - طرحان و لغان لیشیر خادا و غیره

خوزستان یا عربستان

شوشتر - صاحب ۱۵۱۰۰۰ جمعیت در کنار رود

هم اسم خود در ابتدا ی صحرائی خنسی واقع شده قاین
 و کرجی تا حوالی آن بیاید رود و حازه شوشتر که اصل آن
 کند اصفهان است پل هشتاد و چهار چشمه خوبی است متصل
 بشهر شوشتر که این اوقات چند چشمه آن را آب برده و در
 بالای پل بماشی در جانب شرقی شاد در دان شوشتر
 یعنی سد شاپور است که در عهد نادر شاه سیل بر دسا
 باز خراب شد محمد علی میرزا ساخت فرش شوشتری و
 شوشتری خوب با نجاست و در سمت شمال ارگ کجی
 باسم قلعه سلاسل وارده - خوابه سوسس یا شوش قدیم که
 پس از انهدام آن شوشتر حالیه بنیاد کرده و دیده نزدیک رود
 که نهد واقع است و سالهاست که فرانسویها بصفت
 آنجا مشغول کاوش هستند و آثار عتیقه سلاطین عجم را
 از

از نادانی و پنداری ما بر ایگان میزند قبر و انیال بنی صه
 در این دو احو است در ذوق دارای ۲۵۱۰۰۰ جمعیت
 محل تجارت و مبادله نیل و پنبه و غله و حصیر و گوگرد
 قلم تحریر است ۰ - اهواز سابق شهر بسیار معظم و معتبر
 بوده لیکن بعد از حمله آبادی افتاده است و در نزد
 سد خرابی واقع شده که احتمال آبادی باین زودها
 برای آن غیر رود و بعلاوه مانع سیر جہازات رودی در
 رود خانه کارون است عمره صاحب ۱۰۰۰ نفوس
 متقای رود کارون و شط العرب واقع گردیده شماند
 معتبر شطی ایران است که دعوی رقابت و همسری با بصره
 دارد و با وجودیکه عمیق تر و منخلج فارس نزدیکتر است
 اهمیت و تردد سفایش کمتر است در محرمه منور صنعت
 کتی

کشتی سازی متروک نشده بزم دکشتی خوب میسازند لوی
و محال - خویزه فتاحیه رام هرگز و غیره

فارس

شیراز - صاحب ... نفوس از خرابی

اصطخر چندین ساشی ندارد و در بالای جلگه بسیار مصفی و

حاصلگیری واقع گردیده که خواجه حافظ و شیخ سعدی

قدس سرهما بنا بر حسب وطن یا مصلحت دیگر با آنکه

ایام حقیقت داشته در تعریفش میباید سخنها گفته اند جلوه

در رونق شهر عجاا منحصرا بمنسب و عمارات که میخانی است

و جوایش باغات و گلشای خوب دارد علی الخصوص

باغ جهان نادر باغ فرمان فرما و تحت قاجار هوای

شهر در تابستان بدست و زلزله های شدید در آن اتفاق

می افتد زنگری و خاتم ساسی و نسبت کاری روی خوب

و عاج آنجا معدومست و محل تجارت تباکو و ابلیمو و زنجبی

و ترشی و شراب خلد و خرماد حصیر و قالی و لفظ درود

مال التجاره است که از بیخ فارس میآید خلاصه را مصنف

اسفار اربعه دشواید ربوبیه و مجد و مکر و کبستی صاحب

ایلی و مجنون و تسبیح اطعمه و دو صنف و قالی و دو صنف

از آنجا ظهور نموده اند - دشت ارژن در طرف غربی

شیراز واقع گردیده و ما بین فیلیان و نور آباد زرگززار

و سیعی است که بهترین زرگززارهای فارس است

و شعب بوان که یکی از جانات اربعه معدومست و نبات

در آنجا است - اصطخر نبات پنجاه کیلو متر در شمال

شیراز در موقع پرسپلیس قدیم نزدیک پلوار واقع میباشد

دازر سوم اطلاق تصور بایه در یوش و اخلاش که تا
 این او اخر هم تقصاریف لیل و نهار مبلغی از آنرا محض
 عبرت اولوالابصار باقی گذاشته بود و دستی خراب
 کردند جز کار است چند از دیوار با دست و نهایی میب که
 در افواه بخت جمید معروفست بر جانمانده و در اراضی
 کوهستانی که از رود پلوار مشروب میشوند در بالایست
 شگه سیوند نزدیک قریه مشهد مرغاب آثار خراب دیگر
 از عصر سلاطین کبان و نقوش چند از زمان پادشاهان
 ساسانی هست که عوام مشهد ام النبی گویند و لیکن بزعم
 بعضی از علمای عتیقه شناس اصل شهر شهر پاراگاد است
 و بقعه مقبره سیردس - دار الجرو در جنوب
 دریاچه نیز نزدیک واقع شده امر و حکم قریه را دارد لیکن
 قدیم

قدیم الایام خلی آباد و معتبر بوده در نزدیکی آن چشمه موسیانی
 است و هزار دجیه کلهی از اصحاب رسول ص آنجاست
 - آباده دارای ۵۰۰۰ جمیت یکی از منازل بن راه
 شیراز و اصفهان است و اشیاء چوبی منبت در
 آن میازند - نزد خواست قریه ایست که فوق کوه
 پاره سر اشپی در میان جلگه ساحل شده است در جاق
 بحری جرم دارای ۵۰۰۰ نفوس مرکز زراعت
 و نخلستان است - فیروز آباد بواسط
 خرابای قدیم و حاصلخیزی صحرای اطرافش شهر است
 محمد بن یعقوب صاحب کتاب قاموس فیروز آبادی است
 بهمان دارالاناره کوه کیلویی صاحب چهار پنج هزار
 نفوس در وسط نخلستان و مجاورت چشمهای نفت
 واقع

واقع پشانه زکس زار خوبی دارو و مولانا یوسف صاحب
 رشتات از آنجا بوده. — کازرون منزل اصلی راه
 کوهستان بو شهر است و بواسطه زلزله خراب شده
 چندان اعتباری ندارد. نقش شاپور در سه فرسخی کازرون
 در شک چوگان واقع است. — طارم صاحب ۲۰۰۰
 و قرنگ دارای ۳۰۰۰ نفوس و قراقرشکی هستند
 واقع در سایه نخيلات. — لاریالاد صاحب ۸۰۰۰
 جمعیت سابقا کرنی ولایت لارستان و خینی آبادان
 بوده لیکن بعد منزل کرده و حالا نیز بواسطه تجارت شتر
 و خرما و پنجه و غله و تنباکو خالی از اهمیت نیست
 — سوره و دیناب صاحب ۱۰۰۰ نفوس واقع
 در ولایت مغان و احاطه خرم و حاصلخیزی هستند

که سکنه سواحل اوقات تابستان با آنها ملجی و پناهنده میشوند
 — بندر کنگان دارای ۸۰۰۰ جمعیت یکی از لشکرگاههای
 خوب خلیج فارس است. — بندر بوشهر بندر است دور دست
 یعنی آمدن سفاین با مجادرت آن ممکن نیست بار انداز بجز کما
 تجارت ایران است از آن شراب و تنباکو و تریاک بجا
 برده و از خارجه با کشتیهای تجاری انجمنس مال التجاره
 فرنگ با بجا دارد و می شود. — بندر لنگه دارای ۷۱۰۰۰
 جمعیت واقع در مغربی جزیره قسم اول اسکله و بندر دایر
 سمت جنوب خلیج و مرکز تجارت صدف برده و ریاست
 — بندر چارکن بندر کوچک برج و بارو داری است
 واقع در مقابل جزیره کیش بندر عباس که سابق آنرا
 فردون می گفتند صاحب ۸۰۰۰ نفوس با آب و
 بار

با اعتبار سابق خیلی شزل کرده و محلش در ساحل
 بحر نزدیک ناسازگار و محل صحت میباشد لنگرگاه
 متوسطی است و از آن فروش کرمانی و منوجات ابریشم
 و حریر پر روی بخارجه حمل میشود

توابع و محال - آباده ابرقوه پضار اجمود بانات
 یزید اصطهبانات فاس سردستان
 ممتی دشتستان و غیره

قلع مشور فارس که بعضی را حکام دستنی خراب کرده اند
 عبارتند از قلعه سفید در قرب منلیان و قلعه
 طوس ماپن منلیان و کازردن و قلعه گل و گلاب
 در نزدیکی بهبان و قلعه اصطر در بلوک مرودشت که
 امیر عبده الدوله دیلمی تالاب یعنی آب انبار چهل پانزده
 عظیمی

عظیمی در آن بنا نهاده است و قلعه شهرباری با پهن بلوک
خج و انشروز

عراق محبوس

طهران - صاحب ۳۰۰۰۰۰۰ هزار جمعیت نزدیک
خرابه های شهری و در دامنه جبال البرز واقع گردیده
پای تخت حالیه مملکت ایران است قدیم از زمان قصبه از
توابع ملک راز بوده بعد از آنکه شهری را اول شهر
عالم و عروس دنیا، مثل اغلب بلاد ایران در فتنه
چنگیزی عالیها سا فلها شده و ایشان تا نفاخره ضمه هلاک
و دمار گردیدند (قریب دو هزار) سدرجا
اورد و آبادی گذاشت تا آنکه شاه طهماسب صفوی
باردنی بران کشید و کریمخان زند بر عمارتش افزود
و اکنون

و اکنون نوب صد و پست سال می شود که شکار ملوک قاجار
 و سلاطین نادار است و باینکه سابقین خیلی آباد و وسیع
 شده و این بناها را عالی بسکت جدید در آن طرح
 کرده اند و اطرافش باغات و قناریات خوب دارد مثل
 قصر قاجار و عشرت آباد و درستان و غیره لیکن عمل
 آب یاری در و ششمانی و شطیفت کوه و حیا با نهایی
 همسوز در دست منظم شده و عمومی است و بواسطه از جا
 جمعیت و کثرت تردد کالک و در شک عبور و مرور از بعضی
 معابرش سخت خطرناک است شهر طهران در ملقای
 طرف تبریز و گیلان و بغداد و کاشان واقع گردید
 مدارس و مساجد عالی دارد و در بعضی از خیابان
 ویش تر موزه کار میکند و با حضرت عبدعظیم

براه آهن مربوط است

بلوکات - شیران خله در این غار شایسته
 شهر یار و غیره

قصبات ناین خراسان و عراق که غالباً حکومت علیحد
 دارند سمنان و دامغان و شاهرود و بوطام
 است سمنان دارای ۱۰۰۰ جمعیت دورش
 حصار دارد و در وسط باغات خوش آب و محل طاقی

کوپه و بحر خنجر و خاک ترکمان واقع گردیده است
 دامغان صاحب ۱۳۰۰۰ نفوس در قدیم از ائمهات

بلاد روی زمین محبوب میشده و چنان مضمون است
 که هنگام تم پلیس یعنی شهر صد و دوازده تاریخی یونانیان
 عبارت از همان است در محل القای معابر و مناسقل

جبال البرز واقع شده و در نزدیکی آن چشمه است معروف
 ببادخانی و بعضی از عوام را عقیده است که اگر قاذورت
 در آن افکندند با دست و زردین میگیرد و منوچهر و امغانیت
 - ببطام قصبه آبادی است که مزار شیخ العارفتین
 بایزید بطامی در آنجاست و در قرب مزار مناره است
 که چون او را حرکت دهند می جنبد و قبر شیخ ابوالحسن
 خرقانی در حضرقان بطظام است

زنجان حاکم نشین خمد است یعنی پنج بلوک دارا
 ... نفوس و مثل سلطانیه یکی از منازل راه تبر
 است و در فقه بایه خراب شده عید سازی در آن
 خوب میکنند

قروین - صاحب ... جمعیت سابق دارا
 سلطنت

و آباد بوده اطرافش باغستانات زیبا دارد و شوش
 جدید گیلان از آن میگذرد تربی جات و نو که آن خصوصاً
 پسته و انکور و پندوانه اش معروف است شیخ عبد مجتبی
 صاحب تصانیف کثیره و مؤلف ابواب الجحان و
 صاحب تاریخ گزیده و زینب القلوب و میر عباد از آنجا
 بوده اند و مزار امام زاده حسین بن امام موسی کاظم
 و قبر شیخ احمد غزالی در آنجا است قریه حضران
 روی کرد ز بهین اسم در سر راه گیلان واقع میباشد
 بلوکات و توابع - طالقان خرقانین رود بار
 ساو جبلغ زهرا و غیره

همدان - دارای ... جمعیت در محل کبابان

قدیم و دامنه کوه الوند واقع شده آب فراوان دارد
 و یکی

دیگی از سازل مابین راه بحر خزر بنج فارس و بغداد
 بطه ان است و باغخانه و سراچی و خد مانی و بازارهای
 مزین دارد و ترشیجات و انگور آنجا مشهور است قور
 امام زادگان و شیخ در شهر و حوالی آن بسیار است
 مجد امام زاده محسن و ابود جانه انصاری و بابا طاهر
 عریان و شیخ ابوعلی سینا و عین القضاة و غیره
 و قبر مرده خای و در خرعموی او اجسته که طایفه یهود آنها
 بنی دینیه میدانند نیز در آنجا است

قم - صاحب ۲۷۰۰۰ نفوس مدفن حضرت مصطفی
 فاطمه بنت موسی بن جعفر و بسیاری از امامزاده های
 دیگر است و در کنار سیلاب یعنی رودخانه موقی و آن
 که در شمال آن نزدیکی پل و تاک بجزای یا قراصو
 که

که از خاک غلجستان میگذرد طوق کرده زیر مسیله
 حوض سلطان میریزد شهر قم فخاری و صابون برزی
 و شیشه گریهای خوب دارد و در فستردیه علی آبا و خاک
 چینی یافت میشود حکیم نظامی کنجوی اصلا از قزستان
 شهر قم و اهل قزیه تا از نوک قز نشین بوده است ساوه
 دزرنه در خاک غلجستان و شمال غربی قم واقع شده
 انار و انجیر ساوه معدود است

سلطان آبا و صاحب ۱۰۰۰۰۰ حجیت حاکم
 نشین عراق اصطلاحی این زمان است شهر نو سازیست
 نام که چایش مستقیم و بر یکدیگر عمود هستند مابین قم و برد
 واقع گردیده و کار خانجات قالی بافی خوب دارد
 بدکن اشکان در شمال سلطان آباد و قصبات گلپایگان
 و خانان

و خوانار در جنب آن اتفاق افتاده غیب کاری قاشق
سازی و کتاب پنج خوانار مشهور است آقا جمال و
پدرش آقا حسین صاحب تصانیف عدیده در حکمت
و فقه از آنجا هستند

بلوکات - شاه فرمان نقرش ^{بجلا}
گزار کره سربند و غیره

میرزا تقی خان امیر نظام مؤسس مدرسه اراغنون
فرمانی بوده

دولت آباد - حاکم نشین ملایر در مغرب سلطان آباد
و مابین بردجرد و همدان واقع شده - نهادند

دارای ۵۰۰۰ نفوس در مغرب دولت آباد و کنار
یکی از دروات گاماساب در ملک که بهار مرقع زاری

اشاق

اشاق افتاده بواسطه شکست کاری یزدجرد آخر پادشاه
ساسانی مطابق سنه از هجرت که اعراب آزار مرقع الفتح
نامیده اند مشهور است نو سیرکان یعنی قرین تو می
در سرکان مابین همدان و نهاوند واقع میباشند
بروردجرد صاحب ۳۰۰۰۰ جمیعت در کند
مراب چیت سازی که بعد بردوس سیلا خور در و دیزد
موسوم میشود واقعت داطرافش تمام چمن و مرتع میباشد
و محل تجارت چیت و رود فرشی و صنوجات پنبه و آرد
زرگریت و طوایف الوار بواسطه قریب چهار در آن
آرد شده دارند

مجال - جابلق سیلا خور و غیره
کاشان - دارای ۵۰۰۰۰ جمیعت شهر کم آب

و پاکیزه ایت و اطرافش باغات و مزارع شاداب خوب
 دارد و در آینه مرکز راه آهن های ایران خواهد بود کاشی پری
 دزرگری و سگری و حاتم سازی و زرگری و کار
 خانجات زرری بافی و محل بافی و حسیر بافی خوب
 دارد و در نزدیکی کاشان عمارت و باغ فین از
 جاهای تماشایی است کاشان مولد سرتوده و بابا فضل
 و کمال الدین عبد الرزاق مولف مآذیلات و مولانا
 محمد حسن مصنف تفسیر صافی و مولانا محشم و مولانا محسن
 صاحب فتوی سسی بر آب زلال و معین الدین ابو نصر
 احمد وزیر سلطان بنجر و سپهر مؤلف تاریخ التوابع
 و غیر هم است

مجال - جو شقان نظیر و غیره

اصفهان

اصفهان - صاحب ۱۲۰۰۰۰ نفوس یکی
 از بلاد معظم و قابل ترقی ایران است - در زمان سلطنت
 صفویه انار السد بر ما ستم پای تخت بود و در وقت و شکوه
 بی اندازه داشت و شاه عباس ماضی محض ترقی
 و ترویج تجارت ایران آنرا بواسطه جاده نسک
 دزش بسیار محکم کرد هنوز پس از چندین قرن آثارش در
 بعضی نقاط باقی است بسواصل بحر خزر مربوط نموده بود
 و از حیث زینت و بخت آبادی و از دهام جمعیت و
 کثرت صنایع و کارخانجات و مدارس و دفاتر آرا
 علم و هنر و رفیع پاشتهای معظم و معتبر امروز عالم
 محسوب میشود لیکن بیرون از ده سپاه موالف و مخالف
 و ساختن و غلای غل و نا اعلی انبای زمان که بدترین

وردای

در دمای پدران است رو به شرق حسرابی گذاشت و
 پس از طی این همه عواقب دسواخ بازاریه و آثار چند از
 از زمان پادگار مانده که ذکر بعضی از آنها خانی از فایده
 نیست مانند عمارت هشت بهشت و چهل ستون و
 آثار طویل و میدان نقش جهان و چهار بازار و آلافا
 و مسجد شاه و مسجد شیخ لطف الله و مسجد جامع عتیق و مسجد
 حکیم و مسجد رحوم سید و پل خواجه و پل آل نور و بیجان خاک
 اصفهان از برکت آب زاینده رود که از جنب شهر
 دیند مردان گذشته دارد در یکزار کاو خونی میشود که
 المنفعه و حاصل خرید و فروش بفظانت و صنعتوری
 در عیت پیشگی معروف استند کارخانجات شعرابی
 و زری بانی و فلکار سازی و منوجات پشم و پنبه
 کاناگون

کاناگون و چاه و مقراض سازیهای خوب دارد و محصولا
 و فراکش نیز خوب میشود مولانا محمد باقر مجلسی شیخ
 بهائی عالمی و نور علی شاه و کمال الدین اسمعیل شفا
 و میر ابو القاسم قدر سگی و میر محمد قاسم داماد و میرزا
 عبدالوهاب نشاط از آنجا ظهور نموده اند

محمد جلفای ارمنه در جنوب آن واقعت - در مغرب
 اصفهان قریب است مستی بکاد و آلان دو مناره دارد
 که هر یک را بچنانند مناره دیگر و طاق ایوان متصل با
 نیز بالبع حرکت نمایند قمشه و ادای ۴۰۰۰ جمعیت
 و درش حصار دارد و در صحرای حاصلخیزی میان راه
 شیراز واقع شده است تیران و مخرب آباد
 دارای ۱۵۰۰۰ جمعیت و دو تصبیه پاشند
 واقع

واقع در میان باغات و مزارع تنباکو که وقت رفتن
از بهمان باصفهان باید از آنها عبور نمود
نواهی - بر خوار برهان جی تناب که ابرج
لجان رویدشت مارپن
نواهی - قسپایه اردستان کردن فریدن
چار محال سیرم و قمشه جرقویه
بختیاری - باین چهار محال اصفهان درستان
دخوزستان و فارس واقع شده جبال سخت و جنگلهای
پر درخت و چمنهای خوب و مراتع مرغوب دارد
هکومتش با خوانین محل است قشلاق اینجانی در ناعان
و بیلا قش چقا خراست الودار بختیاری بسیار زیاد
و یکی مثل قاطبه طوایف هر حدتین اینان هستند قابل

زیت و دلبزندانما حیف که دلوز و تری ندارند و بهر
بجال بدویت باقی و زیر چادر زندگی میسازند
قتلاق بختیاری عبتان است در ام هرگز که سابق
خالصه و سر جمع عربستان بود اکنون منقل بخوانین انجا
گردیده است

میر و دارای ... نفوس قطعه آبادی است
که اماکن اطرافش بیشتر سنگلاخ و چول و لم بزیر و بوط
تعدد کارخانجات نخ ریزی و صباغی و حریر بافی و قاشقای
منوعه و شیرینی سازی و قند سازی که قبل از رونق
شد فریخی داشت و بعد متروک شد معروف است
قاضی مرحوم میربی صاحب شرح کافیه و طوایف و شمیه
غیره از انجاست لفت قصبه بزرگی است واقع در جنوب
یزد

بزرگنکته اش تمام پاریسی هستند و در جوار آن معادن سرب
و فیروزه یافت میشود و کارخانجات مذبافی اعلی دارد
مائین قصبه است واقع در عرض راه کاشان عبا
و طرف مائینی جنوب آنجاست قصبه بافق در سر راه
کرمان واقع شده و حشاشع از اهل آنجاست
بلوکات ۰ - عفتا اردکان میسبد و غیره

کرمان

کرمان ۰ - صاحب ۴۵۲۰۰۰ جمعیت شهر حصار دار
است و موقعش از سطح بحر محیط ۲۲۰۰ متر افرازداد
هوای آن در زمستان بدست سرد و در تابستان
بنایت گرم است قالیچه بافی و سلسله دوزی کرمان

در اغلب

در اغلب نقاط عالم معروف و شالش در اقیانوس شمال
کثیر است ابو حامد اود حداندین و خواجوا از آنجا بود
مائان قریه بزرگی است واقع در جنوب کرمان معتبره
شاه نعمت الله ولی آنجاست ۰ - ریان
ایضا قریه معتبری است واقع در جنوب مائان حنا
۰۰۰ نفوس اطرافش تمام انگورستان و درخت
کرد و است خلیص واقع در شرقی کرمان و همایچی
کویر لوط است و در راه پرجند اتفاق افتاده نخلان
زیاد دارد و وحشیش معروفست بهم دارائی
۰۰۰ نفوس قصبه تازه است که نزدیک خوا بهای
شهر قدیم نباشد و بواسطه انواع مرکبات و لیموی
ترش و نخلستان های خوبی که دارد مشهور است

سید

سید آباد حاکم نین سیر جان صاحب ۸۰۰۰ جمعیت
یکی از منازل بزرگ خلیج فارس و صنایع عینا صنایع
کرمان است. - شهر با یک در طرف غربی کرمان و
تقریباً میان منزل راه شیراز است

بلوکات و محال - کوه بان زرند کوه سپایه
زماشیر و دوبار جیرفت بر دیر زنجان و غیره

بلوچستان

معموره - تقریباً هزار جمعیت دارد و خانه های
تا از کبر و چینه است فخرج واقع در طرف شرقی

بمپور مکانیت و آب دهوایش با نسیه بهر است

- جائق اجتماعی از فلاح کوچک میباشد که اطراف

آنها تمام درخت خرماست و بقیه قری و قصبات

محموره و غیره مخصوصه متفرقه در خاک بلوچستان از پیش
مکس و وزیرک و کوهک و سر بار و تصرفند و
با هوکلات و کوه عبارت از واحات قلیل و محدودی
هستند که سکون قبایل نا بهنجار و غار نگر چپاشند

- جاسک و چاه بهار و لنگر گاه عمده بحر عمان است

که خط نگراف بری لندن بگلکه از آفت میکزد و

بلوکات و محال - بم پشت نگران پشاکرد

مومنان و غیره

خراسان

شهر - صاحب ۱۳۰۰۰ نفوس در دره

کشت زود زود یک شهر طوس مطرس واقع گردید

بر قد مطهر ثامن الامام حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام
 التجه و التما در آنجاست و بعد از آن در سال
 قریب صد هزار است کارخانهجات قالی بافی و جیر
 بافی خوب دارد آنجا در کهای ممتاز و اقسام پشم
 سنگت علم ادبی و روغن چراغی و شاه مسعودی را
 از آنجا میآوردند از شهر طوس اهل فضل و کمال و آری
 و جود و حال زیاد ظهور نموده اند از علما ابو جعفر محمد
 و خواجه نصیر و ابو جاهد محمد غزالی و از مشاهیر خودی
 و اسدی استادش و از عرفا شیخ ابو القاسم
 گورکانی و شیخ احمد غزالی و ابو بکر مناج از آنجا بود
 ۱- قوچان یا خوجوشان در قشایر رود اترک واقع
 گردیده غالباً دو چهار جا و سه زلزله است

بجورد

بجورد در سمت غربی قوچان واقع شده حکایتش مش
 قوچان یا خا این محل است - محمد آباد و لطف آباد
 دو بقعه هستند از خاک دره گز که ترکمانان در آنها زیاده
 آمد و شد می نمایند و در تمام خاک دره گز آثار خرابه بلاد
 و امصار بسیار دیده میشود که خوب محفوظ مانده و حالی
 از سکنه آنجا امکاه یوز و شغال گردیده اند عمده ترین بلد
 ممر و که فر بوره حسیه آباد و اسپور و وطن نادر شاه
 افشار و انوری است کلات نادری که حصن حصین
 و قلعه زرین بخدایران و قریه و تخرشش خارج از تخرامگان
 است در شمال شرقی مشهد واقع است سرخس ناصری
 دارای ۲۰۰۰۰ جمعیت در کنار رود جیحون مقابل سرخس
 رودس اتفاق افتاده ۰۰۰ تربت شیخ جام صاحب

۴۰۰۰ جمعیت نزد یک سرحد افغان واقع گردید شیخ
 احمد زنده پیل و مولانا عبدالرحمن جامی از آنجا بوده اند
 فیما بوردارای ۱۰۰۰۰ جمعیت در ضیاء مینا خامس حد
 اربعه و ثانی و مشقت است و از تاخت و تاز مغول تا
 کنون آباد نگردیده و با وجود استعداد خاک و کثرت
 معادن تنوعه جبال پسنالود خاصه فیروزه که چشم با پتر
 بان میباشد عاقل و باطل افتاده است مولایشیخ
 فرید الدین عطار و خیام فیما بوری بوده اند سبزوآر
 صاحب ۴۰۰۰ جمعیت فاین دو کور یکس واقع شد
 و از آنجاست احمد بن حسین صاحب اقیقات کثیره مشهور
 به پستی و حاجی ملا دادی سبزوآری و غیره
 ترشیز یا سلطان آباد و از ای دهه نه نفوس تجار و کما است
 و اطرافش

و اطرافش مزارع حاصل خیز دارد و از آنجاست آبی ترشیزی
 - تربت حیدری محل خرید و فروش در ترو است
 قطب الدین حیدر مقدم حیدریان در آنجا مدفون است
 - کاشک و از ای ۴۰۰۰ جمعیت است - بجهستان
 صاحب ۱۰۰۰۰ نفوس زراعت خیز و محل داد و ستد
 است و کار خانجات حدادی و نساجی و قالی بافی
 و شعر بافی دارد و برکن بجهستانی معروف است - و تون
 صاحب ۵۰۰۰ و طیس و از ای ۱۰۰۰۰ جمعیت حرفه
 و صنعت مخصوصی ندارد و در بجهجه کور واقع گردیده محل
 توقف و استحصال ذخیره و آذوقه قواخل هستند
 - فاین صاحب ۳۰۰۰ جمعیت مدولایت قستان
 و سرحدات شرقی ایران و همسایه دشت نوید واقع شد
 تقریباً

تقریباً خراب و متروک است زعفران قاینی منسوب بآنجاست
 -- پیر چند صاحب ۵۰۰۰۰ جمعیت حاکم نشین جدید و پادشاهی
 هستان بواسطه وفور آب و تعدد کارخانجات قالی با
 توابعش رونقی دارد و حکیم نزاری از آنجا بوده --

واقع در جنوب منظومه جبال و در برج کوه معادن

آب گرم زیاد دارد و بدنان قریه کوچکی است واقع در طرف
 شرقی نیز دو دامنه سیاه کوه که خاک آن دو درودی
 هم رفته نیز بدنان کونیند نظر آباد دارای ۵۰۰۰ نفر نفوس
 حاکم نشین ولایت سیمان قلعه است واقع با همین
 با تمامهای نامون در دهر میزند -- که حاکم نشین

سیمان است

توابع و محال -- اسفراین جوین باختر خوان جنین

جرا

جغرافیای شروقی

زراعت -- صنعت -- تجارت
 سرچشمه واقعی سود و ثروت کار و کوشش است چه اگر
 انسان بکار می نشست معادن و غالی سنگت در حاشا
 و اعماق زمین بپسرفت میماند و نباتات نفیسه بری بیابان
 نمیشد و ملل متغیر از بزرکت وجود آینه گوی کارخانجات
 متنوعه در راه آهن و بنادر و سفاین باین جلال و جبروت
 غیر رسیدند موضوع جغرافیای شروقی محصلاتی است که
 از تالیف کثیر البر که قوای عالم طبیعت و جهد و جهد انسان با
 بعبارة اخری از زراعت و صنعت و تجارت بدست میآید

زراعت

زراعت

قوت و غذای ما از زراعت حاصل میشود و باین اعتبار
آزادتر بی پروردگار توان گفت

زراعت هر مملکت منوط بطبیعت زمین و کیفیت اقلیم آن
چنانچه و تجارت از کشت و زرع نباتات و تربیت
و تکثیر حیوانات (مذکورست) حاصل محل آموختن علوم راجحه
باینست **نباتات** - تجزین و حساب معلوم نموده

که چنانچه خاک ایران بیشتر در زیر زراعت نیست و اغلب
بلکه تمام اطلاق خالصه و موقوفه یا از بابی است در قاعه
از خود چیزی ندارد که دلوزی کنند و کارشان مزد ^{بست}

و از طرف مباشرین و تحصیل داران نیز نسبت
باینها مقدی بسیار واقع میشود و میزان کار

ارباب و رعیت در ایران پنج چیز است آب خاک
شم کاد رحمت و بهر یک از آنها یک سهم یا یک کوزه
تعلق میکنند (در خاک ایران غلات و حبوبات و سبزی
جات و فواکه گوناگون از قبیل زردالود بلو و قیسی و
بادام و کوجه و گلابی و گیلاس و انگور و خربوزه و
هندوانه و غیره) و انواع مرکبات و اقسام نباتات
صنعتی مانند پنجه و کتان و شاه دانه و فینل و تنباکوه
پوتون و کچند زعفران و صغیان و ماز و غیره
و خشکاش که شیره آن افیون گذاشته در درخت
توت که تربیت کریم ابریشم بسته بوجود آمدست
میآید و زراعت فی شکر رفته رفته از بی اعتنائی
مترک شده است

در سواحل بحر خزر در رستان و عربستان هنوز جنگلهای سبز
از بلوط و شاه بلوط و آزاد و چنار و شمشاد و غیره
موجود است که یکی از سرچشمه های سود بزرگ مملکت و
اسباب آبادی آن هستند اما حیفت که اکثر بدست
اجانب افتاده و حساب میزنند و میزنند و اگر چندی کار
با اینموال بگذرد و عقرب است که این نعمت خدا دادیم
از ما سلب خواهد شد حیوانات در مملکت ایران اسب های
نامی و شتر و قاطر های خیلی خوب و گوسفند بزرگ که از گاو
دیشم لطیف آنها شال و قالیهای ممتاز با قندرت
میشود و انواع سباع و وحوش آن در پشه و کوه
و دامون بسیار است مثل شیر و ببر و پلنگ
شغال - و کفتار - و خرگوش
و کاهیش

و کاهیش و آه و شوکاه مرال و آرقانی و رو باه و
خوکوش و غیره در جنگلهای آن عقرب و نور دارد
و در سواحل بحر خزر ماهی و در خلیج فارس صدف پیدا
صنید میشود

صناعت

صناعت بمعنی اعم عبارت از کار و تصرفاتی که انسان
برای حصول فائده در زمین و نبات و حیوان بعمل میآورد
صنایع بر دو قسمند اشتراجی و کارخانه صنایع اشتراجی
عبارت از صنایعی میباشد که بواسطه آنها در زمین
کاشی نموده اجزاء و معدنیات آنرا پدید
میآورند و صنایع کارخانه صنایعی هستند که بتوسط آنها
چهار سو البید مثلاً شاد و نبات و حیوان را برای استم
نفع

رنگ حواج مردم باشکال دیگر در میآورند

صنایع استخراجی اصول مواد معدنیاتی که
از زمین استخراج میوند عبارت از ذغال سنگ
و آهن - و اجار سنگ ساختمان و سنگ آسیا
و انواع مردم خاک چینی و غیره

بمانطور که حیات بابت وجود زراعت میباشد روح
صناعت امروز هم بینه وجود ذغال سنگ است زیرا
که بعد از ذغال باید سنگ آهن را آب کرد و از آن چدن
دخک و پولاد استخراج نمود و همین واسطه آهن خوب
دقیق میتوان ساخت که معدن آن در جوار معدن
ذغال باشد

بگفت ایران معادن متنوع بسیار دارد که اکثر پیکار افتاد

در معدن های از آنها در این عصر معدن که هر چند است
کار ساخته و پرداخته موجود است با اسباب و آلات علمی
ناقص و باشکال بقاعده و انصواب کار میکنند که فایده آن
بالفعل بسیار کم و ضرر بسیار برای خود معدن
خیلی زیاد است و بعضی نقاط مخصوصا نواحی مرکزی سنگ
دور دارد آبهای معدنی گرم و سرد آهن و مس و غیره
با انواع و اقسام مختلف در موقع جبال سیلان و
سهند جاریست مردم در جبال ارومیه و مشهد فراوان
آهن و مس و سرب و طلا و نقره در جبال البرز و پهلوان
یافت میشود قیر و گوگرد نزدیک میناب و زفول بسیار است
اجار که میر از قیل فیروزه و دیشم و لعسل و لاجورد و غیره
در معدن قرب نیشابور زیاد است ذغال سنگ
دقت

و گفت نیز در بعضی نقاط آن وجود دارد

صنایع کارخانه کارخانجات برای رفع حاجت انسان وضع شده اند

(۱) چون انسان محتاج غذا بوده صنایع غذایی بوجود آمده است
(ماضن آرد و خمیر در روغن و قند)

(۲) چون انسان حاجت لباس و پوشاک داشته ایجاد صنعت نساجی نموده است ساختن منوجات پشمینه و ابریشمی و پنبه گتان و غیره)

(۳) چون انسان برای کار و پیکار نیازمند ابزار و اسباب است صنایع مکانیکی و اسباب سازی ایجاد گردیده است
از آهن و سایر فلزات ماشین و اسباب میسازند

(۴) چون انسان محتاج منزل و ماوی بوده صنعت بنایی

دانات ابیت سازی پیدا شده است (کاغذ منقش و چینی آلات و بطور آلات و ساعت و غیره)

(۵) چون انسان بوقت دانش و علم نیازمند بود و ابزار بعضی اشیاء برده و لدی الحاجه آهن را برای رفاخ و بکار برده صنایع کیمیاوی حاصل گردیده است

(۶) در اسازی و صابون پزی و شستایی و چرم سازی
(۷) چون انسان بنحیال تربیت روح و تفریح خاطر اسباب

کاغذ گری و چاپچی گری و عکاسی و اسباب و آلات موسیقی و غیره را اختراع نموده است

هر یک از فقرات مسطور شرح و مبسط زیاد لازم و آرد
قبل از زراعت کفته شده باشد یا انجا کشته شود لیکن چون
برق بخار هنوز در مملکت ما چندان معمول نیست و بجای آن
صنایع

صنایع و کارخانجات دستی موجود نیز استحصاری
نداریم بحال چهاره فراتحصاریست تا بعد خداوند چه قدر
فرموده باشد

از پنجاه سال قبل تاکنون آنچه کارخانه کاغذگری و چواری
و شامی و شیشه گری و بلور سازی و قد سازی و کبریت سازی

و چراغ گاز و برق در این مملکت ایجاد شده از نامساعدتی
بزرگان و مساعیت همایگان که همیشه ما را محتاج بدین مملکت

مصنوعات خود میخوانند بفاصله قلی خواپیده و گذشته از قلی
نمودن صنایع جدید بواسطه بعضی ندانم کاریها و طمع

عاجل از رواج صنایع قدیم خود در داخله و خارجه نیز
کاسته ایم

ضعف ایران با اینکه بعفت بی اسبابی از رونق و شکوه قدیم
افتاده

افتاده بازار کارخانجات این مشروبات ابریشمی و پنبه
و محل وزری و نمد و قالی و ایشیا، زرگری و ظروف و اوانی
و لعاب و آنچه بینه آلات بنسنت و فلز و خامکاری و

چاره و ناریه خوب ساخته و پرداخته میشود که از نصیبت
و ظرافت و دوام خیلی امتیاز دارند لیکن ارزانی و آب

و تاب امتد فرنگی صناعت یتیمه مارا مفلوج نموده و
نمانده است که بجای تمام اینان برود

تجارت

و سالیط حمل و نقل و قلیکه از راه فلاحیت یا صناعت
متاعی بدست آمد ناچار قستی بر آن تعلق میگیرد اما بعد باید

از محل حصول و مدرک خود نزد تاجر نقل نمود و از دکان
یا مغازه تاجر غیرزل خسردار برود و لند اگر ایه حمل نیز

بر اصل قیمت متاع افزوده میشود پس هر قدر در سابط حمل
نقل راحت تر و خردان تر باشد قیمت مال التجاره نازل تر
بمیرد شش نزدیکی و بالعکس هر چه بجزت حمل گران تر باشد
متاع گرانتر خریدار شش کمتر میشود

از دقتیکه تجارت آزاد شده و حقوق کمکی زیاد در سر حد
از اموات تجار تی اخذ نمیشود ممالک مختلفه با یکدیگر رقابت
میورزند و باین واسطه و سابط نقلیه هر که ام فراد انتر و کم ز
دار زانتر باشد بر دیگران مزیت و تفوق پیدا میکند
و سابط حمل و نقل و ارتباط جبار شد از طرق و شوارع
و معابر کثی رو یعنی رودخانه و ترعه - در راه آهن و پست
و تلگراف - و سفاین تجار تی

طرق معابر - ایران و در راه کوه و ناز است
که

که از طهران بیلا و دو هات البرز می رود و از بابت نقد ان راه
و جاده صحیح گاهی عرصه بر سفر سخت تنگ میشود و سید حمل
و نقل در کوهستان قاطر و در جنگله شتر است قواخل غالباً
کنار چاه های آب و سواحل رودخانه با حرکت نموده از زیر
حرارت آفتاب شب راه می پیمایند خطوط حرکت کاروان
محصوبه پلترده شانزده راه است که محل آسایش مسافر و موا
و دو آب در آنها مقصور بکار و انرا نامی وسیع و قدیم
عباسی است که از عصر خود او تا بحال رنگ تعمیر را ندیده و تمام
پلهای آنها نیز فرو بره و در شرف انهدا مندر راههای معمولی عب
از راه مشهد به نیشابور و سبزووار و شاهرود و دامغان و سنجان
و طهران راه زواری مشهد با صفهان بواسطه منازل تون و طس از
میان کویرهای شمال و جنوب - در راه بیرجند بکرمان و بمب
وراه

و راه کرمان بیز و اصفهان و شهر پای تخت ایران یعنی طهران
 و اصفهان بواسطه طرق تجارتی با بندر بوشهر و بندر عباس در
 ساحل خلیج فارس و بارشست و اندکی در ساحل بحر خزر و بواسطه
 تریخه و ارض روم با طرابوزن واقع در ساحل بحر اسود در خط
 هجده جهات مذکوره مسافت در اقطار مملکت ایران بسیار
 و بطی است چنانکه متعارفاً قبل از دایر شدن شورش جدید
 سیصد گنبد تر راه طهران و رشت را هفت روزه طی می نمودند و از
 طهران بوشهر یک ماه و بندر عباس چهل روزه و بعبور و بازگشت
 معیار کشتی را ۹۰ روزه خوانده و هر وقتی خدمت لایق تجارت
 میبایست نمود که قایل کشتی رود باشد و در خانه کشتی در
 حالیه با منخر است برود خانه گاردن و آنهم تا سده او از شهر
 نزد کشتی نیست و ترغای مصنوعی قابل اندک گرم انحصار دارند
 و آب

و آب گرگر که در از من ساله احد است گردیده و امر در فایده
 منجاری از آنها برداشته میشود (رجوع کنید بر دو قاضی)
 راه آهن چغاه کیلومتر
 پست
 تلگراف - در سنه ۱۳۲۲ صد و شش دستگاه تلگراف خط
 ۶۲۵۵۰ کیلومتر و مقبول ۱۰۲۳۲۰ کیلومتر
 تمام ولایات ایران با یکدیگر و با خارج بواسطه تلگراف مربوط
 است و در خط تلگراف تری و بحری از ساحل کراچی تا بندر جا
 و از آنجا جزایر بوشهر محمداست و از بوشهر یکشنبه بمبئی
 و اصفهان طهران و تبریز آمده بخط تقیس می پیوندد و در
 بقیه خلیج فارس افتاده بقا نو و بعد از دو یا سه روز با سلاسل
 سفاین تجار تری مملکت ایران با وجود مجاورت با قیاس
 و بحر

دو بخورزد و فرود گذشتی کو چکب پشتر تزار و یکی بظرفیت
 خردار و دیگری بچغایش ۲۱۰۰۰ خردار

اما تجارت

واردات در سنه بارس میل ۳۰ تقریباً پنجاه و چهار کرد
 نیم (و اجات توایل و اودیجات ریسان غله و جو بات بلوس
 ادهن خرازی فلزات پوست و اشیاء چینه چینی آلات
 قند نبات (دوازده کرد و تومان) توتون و سیگار چای
 تومان و غیره و غیره))

صادرات در سنه بارس میل ۳۰ تقریباً سی و هفت
 تومان (چوب خرما بادام و پسته و فندق و گرد و کشمش و کز
 تومان) میوه جات خشک و تر صمغیات برنج (سه کرد و تومان)
 پوست و چرم ماهی تازه و نمک سود و شش کرد و تومان
 شاکو

تباکو توتون چینه (سه کرد و تومان) پشم ابریشم
 (سه کرد و تومان) قالی دو کرد و نیم تریاک سه کرد
 تومان نیل و غیره و غیره)

تجارت یکلمه تقریباً نمود و کرد (در دینزاید است)
 از ملاحظه اینصورت حال ملت در نظر ارباب بصیرت
 عیان و شفافی از وصف و بیان است

جزئیات حسابی یا استیلا

مساحت مساحت ایران بطور صحیح ۴۲۶۵۷

مرتب است

جمعیت - جمعیت ایران را با خلاف از ۱۵ تا ۲۴

نوشته اند لیکن بواسطه معمول نبودن تعداد نفوس در ایران و مجول بودن حقیقت مطلب میتوان علی البجالة محض ^{طلب} شد

قدرت مقنن را ۲۰ کرد و دانست که چندین کشور آن احشام

و چادر نشین باشد

مقدار جمعیت بقدری در شوکت و بقای ظل مدخلیت دارد

که علماء و آگاهان دولت فرانسه علی الاتصال ملت خود را ^{از باب}

نقصان جمعیت و دخاست مال تحریف تمدن می نمایند زیرا که

بجز

بجز حساب معین نموده اند که دولت انگلیس برای ^{تصاحب} نصیب
جمعیت ۷۵ سال و آلمان ۸۰ سال و فرانسه ۲۶ سال

لازم دارد یعنی باین حساب دولت فرانسه که با وجود ثروت

سی و سه سال قبل و دادن دو هزار کرد و تومان خرید نقدی

تا کنون خود را بنحوی در عرض دول اولیه عالم نگاه داشته

که تا چند قرن دیگر نسبت با آنها حالت امروز ما را پیدا خواهد کرد

جمعیت

جمعیت نسبتی بعضی از دول

مالک جمعیت بحسب گنجه متر جرج در هر گنجه متر جرج

چین ۳۶۰۰۰۰/۰۰۰ ۱۱/۰۰۰/۰۰۰ ۳۳

انگلیس ۳۵۲/۰۰۰/۰۰۰ ۲۸/۰۰۰/۰۰۰ ۱۲/۵

روسیه ۱۲۹/۰۰۰/۰۰۰ ۲۲/۶۱۶/۰۰۰ ۵/۷

روسیه اروپا ۱۱۵۸/۰۰۰/۰۰۰ ۵۸۶۰/۰۰۰ ۲۰

روسیه آسیا ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ ۱۷/۵۰۰/۰۰۰ ۱/۴

ژاپن ۴۵/۰۰۰/۰۰۰ ۴/۱۷/۰۰۰ ۱۰۸

عثمانی ۳۶۹/۰۰۰/۰۰۰ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ۹

بریتانیا مستعمرات ۶۴۱/۰۰۰/۰۰۰ ۲۹/۵۰۰ ۲۱۸

ایران ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ ۱/۶۴۵/۰۰۰ ۶

نژاد

نژاد و — موطنان با چهار نژاد اصلی هستند اول ایرانی
 که کم و بیش با نژادهای دیگر از قبیل ساسی کرده و ترکان مخلوط
 می باشد و زیاد از دولتی جمعیت حالیه از آن است نژاد
 یکی از طوایف نیکو منزه و سوخته زمین است که محصور صاورد
 غربی سکنی دارند و دیم ترک (قاجاریه آساقه باشی و پوختا
 باشی افشار زعفرانلو شادلو قره اگزولو شاهسون مشغ
 خلیج زرگر و غیره و غیره) و ترکمان (کوکلان و دیگر
 که بقهر و غلبه از توران باین سرزمین آمده قدرت و سلطنت
 کرده اند در صفحات آذربایجان و مازندران و خراسان
 و غیره متفرق اند سیستم کرده (که باج زر بکله کوران) و لر
 (سلطه دیغان بالا کرپوه عمد) و پنجتیماری (بهنفت چار
 نکشت) که با نژادهای ایرانی معاشرت و دارای عادات و اخلاق

مخصوص هستند و در کوهستانات سمت مغرب ایران خاک
 لرستان و عربان اغلب زیر چادر زندگی مینمایند و طبق
 بیاضی و قشایی می سپارند چهارم سامی که مشتمل است
 بر اعراب خوزستان (بی کعب آل خمیس و غیره) و بلوچها
 کرمان و کران دیار احمد زهی سالار زهی میر بلوچ زهی جانا
 زهی و غیره و ارامنه و یهود

پارسیان که برادران قدیم و دوستداران وطن عزیز
 هستند اقل از جمع فرق دیگر میباشند

مذهب - آئین ایرانیان حالیه کلاً اسلام است ^{سایر} قبا
 مسلمانان نیز کمال اتحاد و وادار دارند

معارف - شرافت و عزیت بر ملت موقوف نبوده علم
 و مکارم اخلاق است و حصول ایند و منوط بحقیقت کتب و آبا

نیکان و اسلاف مارصوان احد علیهم از قدیم پیاپی بحقیقت استغنی
 برده و لازم عزت و تربیت اخلاف را که عبارت از مدارس عالی
 و کتب دافره و مصارف لازمه آن باشد کما فیجی فراهم آورده
 بذل جان مال دقیقه فرد گذار نموده اند لیکن از تکامل و عظمت خود

ما اکثر بلکه جمیع آن مدارس خراب و کتب مفقود و موقوفات منهدم
 یا معدوم شده اند و در این عصر تمدن که جمیع ملل عظیمه و صغیره بمحض
 اظهار شکست و حیات و امید داری و انبساط اخرا و ملت بویا

فیوما عدده مدارس و طلبات فنون حکمت و آداب و علوم غریبه متبذره
 و ترقیات کثیره حاصله و دخل و خرج وزارت معارف خود در در ^{ناچار}

دکتب مقدساتی ثبت نموده باطفال میآموزند و از شرایده و نصایف
 آنها تغافل و مباحث مینمایند خواص مملکت یعنی آقایان ^{ان} علاء عبا

که رد ساهی صفائی و جهانی نامی شده از تربیت آقا زوگان

نو در این خاک مایوس شده ایشان را برای تحصیل معیشت
 بفرستند و علاوه از مدارس خود مان تصحیح و تثبیت فعلی عمل میاید
 در این صورت تکلیف ضغای ملت چه در سرد کار ایشان باشد
 حکومت را چون کم نام بعد از پنجاه سال معاشرت با فرنگیها خود را
 محسوس و انگشت نمای تمام آمان و بیخ چشم همایه هیزان تا
 نود و چهلور است که پس از چندین قرن تمدن و علم هنوز ما
 با بیاد برده محتاج بخارج هستیم اگر اعیان خوب چیزی است
 بگذارد و ایران محتاج ببا باشند آخر انقار تا یکی و حقا
 تا بچند

مهرست
 دوره دوم جنبه افیا -
 قسمت اول
 زمین

فصل اول
 کلیات علم هیئت و جنبه افیا
 فصل دوم

اصطلاحات جنبه افیا
 اصطلاحات متعلقه به خشکیها
 اصطلاحات متعلقه به آبها

۴۵ اقیانوس با وقاره ها

۲۷ قطعات یا اقالیم خسته عالم

فضل سوم

انسان

۲۸ جمعیت

۲۹ نژادها

۳۲ حکومت

۳۵ مذاهب

فضل چهارم

کوشش انسان

۳۷ تصرف انسان در زمین و نبات و حیوان

۴۰ تصرف انسان در صرف و استعمال آب

ردابط

۴۲ ردابط ما بین طوایف بشر

تصرف آثار خارجی در انسان

قسمت دوم

جزایای پنج قطعه عالم

۵۰ اروپای طبیعی

۵۸ اروپای سیاسی

۷۱ آسیای طبیعی

۷۶ آسیای سیاسی

۸۵ افریقای طبیعی

۸۹ افریقای سیاسی

۹۴ امریکای طبیعی

۱۰۰ امریکای سیاسی

۱۰۷

اقیانوسیه طبیعی

۱۱۰

اقیانوسیه ریاضی

قسمت سیم

جغرافیای ایران

۱

جغرافیای طبیعی

۴۱

جغرافیای سیاسی

۹۰

جغرافیای ژئوتنی

۱۰۷

جغرافیای حصائی یا مرزونه

مقتد کتاب بعنوان امده الملک الواقب حرره

الاحقر میرزا نعمت امده معین الکتاب

۱۳۲۶
با هذا اول الناس من اعاد كتابه
بصالح مرشد

1503/2

